MELEKLERİN İSYANI

ANATOLE FRANCE

YALÇIN YAYINLARI

MELEKLERİN İSYANI

ANATOLE FRANCE

ROMAN/ÖYKÜ DİZİSİ – 41
GENEL DİZİ – 117

1. Basım – Ocak 1995

MELEKLERİN İSYANI (Roman)/ Anatole France/ Türkçesi: Ahmet Kuşçuoğlu/ Dizgi: Suat Akoğlu/ Papirüs Matbaacılık'ta basılmıştır/ **YALÇIN YAYINLARI:** Ankara Cad. No. 45 Güncer Han Kat.4 Cağaloğlu 34410 İstanbul Tel: 0212 519 31 35

ANATOLE FRANCE

MELEKLERİN İSYANI

YALÇIN YAYINLARI

BİRİNCİ BÖLÜM

1789'dan günümüze, bir Fransız ailenin tarihinden kısa bir özet.

Üç katlı, gösterişten uzak Esparviyö Konağı, Sen Sülpis Kilisesi'nin kanatları altında yosun kaplı bir avlu ve bir bahçe arasında boy gösterir. Zaman içersinde yeni yapılarla boğulan bahçede büyük iki kestane ağacı kurumuş tepeleriyle var olmanın mücadelesi içindedir.

Ailenin saygın bir üyesi olan ve Temmuz Hükümeti döneminde danıştay başkan yardımcılığı görevini üstlenen, Ahlaksal ve Siyasal Bilimler Akademisi üyelerinden, Çeşitli Ülkelerin Dinsel ve Uygar Kurumları Üzerine Çalışmalar,

adında üç cilt tutan dev bir yapıtın yazarı, Aleksandr Büsar d'Esparviyö 1825'den, 1857'ye kadar bu konakta yaşadı.

Liberalizmin bu eşsiz kuramcısı, şan, şöhret ve zenginliğin mirasçısı olarak Füljans Adolf Büsar d'Esparviyö adında bir çocuğu bıraktı. Sözü edilen bu kişi de İkinci İmparatorluk döneminde senato üyesi olarak ileri gelenler arasında yer aldı, sonra İmparatoriçe Caddesi'nin üzerinden geçtiği arsaları babasından devraldığı servete ekleyerek papaların yetkileri lehinde önemli bir söylev verdi.

Füljans'ın da üç oğlu oldu. Büyük oğlan Mark Aleksandr askerliği meslek edindi ve yıldızı parladı. Çok etkili konuşurdu. İkinci oğlu Gaetan, özelliği olmayan biriydi, yaşamının önemli bir bölümünü kırlarda geçirir, ava gider, atlarla uğraşır, resim ve müzik ile ilgilenirdi. En küçük olan Röne'ye gelince; çocukluğundan beri hukukçu olsun diye çaba gösterilmiş, Jül Ferri Hükümeti'nin papazlar için aldığı karara katılmadığından savcı yardımcılığından istifa etmişti, sonraları Falyer'in cumhurbaşkanlığında Hıristiyanlığın Roma döneminden daha çok baskıyla karşılaştığını görüp, dinsel bilgilerini kilisenin hizmetine sundu.

1801'de papalık makamıyla yapılan anlaşmadan İkinci İmparatorluğun son yıllarına dek tüm Esparviyö ailesi halka öncü ve örnek olmak üzere düzenli olarak kiliseye gitmişti. Dindar olmalarına karşın, dini devlet yönetmenin bir aleti olarak görürlerdi. Soy kütüklerinde ciddi dindarlık örneklerinin ilkleri Bay Mark ile Bay Röne oldu. General

Mark Aleksandr henüz daha albayken, alayını Sakre Kör'e adamış ve cennetten yeryüzüne inen sofuluk özellikle Üçüncü Cumhuriyet generallerinin kalbini merkez almış olduğu halde, onun gösterdiği dinsel çaba bir askerin bile dikkatinden kaçmıyordu. Dinin de çeşitli dönemlere göre birtakım aşamaları vardı. Krallık döneminde halk inançlıydı, tüccarlar ile zenginlerin aydın bölümü inançsız. İlk imparatorluk dönemindeyse ordu tümüyle Tanrıtanımazdı. Bugün halk hiçbir şeye inanmaz. Fakat bugün zenginler inananlardan olduğunu göstermek için çaba gösterir, hatta bazen bu yolda başarı da sağlar; Bay Mark ile Bay Röne de işte böyle başarı sağlayanlardandı. Fakat bir taşra asilzadesi kimliğiyle yaşayan ortanca kardeşleri Bay Gaetan kardeşleri gibi değildi. Tanrıtanımaz ya da dinsiz gibi bir sözcüğü kullanmamak için onu şöyle tanımlayalım: Gaetan insan aklının yetersizliğine inanmış bir agnostik'di. (*) Hem böylesi şeylerin saklanması aydınlar arasında genel bir anlayış olduğu halde, o üstüne üstüne gider agnostik olduğunu reklam etmekten çekince duymazdı. Şu içinde yaşadığımız yüzyılda inananla, Tanrıtanımazlığın öyle çeşitleri var ki, geleceğin tarih yazarları bu işin içinden çok güç çıkacaklar. Kaldı ki biz Simnak ve Ambruaz dönemlerindeki inanç biçimlerini bugün acaba iyice ayırt edebiliyor muyuz?

Röne d'Esparviyö tam inançlı bir Hıristiyan olarak atalarının kendisine kutsal bir emanet olarak bıraktıkları liberal düşüncelere tüm benliğiyle bağlıydı. Jakoben Cumhuriyeti

(*) Bilinemezci. (Ç.N.)

Tanrıtanımaz olmasına karşın, O mücadele edeceğine kendisini cumhuriyetçi olarak gösterirdi. O, Kilisenin bağımsızlık ve egemenliğini sırf özgürlük adına isterdi. Din ile devletin birbirinden ayrılması ve Kilise mallarına ait tartışmalar olduğunda, piskoposlarla iman edenler hep onun evinde bir araya gelir, toplantı yapardı.

Katolik Partisi'nin büyük papazlarından generallerden, senato üyelerinden, milletvekillerinden, gazetecilerden oluşan yetkili kurmaylar büyük yeşil salonda bir araya gelip de bütün kalpler içten gelen bir boyun eğişle veya zorunlulukla Roma'ya doğru yönlerini döner ve Bay d'Esparviyö de şöminenin mermerine dayanıp ondan güç alarak medeni kanunun karşısına kilise kanununu koyarak Fransa Kilisesi'nin yağmasına karşı çıkıp protestoda bulunurken, geçmiş zamanın içinden iki sessiz ve devinimsiz yüz bu topluluğa bakıp dururdu; ocağın sağ yanında Es-Parviyö Konağı'nda ömrü boyunca çiftçilik yapan Romen Büsar'ın ünlü David'e yaptırdığı bez ceket ve külotlu, sert, sahtekar ve biraz da alaycı ifade içeren bir resmi vardı. Böyle gülmek hakkıydı O'nun. Çünkü servetinin ilk çatısını kilise mallarını alarak kuran adamcağızdı bu. Aile servetinin kaynağı kiliseydi. Solda ise, Ressam Jerar'ın elinden çıkan bir tabloda o çiftçinin oğlu; vali ve mahalle kilisesi yönetim kurulu üyesi, 1837 ölüm tarihli Emil Büsar d'Esparviyö tören giysisinin sırma madalyaları içinde parıldıyordu. Röne d'Esparviyö 1888'de Haute-Loire Kenti'nin Blainville ilçesinde başka başka yerlerde çeşitli dökümhanelerin sahibi Baron Kupel'in kızı Mari Antuanet

Kupel ile yaşamını birleştirmişti. Madam Röne d'Esparviyö 1903'den beri Hıristiyan Analar Derneği'nin başkanlığını üstlenmiştir. 1908'de büyük kızını evlendiren bu mutlu ailenin yuvasında biri kız, ikisi erkek olmak üzere üç çocuk daha vardı.

Altı yaşındaki Leon en küçükleriydi ve odası annesiyle ablası Bert'in odalarına bitişikti. Moris'se en büyükleriydi. Bahçenin ucundaki iki odalı küçük köşkte otururdu. Delikanlı o köşkte sorunsuz özgür bir biçimde yaşardı. Oldukça yakışıklıydı. Sade, zarif, özellikle de dudaklarının bir ucunu kaldıran hafif gülümseyişi dikkati çekiciydi.

Moris daha yirmi beşinde olmasına karşın zeka olarak Hz. Süleyman'ı gölgede bırakırdı. İnsan soyunun şu ölümlü dünyada yüklendiği eziyetten bir sonuç alacağına inanmadığından, kendini hiç zora sokmazdı. Bu anne kuzusu daha küçücük yaşlarından itibaren bu anlayışı doğrultusunda hiç çalışmamaya özen gösterirdi. Yine bu anlayışla okul yaşamında kitap sayfası açmadan hukuk doktoru çıkmış, istinaf mahkemesinde (*) avukat olmuştu.

Avukat olmasına olmuştu, ama ne dava alır, ne de hakim karşısına çıkardı. Bir şey bilmez, bilmekten kaçınır ve beyninin içini fazla şeylerle doldurmak istemez, zekasının özelliklerini dikkate alıp hiç yanılmayan sezgi gücüyle yanlış anlamaktansa az anlamayı yeğ tutardı.

Rahip Patuy'un ifadesiyle Tanrı, Moris adlı kuluna dinsel birikimin tüm nimetlerini sağlamıştı. Sofuluk dersini

(*) Eskiden ilk derecedeki mahkemelerle yargıtay arasında yer alan mahkeme. (Ç.N.)

küçüklüğünden başlayarak aile ortamında gördüğü örneklerden kapmış ve koleji tamamlayıp hukuka kapağı attığı zaman, bilim insanlarının bilmini, vaizlerin yüceliğini, namuslu kadınların sağlamlığını bütünüyle baba evinde bulmuştu. Sosyal ve siyasal yaşama Fransa Kilisesi'nin uğradığı baskı ve şiddet döneminde başlayan Moris, Katolik gençliğin her hareketinde yerini aldı, mahalle kilisesini savunmak için oluşturulan barikatların içinde oldu ve konağından kovulan başpiskoposun koşum atlarını arkadaşlarıyla çözüp arabayı onlarla birlik çekti. Fakat tüm bunlara karşın, karşılaştığı bu durumlarda hep ölçülü bir başkaldırı sergiledi. Maliye tahsildarlarını çamur ve pislik yağmuruna tutan başıboşların öncülüğünü hiçbir zaman üstlenmedi, ön saflara geçmedi:

O görevini yapıyordu yalnızca, işte o kadar, her ne kadar 1911'de Lurd Makamlarına gerçekleştirilen büyük ziyarette piskoposlara sedyecilik görevini üstlendiyse de, bunun din aşkına değil, alımlı erkeklerden hoşlanan Madam de la Verdöliyer tutkunluğundan olması olasılığından kuşkulanılmaktadır. Aile dostları olan Rahip Patuy, insan ruhunun tüm derinliklerine sahip biri olarak, Moris'in kilise şehitleri listesinde yer almaktan hoşlanmadığını bilmez değildi. Hatta bazen vurdumduymazlığından "çapkın" diye kulağını bile çekerdi. Bununla birlikte Moris inançlı olmasına inançlıydı. Gençliğinden kaynaklanan taşkınlıkla inancı hiç sarsılmıyor, çünkü ona hiç el sürmüyordu. Tüm yaşamı boyunca inanının hiçbir noktasını, araştırma konusu yapmaya kalkışmamıştı. İçinde yaşadığı, topluluğa

etkin olan ahlak anlayışının sorgulamasında da ileri gitmiş değildi. Onun yöntemi, bu kuralları olduğu gibi kabullenmekten oluşuyordu. İşte bu nedenle her durumda, her anlamıyla onurunu korumuştu, ama eğer ahlaki durumu sorgulamaya kalkışsaydı, herhalde bu durumda olamazdı. Çok çabuk etkilenir, alevlenir, şerefli ve onurludur, bu anlamda da çok dikkatlidir. Burnu büyük değildi, geleceğe dönük program yapmazdı, ihtirassızdı. Çoğu Fransız gibi, gereksiz tüketimden yana değildi. Eğer kadınlar birtakım yöntemlerle almayı becermeseler, onlara bile zırnık koklatmazdı. Kadınları ciddiye almadığına inandığı halde, çılgınlığa varacak denli kadın düşkünüydü,

Öyleydi öyle olmasına, ama yaradılışı gereği cinsel istek duyduğu halde, bu halinin ayırdında bile olamazdı. Hiç kimsenin, hatta kendisinin bile ayırdında olmadığı, bununla birlikte güzel ela gözlerinde zaman zaman beliren parıltıların sunduğu özelliklerinden biri de yufka yürekliliğiyle dostluğundaki içtenlikti, ama sıradan ilişkilerinde ipiyle kuyuya inmeden önce düşünülmeliydi.

İKİNCİ BÖLÜM

Birazdan çok ilginç olayların geçeceği bir kütüphane üzerine yararlı bazı bilgiler.

Baron Aleksandr d'Esparviyö insanın bildiği tüm bilgileri kendi belleğinde toplayıp kırk ambarı çağrıştıran zekasının somut bir örneği olarak ve mali durumuyla doğru orantılı bir biçimde basma ve el yazması yapıtlardan oluşan üç yüz altmış bin cildi kapsayan bir kütüphane oluşturmuş, bununsa önemli bölümünü Ligüje Benedikten Papazlarının kitaplarını alarak bütünlemişti.

Baron, vasiyetnamesine eklediği özel bir madde ile

mirasçılarını; kendisinin dünyadan göçtükten sonra kütüphanesinin doğa, ahlak, siyasal, sosyal, felsefi ve din üzerine yayımlanacak önemli yapıtlarla takviyesine memur kılıyordu. Mirasından bu iş için kullanılacak parayı bloke ediyor ve bu organizasyonu oğlu Füljans Adolf'a bırakıyordu. Füljans Adolf'sa şanlı babasının bu son istemini sadık, hayırlı bir evlat olarak tüm sadıklığıyla yerine getirdi.

Bir mirasçının payından daha önemli bir servet demek olan bu olağanüstü kütüphane onun ölümüyle birlikte üç oğluyla, iki kızına geçti ve payına Garansiyer Sokağı'ndaki konak düşen Röne d'Esparviyö de bu değeri tartışılmaz koleksiyonun korunmasına memur oldu. Kız kardeşleri Bayan Pole dö Sen Fen ile Bayan Küisar hiçbir geliri olmayan bu önemli servetin paraya dönüştürülmesini isteyip duruyorlardı. Fakat Röne ile Gaetan mahkeme yoluna saptıklarından kütüphane kurtuldu. Hatta Röne d'Esparviyö kurucunun isteği gereği kütüphanenin genişlemesi için hizmet etti. Fakat, Avrupa'da düşünce ürünlerinin gittikçe çölleştiğini düşündüğünden, kendisi de nicelik ve önemini yıldan yıla düşürerek satın alım işini azaltıyordu.

Ama Gaetan öyle değildi: O, gerek Fransa'da, gerekse başka ülkelerde yayımlanan eserleri ciddiye aldığından, kendi cebini zorlayarak satın alım işini sürdürüyordu, doğrusu akıllı adamdı, her ne kadar kardeşleri bunun tersini savlasa da, aklı yok değildi. İşte bu işsiz ve ilgili adamın gayretkeşliğinden, Baron Aleksandr'ın koleksiyonu yeni yapıtlardan hemen hemen yoksun kal-

madı.

Esparviyö Kütüphanesi, ilahiyat, hukuk ve tarih itibariyle bugün hâlâ tüm Avrupa'nın en zengin özel kütüphanelerindendir. Örneğin Fizik bilimini, daha doğru bir ifadeyle tüm ayrıntılarıyla fiziği gidip orada inceleyebilirsiniz ve hatta fiziklerle ilgilenip ayrı bir adı olmadığından ve özellikle hayal ve düşten ibaret olmak itibariyle soyut bir şeye isim bulmak olanağı bulunmadığından metafizik denilen şeyi ve daha doğrusu tüm metafizikleri de eğer aklınıza takılır da araştırmak isterseniz bütün kaynaklarını orada bulmak olasıdır. Mutlak'ın çözümünü, açılımını bulmak; belirsizi, sonsuzu tanımlamak isteyen filozofların düşüncelerine hayran kalmak isterseniz oraya gitmelisiniz. O kutsal ve kutsal olmayan kitaplarla kitapçıklar yığınında her şeye, en yeni ve en zarif pragmatizme (*) kadar her şeye rastlayabilirsiniz.

Başka kütüphanelerde çok eskiden kalmaları nedeniyle daha değerli, eski sahiplerinin ünlerinden dolayı daha gözde, ciltlerinin rengiyle daha yumuşak ve daha tatlı, konuyla ilgili insanların gözlerini, saçtığı ışık ile büyüleyen yaldız işlemeleri, dantelleri,çiçek bezemeleri,üzerlerindeki marka ve arma itibariyle daha değerli kitaplar daha çok olabilir, bazı kütüphanelerdeyse Venedik, Flaman ve Turenli sanatçıların ince ve zarif minyatürleriyle süslenmiş el yazmalarına daha çok rast-

---

(*) Bir düşüncenin doğruluğunun ancak o düşüncenin sonucuyla ölçüleceği, yani bir inancın başarısı oranında ve başarısı süresince doğru olabileceğini ileri süren öğreti. (Ç.N.)

lanabilir. Fakat eski olsun yeni olsun, dindar olsun Tanrıtanımaz olsun; yazarların en güzel ve en olağanüstü yapıtları esas alındığında hiçbir kütüphane burasıyla boy ölçüşemez.

Eski zamanlardan kalan tüm yapıtlar burada tam olarak bulunur. Din düşünürlerinin, din yorumcularının, Rönesans döneminde yetişen Latince ve Yunanca kullanan bilginlerin, ansiklopedistlerin, filozofların, kısacası bu sayılanların ve sayılamayanların tüm eserleri vardır.

Kardinal Marlen hazretleri lütfen ve tenezzül gösterip bu kütüphaneyi varlıklarıyla doldurdukları ziyaretlerinde işte bu nedenle şu ifadeyi kullanmışlardı:

— Bu kitaplarda toplanan bilgilerin tümünü birden içine alabilecek hiçbir insan kafası olamaz. Bereket versin ki öylesi bir zorunluluğa da gereksinim yok!

Paris Piskopos Vekili'yken Kaşpo hazretleri de bu kütüphaneyi pek çok kez şereflendirmiş olmak itibariyle şu tümce dilinden hiç düşmezdi:

— Eğer ki insanların belleklerinde gerek hayra, gerekse şerre karşı eski yeteneklerinden bir parça kalmış olsaydı, herhalde buradan daha birçok Toma d'Akenlerle Aryüsler yetişebilirdi.

Bu olağanüstü görüntünün en değerli bölümü, herhalde el yazması yapıtlar koleksiyonuydu. Bu koleksiyonun içinde Gassandi'nin, Rahip Marsen'in, Paskal'ın on yedinci yüzyıl anlayışına ışık tutan mektupları vardı. Hele İbrani Kitabı Mukaddes sayıları, Selmudlar, haham yorumları gibi el yazma ve basma yapıtlarla koyun

derisi üzerindeki Samarya ve Arami metinleri; ünlü Moiz dö Dina'nın Mısır ve Suriye'den toparlayıp, o ihtiyar İbrani bilgininin 1836'da Paris'te yoksulluk içinde ölmesinden sonra Aleksandr d'Esparviyö'nün ucuza kapattığı değerli kitaplar hiç unutulmamalıdır.

Esparviyö Kütüphanesi eski konağın ikinci katının bütününde yer alıyordu. Bay Gaetan'ın vermiş olduğu on dokuzuncu ve yirminci yüzyıl protestan yorumları gibi değersiz ve önemi olmayan kitaplar cilt yığınlarının sonsuz evreninde ciltsiz olarak kalmıştı. Kütüphanenin kataloğu ekleriyle birlikte on sekiz cilt tutuyordu. Yeni alınan yapıtlarda hemen o anda bu kataloğa geçiriliyordu, kütüphanenin düzenine söz söylemek zordu. Yoksul biri olduğundan geçimini sağlamak için özel dersler veren eski yazı uzmanı Bay Jülyen, Saryet, Arya Piskoposu'nun önerisiyle 1895'de küçük Moris'in öğretmenliği görevini de üstlenerek Esparviyö Kütüphanesi'nde memur olarak çalışmaya başladı. Düzenli bir çalışma anlayışıyla, tükenmez bir sabra sahip olan Bay Saryet işte bu kütüphanenin bütün kitaplarını bizzat toparladı. Onun düşündüğü ve uyguladığı düzenleme yöntemi o denli karışıktı ve kitaplara yapıştırdığı etiketlerde büyüklü küçüklü o kadar çok Latin ve Yunan harfleri, Roma ve Arap rakamları, tek yıldızlı işaretleri, çift yıldızlı işaretleri, üç yıldızlı işaretleri ve kare kökleriyle büyüklükleri gösteren matematik işaretleri o denli çoktu ki, bu sistemi öğrenmek cebir bilimini öğrenmekten daha çok zaman ve emek gerektirirdi, değerli zamanlarını matematik kanunları du-

rurken bu gizemli işaretlerin çözümüne ayıracak hiç kimse bulunmadığından Bay Saryet kendi düzenlemesinin içinden çıkabilecek yegane adam özelliğini korudu ve işte bundan dolayı korumasına bırakılan üç yüz altmış bin cilt içinden aranılan bir cildi ondan yardım almadan bulabilmek olanağı kalmadı. Onun emeğinin sonucu işte böyle bir durum ortaya çıktı. Ama kendisi de bu durumdan şikayetçi değildi, tam tersi büyük bir keyif alıyordu.

Bay Saryet, kütüphanesini seviyordu. Hem de bu sevgi büyük bir kıskançlığı içeriyordu. Her sabah kütüphanede bulunmak için saat yediyi geçirmezdi, kırmızımtrak cilalı ağaç kaplama bir büronun içinde katalog düzenlerdi. Kendi eliyle yazdığı fişler yanıbaşında duran büyük dolabı doldurmuştu. Bu dolabın üstünde de Aleksandr d'Esparviyö'nün saçları dağınık, yüce bakışlı, Şatobriyan vari kısa favorili, yuvarlak ağızlı, bağır göğüs açık bir heykeli vardı.

Öğle zamanı saat tam on ikide Bay Saryet, Kanet isimli karanlık ve dar sokaktaki Dört Piskopos Muhallebicisi'nde yemek yemeye giderdi. Burası bir zamanlar Bodler'in, Teodor dö Banvil'in, Şarl Aslino'nun, Lui Menar'ın ve Paris Gizemi adlı romanı İspanyolca'ya çevirmiş, büyük İspanyol soylusunun da uğrak yeri olan bir yerdi. Bay Saryet tam bire çeyrek kala kütüphaneye döner ve saat yedide çıkıp yine Dört Piskopos'taki yerini alıp, kuru erik kompostosuyla biten akşam yemeğini yerdi.

Yemekten sonra her akşam Mişel Ginardon ile buluşurdu. Mişel Ginardon, Ginardon Baba adıyla ünlenmişti.

Ginardon baba kiliselerde nakkaşlık yapardı, Prenses Sokağı'ndaki kaldığı tavan arasından Dört Piskopos'a gelir, kahve ya da likör içer iki arkadaş bir el domino oynarladı. Ginardon Baba çok bakımlı ve çevik biriydi, fakat göründüğünden çok yaşlıydı. Ressam Şönavar'ı bile tanımıştı. Korkunç derecede namusluydu, zamanımızdaki Tanrıtanımazlığa en açık küfürlerle saldırırdı. Gevezeliğe bayılırdı. Bay Saryet de büyük bir hoşnutlukla dinlerdi. Ginardon Baba dostuna genellikle Sen Sülpis'deki Melek Kilisesi'nden söz eder, buradaki resimlerin orasının burasının döküldüğünü, kendisininse Tanrı ne zaman izin verirse o zaman onaracağını anlatırdı. Çünkü dinle devletin ayrıldığı günden beri kiliseler Tanrı'ya emanetti, ondan başka sahibi kalmamıştı, onun için en basit onarımı yaptıracak kimse de bulunamıyordu. Ama Ginardon Baba hiçbir ücret istemiyordu.

— Mikail Aleyhisselam benim pirimdir, bu meleğe benim saygım sonsuzdur! diyordu.

Bir parti domino oyunundan sonra, ufak tefek, çitkırıldım biri olan Bay Saryet ile meşe gibi sağlam, aslan gibi tüylü, Sen Kristof kadar boyu uzun olan Ginardon Baba ya fırtınalı ya da sakin bir gecenin karanlıkları içinden şuradan buradan söz ederek Sen Sülpis Meydanı'ndan yan yana geçerlerdi. Bay Saryet gevezeliği oranında, geceleri sokaklarda dolaşmaya bayılan ressamın tüm serzenişlerine rağmen evinin yolunu tutardı.

Ertesi gün saat tam yedide kütüphanedeki makamında katalog düzenini sürdürmek üzere işinin başında

olurdu. Bürosunda çalışırken içeriye giren birinin emanet kitap isteyeceğini zannederek gözlerini ejderha gibi açıp bir bakış atardı. Bu müthiş bakışlarla, yalnız kütüphane sahibinin dostluğundan yararlanmak, onun yanı başında olmak için kitap isteyen hekimleri, politikacıları, büyük papazları değil, kırda geçireceği yağmurlu günler için bazen eğlenceli bir kitap alan kütüphane sahiplerinden Bay Gaetan'ı, hastanesindeki hastalara okutmak üzere kitap istemeye gelen Bayan Röne d'Esparviyö'yü, hatta genellikle Medeni Kanun ile Dalloz'un Hukuk Üstüne yapıtlarından başka bir şey istemeyen Bay Röne d'Esparviyö'yü bile taş kesmek isterdi. En önemsiz kitabı alıp götüren, onun da canını kitapla birlikte alıp götürmüş olurdu. En yetkili insanlara bile emanet kitap vermek istemeyen Bay Saryet bazen kurnazca, bazense budalaca bin bir yalan kıvırır, daha bir dakika önce gözleriyle yiyerek göğsüne bastırdığı bir cildin yittiğini savlayıp, kendi görevine iftiralarda bulunmaktan ve kendi özeni üzerine herkesi kuşkuya düşürmekten bile çekinmezdi. Sonuçta herhangi bir kitabı mutlak vermek zorunluluğu ile karşılaşınca da, isteklisinin elinden yirmi kez geri almadan teslim etmezdi.

Bay Saryet korumasına bırakılmış kitaplardan birisinin yitirilmesi olasılığını düşündükçe titrerdi. Üç yüz altmış bin cildin bekçiliğiyle, tam üç yüz altmış bin endişe içindeydi. Bazı geceler raflardan birinde delik açıldığını görüp ter içinde bağırarak uyanır, bunun rüya olduğuna sevinirdi.

Bir kitabın bir an için bile yerini terk etmesi ona müthiş bir haksızlık, büyük bir felaket gibi gelirdi. Bu olağanüstü

kütüphane bilgininin yetenekleriyle özelliklerinden habersiz olan Bay Röne d'Esparviyö onun bu asalet ve pintiliğine kızar, zavallıyı bunamış bir kitap delisi sanırdı. Bay Saryet kendisi üzerinde oluşan bu düşüncelerden habersizdi, ama ayırdına bir varsa, elindeki emaneti tümüyle korumak uğruna bütün felaketleri göğüsleyecek dudumdaydı. Onun görevine düzenli gelişi, işini aksatmaması ve özeni, sadakati ve özverisi, özetle kitaplarına olan aşkı sayesinde Esparviyö Kütüphanesi 9 Eylül 1912'de sonlanan on altı yıllık yönetimi döneminde tek bir yaprak bile yitirmemişti.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Gizemin Başlangıcı.

Bay Saryet o gün akşamüstü saat yedide raflardan çıkarılmış olan tüm kitapları yerlerine dağıttı, her şeyin yerli yerinde olduğu izlenimini aldığında kütüphaneden çıktı, iki kez anahtarı çevirerek kapıyı kilitledi.

Her günkü gibi Dört Piskopos Muhallebicisi'ne gidip karnını doyurdu, La Croix Gazetesi'ni okudu ve tam saat onda Rögar Sokağı'ndaki evine döndü. Bu tekdüze yaşam biçimini kendine uygun gören adamda heyecandan, duygudan eser yoktu, deliksiz bir uykuya daldı. Ertesi sabah yine saat tam yediyi gösterirken kütüphaneye bitişik olan küçük odaya girip her gün olduğu gibi süslü redingotunu

sırtından çıkardı, bir duvar dolabındaki lavabonun üstünde asılı duran eski redingotunu giyindi. Sonra tam on altı yıldır her hafta altı gün Aleksandr d'Esparviyö'nün yüce bakışları altında katalog düzenlediği yazı odasına geçti ve her sabahki gibi salonları kontrole başlayarak, ilkten büyük salona girdi. İlahiyatla Edyana ayrılan bu salondaki geniş dolapların üzerinde eski zaman şairleriyle, konuşmacıların bronz taklidi alçı heykelleri vardı. Pencere aralarında iki büyük küre vardı ve bunlar yer ile göğü temsil ediyordu. Ama Bay Saryet daha ilk adımında adeta düş görüyormuşcasına donup kaldı. Çalışma masasının mavi çuhasının üstünde kimi dik, kimi yatık bir sürü kitap rastgele atılmıştı. Bazı ciltler kule gibi üst üste yükselmiş ve en ufak esintide sarsılıyordu. Birbirine geçen iki Yunan sözlüğü Eflatun'un tasarladığı insan çiftlerinden daha garip bir yaratığa dönüşmüştü. Kenarları yaldızlı bir cilt de esneyen bir ağız gibi açılmış, külah gibi kıvrılan üç yaprağını sergileyerek yüz kızartıcı bir görüntü oluşturuyordu.

Birkaç saniye içinde aklını başına toplayan kütüphane bilgini masaya yanaştı ve o karmaşık bütünün Kitabı Mukaddes'in en değerli İbrani, Yunan ve Latin kitaplarının, tek bir Salmud kitabının, el yazma ve basma haham yorumlarının, Samarya ve Arami çalışmalarının, havra tomarlarının, özet olarak en değerli İsrail abidelerinin üst üste yığılı yayılmış, açılmış, perişan bir görüntüye büründüğünü gördü.

Bay Saryet anlaşılmaz bir gizem ile karşılaştığı halde, düğümü çözmeye çalışıyordu. Bu korkunç manzarayı Bay-

Gaetan'ın yapması olasılığını bütün içtenliğiyle kabule hazırdı, çünkü Bay Gaetan kural tanımaz biriydi, kütüphaneye karşı uğursuz özverisini dayanak yaparak Paris'e geldikçe ellerini daldırıp istediği kitabı alma hakkını kendinde görürdü. Fakat Bay Gaetan İtalya'daydı. Bay Saryet biraz düşündükten sonra, Bay Röne d'Esparviyö'nün yirmi beş yıldır, orta ve üst kat odalarından sorumlu uşak İpolit'deki anahtarları gece almış olabileceği olasılığını düşündü. Bay Röne d'Esparviyö'nün gece çalışma alışkanlığı yoktur ve hele İbranice hiç bilmezdi. Ama belki de Bay Saryet'in tahmininee küçük bir olasılık da olsa, belki Paris'e uğramış bir Kuds-i Şerif rahibini, yorum biliminde yed-i tula sahibi bilgin birini bu salona getirmiş ya da göndermiştir.

Bay Saryet epey mürekkep yalamış bir okuma düşkünü olan Rahip Patuy'un da birden bire yüce ulusun ruhuna seslenmek aşkına kapılıp bütün bu Kitabı Mukaddes ve Salmud yazmalarına saldırmış olması olasılığını da aklına getirdi. Hatta ihtiyar İpolit'in bile çeyrek yüzyıldır kütüphaneyi süpüre süpüre tozlarını yuttuktan sonra o bilgi tozlarıyla zehirlenip, birdenbire merak sararak o gece ay ışığında esrarengiz satırlara baka baka gözleri kararmış, kafası patlamış, aklı başından uçup gitmiş olması olasılığını bile hesapları arasına aldı. Bay Saryet, genç Moris'in geceleyin kulüpten ya da bir milliyetçiler toplantısından döner dönmez hem Yakup Aleyhisselam'a, hem onun bügünkü soyuna beslediği kin duygularının etkisiyle tüm bu Yahudi kitaplarını raflardan çıkarıp böyle

çorba gibi ortalığa atıvermiş olmak olasılığını bile aklına getirecek denli ileri gitti. Çünkü bu kibar çocuğu Yahudi düşmanı olduğunu ilan ediyor ve Yahudilerden yalnızca kendisi gibi Yahudi düşmanı olanlarla görüşüyordu. Varsayımın bu kadarı fazlaydı, ama Bay Saryet'in belleği bir türlü rahatlayamadığından, en aykırı varsayımlara kapılmaktan kendini alamıyordu. İşin gerçeğine bir an önce ulaşabilmek için kütüphanenin gayretkeş koruyucusu hemen uşağı çağırdı.

Hiçbir şeyden haberli değildi İpolit. Konağın kapıcısından da hiçbir ipucu elde edemedi. Uşaklardan hizmetçilerden hiçbiri, hiçbir şey duymamıştı. İşte bunun üzerine Bay Saryet, Bay Röne d'Esparviyö'nün odasında aldı soluğu. Bay Röne d'Esparviyö onu sırtında bir ropdöşambr, başında bir takkeyle karşıladı, anlattığı öyküyü ciddi bir tavır takınarak kös kös dinledi, sonra da acımasızca bir acımayla söylediği şu tümceyle adamcağızı başından savdı:

— Üzme kendini hazret, üzülme, emin ol ki sen dün kitapları ne şekilde bıraktıysan bugün o şekilde buldun!

Bay Saryet belki yirmi kez bir dedektif gibi soruşturma üstüne soruşturma yaptı, hiçbir ipucuna ulaşamadı, sonucunda da içine öylesine bir kurt düştü ki gece sabaha dek göz kapağı kapanmadı, uyuyamamıştı. Ertesi sabah tam saat yedide heykeller ve kürelerin bulunduğu salona girince her şeyin yerli yerinde olduğunu görüp, derince bir nefes aldı. Sonra birdenbire kalbi göğsünden fırlarcasına çarpmaya başladı, şöminenin üstünde ciltsiz yeni bir kitap

duruyordu. Kitap yapraklarını birbirinden ayırmak için kullanılan şimşir kağıt bıçağı da bunun içindeydi. Bu yapıt, Tekvin Kitabı'nın iki tür yazılımının kıyaslanmasına ilişkin bir kitaptı. Bay Saryet bu kitabı ambara atmış ve Bay d'Esparviyö'nün çevresindeki hiç kimse Kitabı Mukaddes'in birinci bölümünü oluşturan Tekvin'in metninde tek Tanrıcı ve Tanrıtanımaz yazarların kalemlerinden çıkan bölümlerle ilgilenmediğinden, bu yapıt ambara atıldı atılalı bir daha gün yüzü görmemişti. Bu kitabın üstünde R.3214 VIII/2 numarası vardı. Bu numarayı Bay Saryet görünce, belleğinde birdenbire şu acı gerçek kıpırdadı: Bir kitap bir kez yerinden çıktımı, üstündeki numara ne kadar ustalıklı olursa olsun, bir daha bulunamaz!

O tarihten başlayarak tam bir ay boyunca Tanrı'nın günü masanın üstünde öbekler dolusu kitap buldu. Her gün, o masanın üzerinde Yunanca ile Latince İbraniceye karışıyordu. Bay Saryet, acaba geceleri hırsızlar çatı penceresinden içeri süzülüp eşi az bulunur değerli yapıtları çalıyorlar mı diye meraka başladı. Fakat bu olasılığı doğrulayacak hiçbir işarete rastlayamıyor, çok ince araştırmalar yaptığı halde hiçbir eksikle karşılaşamıyordu. Artık belleği alt üst, yorum yapma yeteneği sekteye uğramıştı. Yoksa komşulardan birinin bir maymunu vardı da damdan bacaya, bacadan odaya inip okuma taklidi mi yapıyordu? Bay Saryet, maymunların insan hareketlerini taklitte çok usta olduklarını düşünüyordu. Bu hayvanların yaşamlarını Vato ile Şarden'in tablolarından öğrendiği için, taklitçilikte İtalyan komedi sanatçılarıyla bir düzeyde

sanıyordu, gözlerinin önüne paletle fırça kullanan, havanda ilaç döven ya da fırının başında eski bir İlmi Simya kitabını karıştıran maymunlar geliyordu. Tam işte bu sırada bir sabah, uğursuz mu uğursuz bir sabah, üstünde Kont dö Mirabo'nun arması bulunan mavi renk ciltli Kitabı Mukaddes'in üçüncü cildinin açılmış yapraklarının birinde büyük bir mürekkep lekesi gördü ve görür görmez de bu cinayetin bir maymun elinden çıktığına hiç mi hiç kuşkusu kalmadı. Maymun herhalde not alma taklidi yaparken mürekkep hokkasını devirmişti. Böyle bir maymun da bilim adamının maymunu olabilirdi.

Bu düşünceyle kafasını yeniden şekillendiren Bay Saryet, Esparviyö Konağı'nın bulunduğu bölgeyi kavrayabilmek için mahallenin topografyasını iyice araştırdı. Ondan sonra çevredeki tüm evleri dolaşıp, bütün kapıları çalıp içerde maymun olup olmadığını sordu. Erkekli kadınlı bütün kapıcıları sorguya çekti, çamaşırcı kadınları, hizmetçi kızları, bir ayakkabı tamircisini, bir manavı, bir camcıyı, seyyar kitapçıyı, bir papazı, bir ciltciyi, iki polisi sorguladı, bir sürü çocuğa başvurdu ve aynı halk içinde anlayışın ve davranışların ne çok değiştiğini kendi gözleriyle gördü, çünkü aldığı yanıtların biri diğerine uyacak gibi değildi; kimi sert, kimi yumuşak, kimi kaba, kimi nazik, kimi basit, kimi alaycı, kimi uzun, kimi kısa ve hatta kimisi de sessiz bir bakıştan ibaretti. Görünürde değil hayvanın cismi, adı bile yoktu. Tam işte bu sırada Sarvandoni Sokağı'ndaki eski evlerden birinin kapısı önünde dikilen çilli bir kız:

— Bay Ordono'nun maymunu var... Görmek ister misiniz, diye yanıtladı.

Çilli kız, Bay Saryet'i başka bir sözcük söylemeden avlunun dibindeki arabalığa götürdü. İşte tam orada, samanlarla yorgan parçaları üstünde belinden zincirlenmiş bir maymun yavrusu titreyip duruyordu. Maymun beş yaşında bir çocuktan büyük değildi. Kurşuni yüzünden, buruşuk alnından, ince dudaklarından derin bir umutsuzluk akıyordu. Sarı gözlerinin keskinliğini hâlâ koruyan bakışlarını konuğuna dikti. Sonra kuru elleriyle bir havuç aldı, ağzına götürdü ama bir el hareketiyle hemen attı. Yanına gelenleri biraz izledikten sonra başını çevirdi, artık insanlardan da, yaşamdan da hiçbir beklentisi yok gibiydi. Büzülüp kalmış, bir dizini avucuna almış, hiç kımıldamaz olmuştu, fakat ara sıra kuru bir öksürükle göğsü sarsılıyordu.

Kız çocuğu:

— Bunun adı Edgar. Satıyorlar, biliyorsunuz, değil mi? dedi.

Fakat ilk önce o kötü düşmanı, o canavar ruhluyu, o kitap düşmanını sonunda yakaladığı sonucuna varıp korkunç kızgınlığından dimdik kesilen yaşlı kitap sevdalısı şimdi bu güçsüz, neşesiz, isteksiz yaratığın karşısında şaşkın ve bitkin duruyordu. Hatasını anlamıştı. Adeta insana benzeyen bu hayvan yüzünden, karamsarlıkla acının büsbütün insanlaştırdığı bu masum yüzden sıkıldı, önünde eğildi:

— Affedersiniz! dedi.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Aklımızı uç noktaya kadar götüren kısa bir özet.

Ortalıktaki karışıklıklar hâlâ son bulmamıştı ve aradan iki ay geçmişti, bundan ötürü Bay Saryet işin içinde mason parmağı olması olasılığından kuşku duymaya başladı. Okuduğu gazeteler tümüyle onların cinayetleriyle doluydu. Hele Rahip Patuy hazretleri en müthiş cinayetlere bile yetenekleri bulunduğuna inandığı gibi, bunların Yahudilerie birlikte Hıristiyan ileri gelenlerini temelinden yok etmek istediklerinden de emindi.

Masonlar bugüne bugün devletin en önemli or-

ganlarına hakim olmaktan başka senato ve millet meclisini yönetiyor, kabinede beş temsilcileri ve hatta devletin başkanlığı bile onların ellerinde bulunuyordu. Bir zamanlar vatansever bir cumhurbaşkanını öldürmüş, şimdi de o cinayetlerin şahitleriyle ortaklarını ortadan yok ediyorlardı. Sık sık Paris halkı Localarda planlanmış birtakım esrarengiz cinayetlere tanıklık edip dehşete gömülüyordu. Bu olaylar su götürür şeyler değildi. Fakat acaba kütüphaneye nasıl giriyorlardı? Bay Saryet'in içinden çıkamadığı soru buydu. Acaba niçin kütüphaneye geliyoriar, ne yapmak istiyorlardı? Dinlerin ilk dönemlerine, Hıristiyanlığın kökenine niçin el atıyorlardı? Acaba din aleyhine gene neler tasarlıyorlardı? Tüm bu korkunç girişimlerin üstünde kalın bir sır perdesi gerilliydi. İşte bu düşüncelerle kendini masonların baskısı altında duyumsayan Katolik kütüphane kuşu sonunda korkusundan hasta oldu.

Yataktan kalkar kalkmaz bu korkunç gizemli ortamın içinde bir gece geçirip kütüphanenin o aldatıcı görüntüsünü yakalamaya karar verdi. Ama bu iş yürek isterdi, oysa bu onun eksik bir yanıydı.

Bay Saryet yapı olarak biraz zayıf ve kafa olarak biraz kuruntulu olduğundan korku durumu onda doğal bir duyguydu. Ocak ayının sekizinci günü akşam saat dokuzda tüm şehir şiddetli bir kar fırtınası altında uykuya dalarken, Bay Saryet eski zaman filozoflarıyla şairlerinin heykelleri bulunan salonda güzel bir ateş yakıp ocağın başında bir koltuğa uzandı, dizlerine bir battaniye aldı. Önüne koy-

duğu küçük masanın üstünde bir lamba, bir kap soğuk kahve ve genç Moris'ten aldığı bir tabanca vardı. Bir süre La Croix Gazetesi'ni okumaya çalıştı, fakat gazete satırları gözlerinin önünde dans etmeye başlamıştı. Sonra gözlerini önüne dikti, karanlıktan başka bir şey göremedi, rüzgar sesinden başka bir şey duyamadı, kendini bıraktı, uykuya daldı.

Gözlerini açtığı zaman ateş sönmüştü, aynı sonu paylaşan lambadan da kötü bir koku yükseliyordu, çevresindeki karanlık süt beyazı bir aydınlık halini almıştı ve bu aydınlıktan da fosforumsu parıltılar saçılıyordu. Kütüphane memuru büyük masanın üstünde bir şeyin kımıldar gibi olduğunu gördü. Korkusundan iliklerine dek ürperdiği halde, bu korkuyu bastırarak ayağa kalktı, masaya yaklaştı, ellerini çuhanın üstünde dolaştırmaya başladı. Hiçbir şey görmüyordu. Hatta biraz önceki parıltıdan bile eser kalmamıştı, yalnız parmaklarına büyükçe bir cildin yaprakları değdi, kitabı kapamak istedi, fakat kitap direndi, fırladı ve o patavatsız kitap, koruyucusunun kafasına üç darbe indirdi. Bay Saryet yere yığılırken bayılmıştı.

İşte o tarihten sonra iş çığrından çıktı. Kitaplar bulundukları raftan kolayca çıkıyor ve hatta bazen yerine koymak olanağı bile olmuyordu. Çünkü kayboluyorlardı. Bay Saryet her gün yeni eksikler saptayıp duruyordu. Bolandistlerin birçok cildi eksilmiş, otuz cilt Kitabı Mukaddes yorumu sır olmuştu. Bay Saryet artık tanınmayacak durumdaydı. Kafası küçülmüş yumruk kadar kalmış, yüzü li-

mon rengini almış, boynu uzamış, omuzları çöktükçe çökmüş, sırtındaki giysiler adeta bir çiviye asılmış gibi olmuştu. Zavallı adam artık yemeden içmeden de kesildiği için, Dört Piskopos Muhallebicisi'nde başını önüne eğip dalgın dalgın komposto tabağına bakıyor, fakat ne tabağı ne içinde yüzen erikleri görebiliyordu. Ressam Dölakrua'nın Sen Sülpis Kilisesi'ndeki tablolarını en sonunda onarmaya başladığından söz eden Ginardon Baba'nın sözleri bir kulağından girip ötekinden çıkıyordu.

Bay Röne d'Esparviyö ise zavallı kütüphane kurdunun telaşlı açıklamalarını hep şu kuru yanıtla karşılıyordu:

— Bu kitaplar bir köşede unutulmuştur, kaybolmuş değildir, iyi arayın Bay Saryet, iyi arayın, her halde bulursunuz!

İhtiyarın arkasından da mırıldanırdı:

— Bu zavallı Saryet'e galiba bir şeyler oluyor!

Rahip Patuy'sa şu tümceyi eklerdi:

— Galiba aklı göç ediyor!

BEŞİNCİ BÖLÜM

Baba Saryet'in hazinesini ele geçirişi.

Ertesi sabah Bay Saryet kapıyı vurmaksızın Bay Röne d'Esparviyö'nün odasına girdi. Kolları havadaydı ve saçları dimdik kesilmişti. Gözleri dehşet içinde büyümüştü. Kekeleyerek büyük felaketi anlattı. Flavyüs Josef'in çok eski bir el yazması, çeşitli altmış cilt, üstünde Kudüs Sen Jan şövalyelerinin üstadı Filip dö Vandom'un arması ve içinde de Volter'in bazı notları bulunan değer biçilmez bir inci tanesi ayarında Lükres, Rişar Simon'un yazma bir eseri, Gasandi'yle, Gabriel Node'nin iki haber dergisi yoklara karışmıştı. Bu kez artık kütüphane haber dergisi yok olmuştu. Ve bu kez artık kütüphane sahibi de telaşlandı. Bir

devinimle filozoflar ve küreler salonuna ulaştı ve orada felaketin büyüklüğünü gözleriyle gördü. Birçok rafta büyük gedikler açılmış, boşalmıştı. Gelişigüzel bir araştırmaya koyuldu, duvardaki yüklükleri açtı, süpürgeler, paçavralar, yangın bombaları buldu, ocakta yanmakta olan kömüre kürekle vurdu, Bay Saryet'in lavaboda asılı cici redingotunu silkeledi ve sonunda umudunu keserek, gözlerini Gasandi'nin haber dergilerinden açılan boşluğa kaydırdı. Tam yarım yüzyıldır bütün bilim dünyası bu haberleşmenin yayımı için birbirine giriyordu. Bay Röne d'Esparviyö o denli ağır yükü ne kendi üstlenmek ne de başkasına yüklemek istemediğinden bu genel isteğe uymamamıştı. Bu mektupların birçok yerinde çok aykırı düşünceler ve yirminci yüzyıl dindarlığının katlanamayacağı birtakım inançsız, Tanrıtanımaz düşüncelere rastladığından, bu sayfaların yaygınlaşmasını istememişti, fakat bu emanetten, dolaylı olarak hem ülkesine, hem de dünya uygarlığına karşı sorumlu ve borçlu olduğunu duyumsuyordu.

İşte bu duygular içersinde Bay Saryet'e şu soruyu yöneltti:

— Böye bir hazineyi nasıl çaldırabildiniz?

Zavallı kütüphane korumacısı da şöyle yanıtladı:

— Böyle bir hazineyi nasıl mı çaldırdım? Eğer göğsüm yarılıp, içinden kalbim çıkarılacak olursa bu sorunun yazılı yanıtı işte oradadır efendim!

Bu duygusal yanıttan hiç etkilenmeyen Bay Röne d'Esparviyö güçlükle engelleyebildiği bir kızgınlıkla ye-

niden söze başladı:

— Demek hırsızın izini bulacak bir ipucu ele geçiremediniz, öyle mi Bay Saryet? Hiç kimseden kuşkulanmıyor, bu işin nasıl gerçekleştiğini tahmin edemiyorsunuz! Hiçbir şey görmediniz, hiçbir şey duymadınız, hiçbir şeye dikkat etmediniz, hiçbir şey öğrenemediniz, öyle mi Bay Saryet? Siz de hak verirsiniz ki bu kadarı akla sığmaz. Düşünün bir Bay Saryet, sizin gözleriniz önünde gerçekleşen inanılmaz hırsızlığı bir düşünün, bu hırsızlığın olası sonuçlarını bir düşünün! İnsan düşünce tarihinin değer biçilemez bir belgesi ortadan kayboluyor. Kim tarafından çalındı? Niçin çalındı? Bunu şu anda ellerinde tutanlar her halde Fransa'da satamayacaklarını da bilirler. Onun için Amerika'ya, Almanya'ya satmaya giderler. Almanya bu gibi yazın abidelerine büyük ilgi gösterir. Eğer Gasandi'nin Gabriyel Node'yle olan yazışması Berlin'e geçecek, eğer bunları Alman bilim insanları yayımlayacak olursa ne korkunç bir felaket ve hatta ne büyük bir rezalet olur! Hiç düşünmediniz mi bunları Bay Saryet?

Zaten bu tür suçlamaları kendisine de yapan Bay Saryet, bu ağır suçlamalar birer birer ortaya döküldükçe şaşkın şaşkın bakıyor, söyleyecek bir şey bulamıyordu.

Bay Röne d'Esparviyö de korkunç suçlamalarını birbiri peşisıra yineliyordu.

— O değeri ölçüsüz hazineleri bulmak için hiçbir şey yapmıyor, hiçbir girişimde bulunmuyorsunuz demek? Arayın, araştırın, kımıldayın Bay Saryet, bir yol bulun! Böyle bir hazine aranmaz da ne aranır?

Bay d'Esparviyö salonu terk ederken kütüphanecisine soğuk son bir bakış fırlattı.

Bay d'Esparviyö salondan çıkarken yeniden kitapçısının yüz kez aradığı yerleri, bulunmaları olanaksız yerlerin hepsini yeniden aradı, kömür kovasına, oturduğu koltuğun minderlerinin altına varıncaya değin baktı, saat on ikiyi çalar çalmaz ayırdında bile olmadan aşağı indi. Tam öğle zamanıydı. Merdivenin altında eski öğrencisi Moris'e rastladı, selamlaştılar. Fakat eşyaları olduğu gibi insanları da bir duman perdesi arkasından görüyordu.

Zavallı kütüphaneci koridora çıktığı sırada Moris peşisıra seslendi:

— Aman Bay Saryet aklıma gelmişken söyleyeyim, benim köşke bir sürü kitap sokuşturmuşlar, şunları aldırıverin kuzum!

— Nasıl kitaplar Moris?

— Vallahi bilemem Bay Saryet! Kurtların kemirdiği delik deşik birtakım İbrani kitaplarıyla bir yığın eski kağıt parçaları! İçerde dönemeyecek hale geldim. Hele kapının yanındaki odada adım atmanın olasılığı yok!

— Bunları kim getirdi size?

— Ne bileyim ben!

Yemeğin hazır olduğu haber verildiğinden, delikanlı yürüyüp hızlı adımlarla yemek salonuna yöneldi.

Bay Saryet hemen köşke koştu. Moris doğru söylüyordu. Masa, sandalye ve yerlerde yüz kadar kitap vardı. Bu görüntü karşısında sevinçle korku arasında gitti geldi kütüphanenin bekçibaşı. Yitirdiği hazinesine ka-

vuşmuştu. Bununla birlikte sevincinin yanında yeniden yitirebileceği olasılığı onu perişan etti. Olaylar karşısında bir çocuk gibi sesler çıkarıyor, ya da tımarhane delileri gibi davranıyordu. İbrani Kitabı Mukaddes kitaplarını, eski Salmutları, Flavyüs Josef'in çok eski kitabını, Gasandi'yle Gabriyel Node'nin Haber dergisi'ni ve özellikle Kudüs Sen Jan şövalyeleri üstadının armasıyla Volter'in notlarını oluşturan en değerli incisini, yani Lükres'i olduğu gibi bulmuştu. Bay Saryet gülüyor, ağlıyor, maroken, parşömen, dana derisi ciltleri öpüp kokluyor, demir çivili tahta kitap kılıflarını bağrına bastırıyordu. Uşak İpolit bunları kütüphaneye taşıdıkça, Bay Saryet bunları büyük bir özenle ve sevgiyle yerlerine diziyordu.

ALTINCI BÖLÜM

Bu giz dolu kıssadan çıkarılacak hissenin tutacağından eminim, bu hisse: "Ey düşünce sen beni nerelere götürüyorsun?" biçiminde özetlenebilir ve zaten düşünmenin sağlığa zararlı olduğu ve akıllı insanın hiçbir şey düşünmemesi gerektiği genel kabul gören düşüncedir.

Bütün kitaplar yeniden Bay Saryet'in dindar bir tutkuyla titreyen ellerinde toplanmıştı. Fakat bu aşk ilişkisi

fazla sürmedi. Ertesi gece yirmi cilt daha eksildi. Sen Jan Şövalyeleri üstadının Lükres'i de bunların içindeydi. Bir hafta içinde İsa'dan önceki kutsal kitaplarla, İsa'dan sonraki kutsal kitapların bütün Yunan ve İbrani sayıları hep köşke döndü. Ertesi ay da aynı kitaplar her gece gizlice aynı yolu izlemeye devam etti. Diğer birtakım kitaplar da belirsiz yerlere göç içindeydi.

Bay Röne d'Esparviyö, kitapçısının bu gizemli öykülerini dinledikçe asılmış bir suratla:

— Azizim Bay Saryet, bütün bunlar gerçekten şaşılacak şeyler, şaşılacak şeyler! derdi.

Bay Saryet devlete şikayet ya da polise başvurmak önerisini getirince de Bay d'Esparviyö açardı ağzını, yumardı gözünü:

— Ne biçim öneri bu böyle Bay Saryet? Aile sırlarımı açıklayıp dillere düşeyim öyle mi? Siz ne diyorsunuz Tanrı aşkına? Benim bir sürü düşmanım var, var ama varlıklarıyla da övünürüm. Ben o düşmanları başarılarımla kazandım. En çok korktuğum şey, kendi üyesi olduğum grubun içindeki geçici olanların, Katolikliğine Katolik olmakla birlikte pek de Hıristiyan olmayan krallık yanlılarının eşi benzeri görülmemiş bir saldırısına uğramaktır. Ben her gece gözlem, gözetim altında olduğum halde siz bana komik bir bilinmezi, maskaraca bir macerayı, özetle her ikimizin de acınacak bir duruma düşmemize neden olmuş bir işi gazetecilerin yalan dolanına havale ediyorsunuz Bay Saryet. Siz beni aleme maskara mı etmek istiyorsunuz?

İşte bu konuşmadan sonra bu iki bey kütüphane kapılarının tüm kilitlerini değiştirme kararı aldılar. Kataloglar getirtildi, işçilerle görüşüldü. Tam altı hafta Esparviyölerin Konağı sabahtan akşama dek çekiç sesleri, burgu vızıltıları, eğe gıcırtıları içinde inledi. Filozoflarla küreler salonunda ateşler yanıyor, sıcak yağ kokuları ev halkının midesini ayağa kaldırıyordu. O eski uysal kilitler kaldırıldı, salonlarla, dolap kapılarının sakin kilitleri yerine dik başlı, huysuz aman vermez kilitler takıldı. Ortalıkta özel düzenlenmiş kilitlerden, yazılı asma kilitlerden, güvenlik sürgülerinden, demir kollardan, zincirlerden başka bir şey görünmez oldu. Bütün bu sistemi kim görse eli ağzında kalıyordu. Herhangi bir salonu, bir dolabı, bir çekmeceyi açabilmek için Bay Saryet'den başka kimsenin bilmediği bir sözcüğü ya da rakamı bilmekten başka çare yoktu. Bay Saryet kafasını garip sözcükler, olağanüstü rakamlarla dolduruyor, bütün bu şifreler ayrıntılı matematik işlemleriymişçesine içinden çıkılamaz hale geliyordu. Fakat artık kendisi bile kapıları ve dolapları açamayacak hale gelmesine karşın gene de her sabah tümünü açık buluyor, bütün kitapları karmakarışık görüyor, gene ortalığın yağmalandığını, gene bir sürü kitabın yerinde olmadığına inanamıyordu. Bir gece bir polis memuru Servandoni Sokağı'ndaki su yollarından birinde Salamon Reinach'ın İsa Peygamberle, Barrabas'ı aynen bir insan şeklinde gösteren kitabını buldu. Bu kitabın üstünde Esparviyö Kütüphanesi'nin damgası bulunduğundan polis kitabı sahibine getirdi.

Bay Röne d'Esparviyö, Bay Saryet'in düşüncesini almayı gereksiz görerek durumu dostlarından bir yargıca açmaya karar verdi. O zamana kadar birçok önemli olayı aydınlatmış olan bu yargıcın adı Bay des Obel'di ve ayrıca güven veren biriydi. Kısacık boylu, kıpkırmızı, dazlak bir adamcağızdı. Cilalı kafası tıpkı bir bilardo topu gibi pırıl pırıl parlardı. İşte bu yargıç bir sabah birden bire kütüphaneye çıkageldi, kendini kitap araştırmacısı gibi gösterdi, ama ilk birkaç hareketinde hiç ilgisi olmadığını ortaya koyuverdi. Bütün o eski zaman filozoflarının heykelleri kafasının üstünden yansırken, kendisi Bay Saryet'e birtakım tuzak zorular yöneltiyor ve Bay Saryet'se kıpkırmızı oluyordu.

— Suçlu insan çabuk heyecanlanır. Bay des Obel işte bu andan itibaren kuşkulanmaya başladı. Bay Saryet'in büyük bir kin ve yinelemelerle anlattığı el çabukluklarının, her halde Bay Saryet'ten uygun suçlusu olamayacağı sonucuna vardı, kafasında oluşan bu düşünce üzerine hemen suç ortaklarını meydana çıkarmaya karar verdi. Suç deliline gelince, o konu o kadar önemli değildi. İnsan istedikten sonra delil mi bulamazdı? Bay des Obel, Bay Röne d'Esparviyö'ye konağın bir dedektife gözlettirilmesini önerdi.

— Ben size Minyon'u ayarlattırırım. Çok dikkatli, uyanık, becerikli bir kulunuzdur! dedi.

Ertesi gün sabahın saat altısından itibaren Minyon konağın çevresinde tüm dikkatiyle dolaşmaya başladı. Bu andan itibaren artık Esparviyö Konağı'na girip çıkanlar; bütün hareketlerinin ve hatta beyinlerinin içindeki

düşüncelerinin gözlem altında olduğunu duyumsuyordu. Minyon olağanüstü birisiydi. Ondaki yetenekler kimsede yoktu. Yemek yemez, uyku uyumazdı. Gecenin gündüzün her saatinde, yağmurda ve fırtınada konağın önünden bir saniye ayrılmaz, projektör gibi gözlerini hiçbir şeyden kaçırmazdı, hiçbir şey de kaçmazdı ondan. Onun bakışları insanın bir yanından girip, diğer yanından çıkardı, o bakışların altında kalan, kendisini yalnızca çırılçıplak değil, bütün iskelet kemiklerinin ortalık yerde teşhir edildiğini duyumsardı. Bu iş, anlık bir işti. Dedektif, durmaya bile gerek görmez, o bitmez tükenmez turlarına devam ederdi. Bu durum artık dayanılacak gibi değildi. Genç Moris eğer böyle içeri girip çıktıkça boyna gözaltında tutulacak olursa bir daha babasının evine ayak basmayacağı tehditlerini savurup duruyordu. Annesiyle kız kardeşi Bert de masum kalplerinin ve namuslarının bu kuşkucu bakışlardan rahatsız olduğu yolunda dertlenip duruyorlardı. Küçük Leon d'Esparviyö'nün bakıcısı Bayan Kaporal da sıkıntıyı andırır anlatılmaz bir şey duyuyordu. Hatta Bay Röne d'Esparviyö bile o tanımsız bakışlara yakalanmamak için şapkasını gözlerine indirmeden ve özellikle çıbanın başı olan Saryet Baba'yı yukarıdan aşağı kalaylamadan kendi evine ayak basamaz olmuştu. Rahip Patuy'la Gaetan amca gibi evin sürekli aboneleri gittikçe ayaklarını kesiyor, konuk gelmiyor, esnaf öte beri göndermekte ikircikli kalıyor, hatta büyük dükkanların bile arabaları kapının önünde güçlükle durabiliyordu. Fakat bu gözaltından oluşan en büyük kargaşalık uşaklarla hizmetçiler arasında oldu. Örneğin

uşaklardan biri dedektifin gözünün önünden geçip ikindi üzeri evinde tek başına çalışan kunduracının karısıyla buluşmaya cesaret edemediğinden artık bu evi cezaevi gibi görüyor, efendisinden işini terk etmek için izin istiyordu. Bayan d'Esparviyö'nün oda hizmetçisi Odil de hanımı yattıktan sonra mahalledeki kitapçıda çalışan en güzel çırağı Oktav'ı eskisi gibi tavan arasına alamadığından dalgın, sinirli, öfkeli bir hal almıştı. Hanımının saçlarını tararken çekip acıtıyor, terbiyesiz yanıtlar veriyor ve sonunda işi çaresizlikten Bay Moris'e kırıtmakta buluyordu. Elli yaşlarında, aklı başında bir kadın olan aşçı Bayan Malguar da Servandoni Sokağı'ndaki şarapçının çırağı Ogüst'ün ortadan kaybolmasına, karakterine hiç uygun olmayan bu yoksunluğa dayanamadığından birdenbire aklını yitirdi, efendilerinin sofrasına çiğ bir tavşan yolladı ve Papa hazretlerinin kendisiyle evlenmek istediğini açıklamaya başladı. Sonunda tam iki ay süren ve organik yaşamın bütün bilinen yasalarıyla canlı yaratıkların uyguladığı yaşam şartlarının hepsine aykırı olan insan üstü bir kayıttan sonra Dedektif Minyon hiçbir aykırılığa rastlayamadığından gözlemine son verdi, hiçbir şey söylemeden çekilip gitti ve hiçbir ücret almadı. Ama kütüphanedeki kitaplar dans etmeyi sürdürüyordu. Ve ayrıca bu dans giderek artıyordu.

Bay des Obel:

— Öyleyse pekala! dedi. Madem ki hiç kimse girip çıkmıyor, o halde hırsız evdedir.

Yargıcın düşüncesine göre caniyi bulmak için ne sor-

gulamaya gerek vardı, ne de araştırmaya! Bir gün gece yarısı kütüphanenin zemin döşemelerine, merdiven basamaklarına, koridora, Bay Moris'in köşküne giden bahçe yoluna ve ayrıca köşkün alt girişine bir parça pudra sürdürdü. Bu işlemleri izleyen sabah Bay des Obel polisin fotoğraf makinelerinden birini alıp Bay Röne d'Esparviyö ve Bay Saryet'le birlikte ayak izlerini saptamaya geldi. Bahçede hiçbir şeye rastlanılmadı. Pudrayı rüzgar ortadan silmişti, köşkte de bir şeyler yoktu. Genç Moris bunun bir şaka olduğunu zannederek o beyaz tozu ocak süpürgesiyle süpürdüğünden söz ediyordu. Ama işin doğrusu, Moris'in sildiği hizmetçi kız Odil'in ayak izleriydi yalnızca. Merdivenlerle kütüphanedeyse belli belirsiz çıplak ayak izine rastlanıldı. Bu ayak, havada uçarken büyük aralıklarla öteye beriye hafifçe basıvermiş bir ayağa benziyordu. Bu izlerin toplamı beş izi geçmiyordu. En belirgin iz, heykellerle küreler salonunda, üstüne kitaplar yığılan masanın yanındaki izdi. Polis fotoğrafçısı birçok resmini çekti.

Bay Saryet:

— Bu işin en korkunç bölümü işte bu! diye mırıldandı.

Bay des Obel merakını gizleyemedi.

Üç gün sonra, polis müdüriyetinin ilgili birimi, kendilerine incelenmek üzere havale edilen resimleri geri veriyor, resimlerin içinde sözü edilen izlerin, müdüriyet fiş dosyalarında benzeri olmadığını ifade ediyordu. Bay Röne akşam yemeğinden sonra bu fotoğrafları kardeşi Gaetan'a gösterdi, o da derin bir incelemeye aldı, uzun bir sus-

kunluktan sonra:

— Elbette polis müdüriyetinde böyle bir şey olmaz, dedi. Bu ayak ya bir ilah ayağı ya da eski zaman pehlivanının ayağı. Bu iz bizim ırkımızla, ülkemizde rastlanılmayan çok düzenli bir tabana ait. Öyle zarif, öyle narin ve ince parmakları var ki adeta ilahi bir taban!

Röne d'Esparviyö kardeşine deli diye bağırdı.

Bayan d'Esparviyö:

— Deli değil, şair! dedi.

Moris de söze karıştı:

— Eğer günün birinde siz bu ayağa bir yerde rast gelirseniz, mutlak aşık olursunuz amca!

Gaetan'ın yanıtıysa şöyle oldu:

— Bonapart'la birlikte Mısır'a giden Vivan Dönon'un başına işte böyle bir şey geldi. Dönon, Teb Şehri'nde Arapların yağmaladığı bir yeraltı mezarlığında çok güzel minimini bir mumya ayağı buldu. Bu ayağa hayran kaldı. "Genç bir kadın ayağı, bir prensesin, zarif bir yaratığın ayağı, şeklinin zarifliğini ömründe hiçbir ayakkabı ihlal etmemiş" diye düşündü. Dönon bu ayağa aşık oldu, bayıldı. Eğer Saryet Baba'nın aklına takılır da kütüphanesindeki ciltlerin birini de bize göstermek inceliğinde bulunursa, işte şurada yukarda çok uzağa gitmeden Dönon'un Mısır gezisine ilişkin atlasında bu minicik mumya ayağının güzel bir resmi bulunabilir.

Bazı geceler Moris uykusundan birdenbire uyanıyor, bitişikteki odada yaprakların çevrilme sesine benzeyen bir hışırtı, bazense yere düşen kitapların sesini duyuyordu.

Bir gece kulüpte sabaha dek para yitirdikten sonra, saat sabahın beşinde eve dönerken köşkün kapısı önünde ceplerinde anahtar aranırken kulağına çok açık inîltili bir ses geldi, bu ses:

— Ey bilim, sen beni nereye sürüklüyorsun? Ey düşünce sen beni nereye götürüyorsun?

Fakat Moris köşkün her iki odasına da baktığı halde hiç kimseyi göremedi, kulağı çınlıyor zannetti.

YEDİNCİ BÖLÜM

Bu bölümde konu aşktır. Herhalde bu sözcükten hoşlanılır, çünkü aşksız öykü, hardalsız sosise benzer, tatsızdır yani.

Moris'i hiçbir şey şaşırtmıyordu. Olayın gerekçesini araştırmıyor, görünen dünyada yüzeysel, rahatça yaşıyordu. Her ne kadar geçmiş ve sonsuz gerçeği yadsımıyorduysa da, havaya kapılıp görünenlerin peşinden koşturuyordu.

Spor gibi zorlu çalışmalara zamanının gençlerinden

daha az ilgi gösteriyor, ırkdaşlarının eski aşk ve cinsellik geleneğine ayırdında bile olmaksızın bağlılık gösteriyordu. Fransızlar aşkla en ilgili insanlardır. Bu özelliklerini yitirirlerse çok yazık olur. Moris bu ırki özelliğini koruyordu, hiçbir kadını sevmiyordu, ama Sent Ogüsten'in dediği gibi sevmeyi seviyordu. Bayan de La Verdöliyer'in bozulmaz güzelliğiyle, çeşitli cinsellik sanatlarına çok haklı bir ilgi gösterdikten sonra, Lüsyol adında genç bir artistin hızlı oyunlarını da tatmış, şimdi annesinin oda hizmetçisi Odil'in acemice gösterdiği kızgınlıklarla, güzel bayan Buattiye'nin gözyaşlarına karışan sevdasına ister istemez katlanıyordu. İşte bundan dolayı Moris kalbinde büyük bir boşluğun olduğunu duyumsuyordu. Tam işte bu sıralara denk gelen bir çarşamba günü annesinin genellikle ciddi tavırla buzdan kadınlarla ihtiyar ve çocuk denecek gençlerden oluşan konuklarını kabul ettiği salona girdi. Bu sıcak çerçeve içinde kütüphanenin gizemli yağma sorununu çözümlettirmek için Bay d'Esparviyö'nün sonuçsuz kalan başvurusunu yaptığı mahkeme üyesinin karısı Bayan des Obel'e rastladı. Bu kadın gençti. Moris güzel buldu onu, haksız da değildi. Jilbert cinsellik perisinin kendi eliyle yaptığı özenli bir heykel gibiydi. Onun yaratılışına cinsellik perisinden başka hiçbir peri karışmamıştı. Onun her şeyi insanı isteklendiriyor, ne şekil, ne ruh olarak insanın aklına cinsellikten başka bir şey getirmiyordu. Dünyalarını döndüren sonsuz düşünce Moris'i işte bu tatlı yaratığa doğru itti. İşte bundan dolayı Moris onu çay masasına götürmek için kolunu verdi. Sonunda Jilbert'e çayı ve-

rildikten sonra, Moris birdenbire:

— Sizle çok iyi anlaşabiliriz! Nasıl uygun mu? dedi.

Onun böyle davranışının nedeni, zamanın gereklerine uymak, gereksiz birtakım karmaşık yollara girerek, kadının net ve açık bir yanıt veremeyeceği belirsiz ve üstü kapalı sözlerle nuhu nebiden kalma bir ilanı aşk yapıp kafasının karışmasını engellemekti. Bu düşüncelerle birlikte kalabileceği birkaç saniyeden yararlanarak Bayan des Obel'e durup dinlenmeden üst üste birçok şey fısıldadı. Görüntüye bakılırsa Jilbert istek denilen şeyi duyumsamaktan çok duyumsatmak için yaratılmıştı. Bununla birlikte, kendisinin sevmek için yaratıldığını o da duyumsamıyor değildi, onun için bu doğal yeteneğine severek katlanmaktan büyük keyif alıyordu. Kaldı ki Moris de onun hoşlanmadığı biri değildi. Ama işin doğrusu kimsesiz biri olması tercih nedeniydi, çünkü bazen kalabalık bir aile çocuğunu sevmenin düş kırıklığına neden olabileceğini deneyimleriyle bilirdi.

Moris epey bir süre dil döktükten sonra:

— Nasıl, ister misiniz? diye sordu.

Jilbert anlamadığını belirtir bir davranışla kaz ciğeri sürülmüş ekmeği ağzının hizasına götüren eli havada kaldı, şaşkın gözlerle Moris'e baktı:

— Neyi? diye soruyu karşıladı.

— Bildiğinizi!

Bayan des Obel önüne baktı, çayından bir yudum aldı, hiçbir yanıt vermedi, henüz utanması geçmemişti.

Moris boş fincanı elinden alıp:

— Cumartesi saat beş, Roma sokağı, 126 numara, zemin kat. Kapıyı üç kez tıklatın! dedi.

Bayan des Obel evin çocuğuna ciddi ve sakin bir bakış attı, Senatörlerden Bay Le Fol'ün, Sen Jülyen Sömürgesi'nde kuluçka makinalarının nasıl çalıştığını açıkladığı kadınlar halkasına doğru kendinden emin, mağrur adımlarla yürüdü.

O cumartesi günü Moris, Roma sokağı zemin katta Bayan des Obel'i boşu boşuna bekledi. Minnacık bir el sokak kapısını üç kez tıklatmadı. Moris kızgınlığından kadına küfürler yağdırdı, ne mıymıntılığını bıraktı, ne öküzlüğünü! Bu boş bekleyiş onu haksızlığa itiyordu. Çünkü Bayan des Obel gelmeye söz vermemiş, bu yüzden de arkasından edilen küfürleri hak etmemişti.

Moris, çay masasının başındaki tatlı sohbetten on beş gün sonra annesinin salonuna bir kez daha uğradı. Fakat Bayan des Obel geldikten yarım saat sonra gelmişti. Kadını soğukça selamladı, uzak bir yere geçip oturdu ve konuşmaları dinliyormuş gibi yaptı.

Moris en çok ihtiyar bir kadının sözlerini dinler gibi görünüyordu. Rahip Lapötit ile konuşan bu yaşlı hanımın sevimli bir görüntüsü vardı. Epey zamandır birçok üzüntü ve hastalıklar yüzünden kötü durumda olan zavallıcık, insanların yeryüzünde niçin bahtı kara olduklarını anlamak istiyor ve bu nedenle Rahip Lapötit'ten şu soruların yanıtlarını almak istiyordu:

— İnsanların yakasına yapışan felaketleri nasıl açıklarsınız? Salgın hastalıklar, kıtlık, sel, deprem neden o-

luyor?

Rahip Lapötit göksel bir gülümseyişle şu yanıtı verdi:

— Tanrı'nın ara sıra varlığını bizlere göstermesi gerekiyor da ondan!

Moris bu konuşmayla çok ilgilenmiş gibi göründü. Ondan sonra da Bayan Fiyo Granden'e hayran kalmış gibi bir hava yarattı. Bu genç kadın oldukça gençti, ama suçsuz yalınlığı güzelliğinin bütün çekim gücünü altüst ediyor, yavanlaştırıyordu. Yoksul kılığını andıran kapkara yünlü giysiler içinde, Hıristiyanlığını görüntülemeye çabalayan bağırtkan bir kocakarı cırtlak bir sesle birden bire haykırdı:

— Ya! İşler açıldı başınıza demek, öyle mi Bayan d'Esparviyö'cüğüm? Bay d'Esparviyö'nün Kütüphanesi'nde bazı hırsızlıklar olduğunu, bir şeylerin aşırıldığını, birtakım mektupların çalındığını gazetelerden okudum. Ama üstü kapalı sözcükler kullandılar.

Bayan d'Esparviyö:

— Aman efendim, aman... İnsan gazetelerin her yazdığına inanacak olsa! dedi.

— Neyse, sonunda hazinelerinizi buldunuz ya hanımefendiciğim, siz ona bakın! Asıl sonuca bakmalı. İşin sonucu hayırlıysa, gerisinin ne önemi var!

Bayan d'Esparviyö açıklama zorunluluğunda olduğunu duyumsadı:

— Kütüphane olduğu gibi duruyor, her şey yerli yerinde. Hiçbir eksiği yok.

Kitaplara karşı birdenbire hiç beklenilmeyen bir ilgi gösteren Bayan des Obel:

— Bu kütüphane üst katta mı? dedi.

Bayan d'Esparviyö bütün üst katı kütüphanenin kapladığından, bazı kıymetsiz kitaplarınsa tavan arasında olduğundan söz etti.

— Kütüphaneyi gezebilir miyim efendim?

Evin sahibi, ondan kolay bir şey olmadığını söyledi. Oğluna:

— Moris, hadi Bayan des Obel'e kütüphaneyi dolaştır, dedi.

Moris kalktı, hiçbir şey söylemeden Bayan des Obel'in ardına takılıp ikinci kata çıktı. Görünürde umursamazdı, ama içinden çok sevinçliydi, çünkü Jilbert'in sırf kendisiyle görüşebilmek için kütüphaneyi gezmek istediğinden emindi. Umursamaz görünmekle birlikte, eski önerisini yineleyince yeniden reddedilmeyeceğinden de emindi.

Aleksandr d'Esparviyö'nün romantik heykelinin altında heykelin gölgesiymiş gibi minnacık bir ihtiyar dikildi karşılarına. Kendilerini sakin bir biçimde karşılayan bu mor yüzlü, çökük gözlü ihtiyarın görüntüsünde her zamanki gibi sakin bir ürkeklik hakimdi.

Moris:

— Rahatsız olmayın Bay Saryet, Bayan des Obel'i kütüphaneyi gezdiriyorum, dedi.

Moris'le Bayan des Obel büyük salona girdiler, Bay Saryet de sessiz adımlarıyla onları izliyordu. Soluk, belirsiz ve bir gölge gibiydi.

Moris, Bayan des Obel'e şikayetçi bir bakışla:

— Doğrusunu söylemem gerekirse, sizden hiç bek-

lemezdim! dedi. Jilbert, kütüphane uzmanının duyma olasılığına karşı işaret etti. Fakat Moris:

— Aldırmayın. Baba Saryet'tir bu. Bütünüyle bunak oldu ardık.

Sonra yineledi:

— Hayır, sizden hiç beklemezdim. Sizi bekledim, gelmediniz. Beni yüzüstü bıraktınız.

Bay Saryet'in göğsünden çıkan duygulu ve tatlı hırıltılardan sonra genç Moris daha güçlü ifadeler kullanarak sözünü yineledi:

— Haksız davranıyorsunuz.

Jilbert:

— Hangi konuda?

— Benimle olmamakla.

— Siz hâlâ orada mısınız?

— Başka nerede olabilirim?

— Demek öneriniz ciddiydi?

— Bütünüyle.

Moris'in duygusallığındaki derinlik ve süreklilik üzerine verdiği güvenceden etkilenen Jilbert gösterdiği direncin artık yeterli olduğu sonucuna vararak on beş gün önceki tavrından vaz geçti, sonunda ilişkiyi onayladı.

Bir pencere aralığına doğru kaydılar, üzerinde burçlar olan büyük bir dünya küresinin arkasına geçtiler. Orada, işte oracıkta gözlerini burçlara çevirerek Kitabı Mukaddes yığınlarının huzurunda, Yunan ve Latin kilise önderlerinin olağanüstü yapıtları karşısında, Omiros'un Eşil'in, Sofokles'in, Öiripid'in, Heredot'un, Tüsidid'in, Sokrat'ın, Ef-

latun'un, Aristo'nun, Demosten'in, Çiçeron'un, Virjil'in Horas'ın, Senek'in ve Epiktet'in gözlerinin önünde birbirlerini seveceklerine söz verip, dudaklarını birbirine kenetlediler.

Bu işlem biter bitmez, Bayan des Obel daha birçok ziyaret yapacağını anımsayıp hemen oradan ayrılmaya karar verdi. Aşk ona, şan ve üne karşı olan ilgisini unutturamazdı. Moris'le birlikte tam merdiven başından geçtikleri sırada, birdenbire boğuk bir çığlıkla irkildiler. Bay Saryet'in çılgın gibi bağırarak merdivene atıldığını gördüler:

— Tutun! Tutun! Uçtuğunu gördüm! Koyduğum raftan kendi başına uçtu! Odadan geçti... İşte! İşte! Merdivenden aşağı iniyor...Tutun! Aşağıdaki kapıdan geçti.

Moris:

— Kim geçti?

Bay Saryet merdiven başındaki pencereden bakıyor, dehşetinden kendisi ürkerek mırıldanıyordu:

— Bahçeden geçiyor!.. Köşke giriyor!.. Tutun! Tutun!

Moris yeniden sordu:

— Kim canım, kim Tanrı aşkına?

Bay Saryet:

— Bizim Filavyüs Josef! Tutun şunu! Tutun! diye bağırarak sırt üstü yere düştü.

Moris kitapçıyı yerden kaldırırken, Bayan des Obel'e:

— Görüyorsunuz ya, deli değil, zır deli! dedi.

Jilbert'in de yüzü allak bullaktı. O da zavallı adamın gösterdiği yöne doğru bir şeyin uçar gibi olduğunu görmüştü. Moris hiçbir şey görmemiş fakat bir esinti dalgası duyumsamıştı.

Bay Saryet'i gürültüye gelen uşakla hizmetçinin kolları arasına bıraktı ve gitti.

Yaşlı adamın kafası yarılmıştı.

Hizmetçi kız:

— İyi, kafası patladı, dedi. Eğer bu yarık açılmasaydı, beyin kanaması olurdu.

Bayan des Obel kanı dindirmek için mendilini verdi, önerilerde bulundu.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Gerçek mi, düş mü?

Moris, Bayan des Obel ile ilişki kuralı tam altı ay olmasına karşın, hâlâ sevmekte kararlı davranıyordu. Baharın gelişi ayrılıklarına neden oldu. Moris'in parası yoktu, önce annesiyle birlikte İsviçre'ye gitti, sonra da tüm ailesiyle Esparviyö Konağı'nda oturmak zorunda kaldı. Sevgilisiyse yaz aylarını Niyor'da annesiyle, sonbaharıysa Normandiya'nın küçük plajlarından birinde kocasıyla geçirdi. İşte bu nedenlerden dolayı Moris sevgilisiyle ancak dört beş kez buluşabildi. Fakat aşkın en uygun mev-

simi kıştı. Kış gelip de aşıkları şehirde birleştirince, Moris sevgilisini Roma Sokağı'ndaki apartmanında haftada iki kez görmeye başladı ve evinde ondan başka kimseyi kabul etmez oldu. Yaşamında hiçbir kadın onun kalbinde bu denli derin ve sürekli yer edinmemişti. Hele sevildiğini de duyumsaması onu daha hoşnut kılıyordu. Elinde hiçbir delil olmamasına karşın sevgilisinin kendisini aldatmadığından emindi, delili olmamasına karşın onun yalnızca kendisiyle yetinmesini hem haklı, hem de doğal görüyordu. Fakat canını en çok sıkan şey, sevgilisinin geç gelişleriydi, her kezinde onu uzun süreler bekletmesiydi.

Aralık ayının otuzunda cumartesi günü şık bir pijama giyen Moris apartmanın pembe odasında saat dörtten beri ocak başında sigara içerek bekliyordu. Önden ateşli öpme ve ardından da her zamankinden daha coşkulu bir kucaklama ile karşılamayı düşündü. Aradan geçen on beş dakika, ona tatlı bir yakınma tasarısını anımsattı, fakat bir saat daha beklemesi, soğuk sorgulamayla karşılamaya karar vermesine neden oldu.

Sonunda sevgilisi çıkageldi, taze bir gül gibi kokuyordu.

Jilbert ellerini içinde taşıdığı iki ağızlı kürk ile çantasını masanın üstüne bırakıp aynalı dolabın karşısında paltosunu çıkarırken, Moris söylenmeye başlamıştı:

— Bu saatten sonra hiç gelmeseydin! dedi. Jilbert'se, tüm yaşamı boyunca bu denli üzülmediğini söyleyerek yeminler ediyor ve özür diliyordu, Moris'se aldırış etmiyordu. Fakat sevgilisi susunca, o da söylenmekten vazgeçti.

Şimdi bir an önce onun teninin güzelliğini daha yakından duyumsamak için vücuduna sarılmaktan başka bir şey düşünmüyordu.

Dünyaya beğenilmek, kalpleri etkilemek için gelen bayan des Obel, çıplaklığın kendisine yakıştığını ve güzelliğin teşhir edilmesi anlayışında bir kadın olarak tüm baştan çıkarıcı hareketleri uygulayarak soyunmaya başladı.

Perdeler indirilmişti, odayı dolduran sıcak loşluğun içinde ocaktaki ateş dans ediyordu, terli vücutlar fosforlu gibi parlıyor, dolabın aynası gizemli ışıklarla bambaşka bir havaya bürünüyordu.

Dışarda, birdenbire yanan bir sokak feneri perdenin arasından süzüldü, Bayan des Obel:

— Saat altı buçuk olmuş, giyinelim artık dedi.

Geçen zamanla alevlenen isteklerin daha da arttığını duyumsadı Moris. Beyaz ve parlak Jilbert baygın gözlerle bakıyor, hafif aralık duran dudaklarından derin iniltiler çıkıyordu. Tam işte bu sırada müthiş bir çığlık kopardı.

— Nedir bu?

Moris sevgilisini kollarının arasında sımsıkı tutup:

— Aman dur! dedi.

Moris öyle bir durumdaydı ki, gök ile yer birleşse ayırdında olmayacaktı, fakat kadın bir sıçrayışta elinden kurtuldu. Duvarla karyolanın arasına saklandı, gözleri dehşetle açılmıştı, parmağını uzatmış, odanın köşesinde, şömineyle aynalı dolap arasında kalan yeri gösteriyordu. Orada bir yüz vardı. Sonunda bu görüntü onu bayılacak duruma getirdi, elleriyle yüzünü kapattı.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Dante ile Milton'un düşlerini gölgeleyecek şeyler.

Moris sonunda başını çevirip karşısındaki yüzü gördü ve kımıldadığını ayırt edip sevgilisi gibi o da korktu. Bu sırada Jilbert artık kendisini toparlamıştı, gördüğü yüzü Moris tarafından odaya saklanmış metreslerden biri zannetti. Böyle bir ihanet olasılığına karşı korkunç bir kızgınlık ve sinirle alev alev bir isyana sürüklenerek bilinmeyen rakibini saptadı:

— Bir kadın! diye bağırdı.

Hem de çırılçıplak bir kadın! Demek sen beni ka-

patmalarının olduğu odada ağırlıyorsun, demek biri giyinmeden diğerini içeri alıyorsun! Üstelik bir de bana geç geldiğim için söyleniyorsun! Sende de ne yüz varmış doğrusu! Haydi bakayım defet orospunu. Eğer amacın aynı anda ikimizi birden becermekse, hiç olmazsa bu konuda benim de düşüncemi almalıydın.

Gözleri yuvalarından çıkan Moris baş ucundaki küçük masada var olmayan bir tabancayı el yordamıyla arar gibi yaparak sevgilisinin kulağına fısıldadı:

— Aman sus! Kadın değil. İyi görünmüyor ama... Bana kalırsa, kadın değil, erkek o.

Jilbert elleriyle yeniden gözlerini kapatarak öncekinden daha güçlü bir çığlık attı:

— Erkek mi? Nereden çıkıyor? Hırsız var! Katil var! İmdat! İmdat! Vur Moris, öldür! Işığı yak... Yok, yok... Yakma...

Jilbert bu tehlikeyi, savuşturursa Meryem Ana'ya mum yakacağına yemin etti içinden. Dişleri birbirine çarpıyordu.

Karşıdaki yüzde bir hareketlenme oldu.

Jilbert:

— Yaklaşma, yaklaşma, diye bağırdı.

Eğer yerinden ayrılmayacak olursa, masanın üstünde elmas ve para olarak neyi varsa hepsini vermek için vaatte bulundu hırsıza.

Şimdi hayret ve dehşet içinde aklına kocasının kuşkuları geldi. Peşine adam takmış, şahitler bulmuş, polis komiserine başvurmuş olması olasılıkları aklına gelmeye başladı. Kendini boşanmış, konumunu, düzeyini yi-

tirmiş gibi duyumsamaya başladı.

Kulağına çok tatlı bir ses geldi:

— Korkmayın hanımefendi, dedi.

Jilbert biraz yatışır gibi oldu, kendinde soru soracak gücü buldu:

— Kimsiniz siz?

O tatlı ses bu soruya şu yanıtı verdi:

— Bendeniz meleğim!

— Ne dediniz?

— Bendeniz meleğim, Moris'in meleğiyim.

— Bir daha söyleyin bakayım! Aklım gidiyor... Hiçbir şey anlamıyorum.

Moris de hiçbir şey anlamıyor, fakat kızıyordu.

Pijamasını giyip, yataktan fırladı. Bir terlikle silahlanmış olan sağ elini ileri uzatarak tehdit eder gibi:

— Sen ahlaksızın birisin... nerden girdiysen oradan çık bakayım! dedi.

O tatlı ses gene konuştu:

— Moris d'Esparviyö, dedi. Sizin yaratıcı diye taptığınız Tanrı her kulun peşine bir melek takmış ve bu meleğe o kulu doğru yola çekme, uyarma görevini vermiştir. Hıristiyan Kilise'sinin kabul ettiği gerçek işte budur. şimdi sizin gördüğünüz işte o meleklerden biri, yani kendi meleğinizdir Moris.

Moris şöyle yanıtladı:

— Olabilir, dedi. Fakat nazik biri değilsiniz. Kibar adamlar böyle bir anda... böyle bir odaya girmezler. Neyse, siz orada ne yapıyorsunuz Tanrı aşkına?

— Ben artık işte gördüğünüz şekli aldım. Bundan sonra insanlar arasında çalışacağımdan onların şekline büründüm Moris. Bu zorunluydu. Hoş birer yaratık olan melekler somut şekillere bürünebilme yeteneğine sahiptir. Fakat bu şekil görüntüden ibaret olduğu için ve dünyada da her şey yüzeysel bir görüntü içerdiğinden gerçektir.

Şimdi artık bütünüyle rahatlayan Jilbert alnına dökülen saçlarını geriye itti.

Melek de sözlerini sürdürdü:

Melekler istedikleri cinsiyetin şeklini alabilirler, kadın da, erkek de olabilirler ve hatta her iki cinsiyetin işlevini üstlenebilirler. Fakat her saniye akıllarına estiği gibi kılıktan kılığa giremezler. Onların bu başkalaşımları sizin anlayamayacağınız birtakım kesin olarak belirlenmiş ve değişmez yasalara bağlanmıştır, uymak zorunluluğu vardır. Örneğin ben şimdi sizi ya da kendimi eğlendirmek için önünüzde arslan, kaplan, sinek ya da ağaç şekillerine giremem ya da eşek görüntüsüne bürünemem. Bendeki akıl ve bilgelik insanlara görüneceğim saati önceden kararlaştırmıştır, bu belirlenmiş saatin hiçbir nedenle değiştirilme ve ertelenmesine olanak tanınmaz.

Bir an önce işin gerçeğini yakalamak için sabırsızlanan Moris önceki sorusunu bir kez daha yineledi:

— Her ne ise... Siz buraya ne halt etmeye geldiniz Tanrı aşkına?

Jilbert de sevgilisine arka çıkarak:

— Öyle ya! Siz burada ne arıyorsunuz? dedi.

Melek bu soruları şöyle yanıtladı:

— Adem ve Havva, iyi dinleyin beni! Şimdi size bütün dünyanın geleceğini ilgilendiren bir sırrı açıklıyorum. Ben sizin görünür ve görünmez varlıkların hepsini yarattığını sandığınız yaratıcınıza karşı meleklerin isyanını hazırlıyorum.

Güçlü bir inanca sahip olduğu için kutsal şeylere dil uzatılmasına katlanamayan Moris:

— Dalga geçmeyin! dedi.

Melek alıngan bir ses tonuyla:

— Siz benim davranış bozukluğum olduğunu mu sanıyorsunuz? Bu tür konular öyle ulu orta gündeme getirilmez Moris, diye karşılık verdi.

Moris'se omuzlarını silkerek:

— Hadi canım! Siz nasıl isyan edersiniz ona? dedi ve "O"nun kim olduğunu sözcük olarak ifade etmeye çekinerek tavana doğru bir işaret yaptı.

Fakat melek buna da itiraz ederek:

— Siz meleklerin bundan önce de bir kez isyan ettiğinden ve hatta gökyüzünde korkunç bir savaş olduğundan habersiz misiniz?

Moris çoraplarını giyerek:

— O çok eski şey dedi.

Melek:

— Yaradılıştan daha eski. Fakat gökyüzünde o tarihten bu yana hiçbir değişiklik olmadı. Meleklerin yapısı yaradılış döneminde ne ise bugün de odur. Onlar o zaman yaptıklarını bugün de yineleyebilirler.

— Hayır! Olanaksız, aykırı şeyler bu söylediklerinizi.

Eğer siz bir melek ve özellikle savladığınız gibi iyi bir melek olsaydınız, yaratıcınızın buyruğuna karşı gelmeyi aklınızın köşesinden bile geçirmezdiniz.

— Yanılıyorsunuz Moris, kilise yönetiminin koymuş olduğu kurallar, bu sizin savlarınızı çürütüyor. Onların da onayladığı gibi melekler, her gün günah işlerler ve tıpkı sinekler gibi yığın yığın gökten yere düşerler. Meleklerin iyilikten kötülüğe geçmek eğiliminde düşünce birliğine varan bunca din bilginiyle kilise babalarının düşüncelerini siz nasıl olur da yadsırsınız Moris? Örneğin Sen Jeron, Mektuplar adlı yapıtında bu düşünceyi savunduğu gibi...

Bayan des Obel:

— Beyefendi, rica ederim çekilin gidin buradan... dedi. Fakat melek onun bu sözünü duymadı, konuşmasını sürdürdü:

— Sen Ogüsten, Gerçek Din adındaki çalışmasının on üçüncü bölümünde, Sen Greguar, Ruhsal Güç adlı yine konuyu içeren yapıtının yirmi dördüncü bölümünde, İzidor...

— Beyefendi lütfen izin verin giyineyim, acele işim var.

— İyi Anımsadıklarım adındaki yapıtının birinci bölümünün, on ikinci alt bölümünde Bed, İş Üstündeki adındaki yapıtının...

— Rica ederim bayım...

— Sekizinci bölümünde, Damassenus, Deliden adlı eserinin ikinci bölümünün, üçüncü alt bölümünde hep aynı esası savunmuşlardır. Bu düşünürlerin bu konudaki yet-

kilerine itiraz edilemez sanırım, onun için size yalnızca hatanızı kabul etmek kalıyor Moris. Bir zamanlar İblis de melekti, ama melekliği isyanına engel olamamıştı.

Moris bunun üzerine şöyle bir soru yönetti meleğe:

— Peki ama niçin isyan edivorsunuz? Niçin, nedeni ne?

O ışıktan yaratık bu soruya şu yanıtı verdi:

— Çok güzel bir soru, yanıtlayayım. Fakat bu soru sizden önce Eş'iya Peygamber'in de belleğini zorlamıştı. Ben size bunu anlatayım da belleğiniz açılsın Moris! Bir zamanlar melekler göklerde egemenlik kurmak amacıyla ayaklanmışlardı. O zaman zarif, nazik meleklerin en güzeli güzelliğine aldanıp isyan etti. Fakat benim özgürlük adına katıldığım bu başkaldırı hareketinin asıl nedeni güzellik değil, bilimdir. Dünyanın en büyük kütüphanelerinden birinin bulunduğu bir evde sizinle birlikte olduğum için okuma alışkanlığının tutkunu oldum. Siz o hızlı yaşamınızda yorgun düşüp derin uykulara gömüldüğünüz geceler, ben kitapların içine dalıp araştırmalar yapar, bazen kütüphane salonlarından birinde eski zaman bilginlerinin resimleri altında, bazense bahçenin öteki ucundaki küçük köşkün bir odasında okuduğum yapıtları düşünerek derinlere sürüklenirdim.

Moris bu sözleri duyunca yastığı yumruklayarak kahkahalar atmaya başladı.

— Vay, vay, vay... Demek babamın kütüphanesini yağmalayıp, bizim zavallı Saryet Baba'nın aklını başından alan sizsiniz ha? Biliyor musunuz adamcağız bütünüyle

zıvanadan çıktı.

Melek:

— Ben belleğimi zenginleştirmekle uğraştığım için, o yaratıkla ilgelenemedim, hatta benim araştırmalarıma engel olup çalışmamı aksatmak isteyince, ben de bu gayretkeşliğini cezalandırmakta gecikmedim. Bir kış gecesi, kütüphanenin bilginler ve küreler salonunda benim gözle görülmesi olanaksız ellerimden almak istediği ağır bir kitabı kafasına patlattım. Ondan sonra da kolumla kuvvetli bir rüzgar koridoru yaratarak Flavyüs Josef'in değerli el yazmasını elinden kaparak o budala adamı öyle korkuttum ki merdiven başında uluyarak peşim sıra koşarken ölü gibi yere yığıldı. Ama ödülünü de gecikmeksizin aldı, çünkü siz onun yarasından akan kanı dindirmek için güzel kokulu mendilinizi verdiniz. Öye değil mi hanımefendi? Bilmem anımsar mısınız? O gün bir büyük dünya küresinin arkasında Moris'in dudaklarıyla, dudaklarınızı birleştirmiştiniz.

Bayan des Obel utanarak kaşlarını çattı:

— Beyefendi ileri gidiyorsun ama... dedi. Fakat daha ileri gitmeden sesini kesti.

Melek bu yanıtı dikkate almayarak konuşmasını sürdürdü:

— Ben imanın esaslarını araştırmaya karar vermiştim. Önceliği Yahudi yapıtlarına verdim. Onlardan işe başladım ve bütün İbrani kaynaklarını gözden geçirdim.

Moris şaşkın bir şekilde bağırdı:

— Demek siz İbranice biliyorsunuz!

— İbrani dili benim ana dilimdir. Bizim cennette konuştuğumuz egemen dil İbranicedir.

— Ya! Demek siz Yahudisiniz? Doğrusu ben sizin Yahudiliğinizi anlayamadım.

Melek bu sözleri dinleyip dinlemediğini belli etmeksizin müzikalite içeren sözüyle devam etti:

— Eski Doğu yapıtlarını, Yunanistan'la Roma'yı araştırdım, İlahiyata, felsefeye, tıbba, tabii bilgilere ilişkin ne varsa hepsini sindirdim. Öğrendim, düşündüm, sonunda inancımı kaybettim.

— Nasıl? Siz Tanrı'ya inanmaz mısınız?

— Benim varlığım, onun varlığıyla ilişkili olduğundan ve onun varlığı son bulursa ben de yoklara karışacağımdan dolayı inanırım. Yahudilerle Hıristiyanların Tanrı'sına ben de iman ederim. Fakat dünyanın onun tarafından yaratıldığına inanmam, kabul edemem, onun bütün yaptığı dünyanın ancak küçük bir bölümünü düzenlemiş olmaktan başka bir şey değildir. Neye elini attıysa hepsinde düşüncelerinin izi vardır. Öncesiz ve sonsuz olduğuna da ikna olmuş değilim, çünkü zaman ve mekan olarak sonu olmayan bir varlığı tanımlamanın akla uygun olmadığına inanırım. Ben onun sınırlı ve hatta oldukça sınırlı olduğu sonucuna vardım. Ondan başka Tanrı olmadığına da inanmam, zaten uzun bir zaman buna kendisi de inanmadı. İlk önce o da Tanrıtanımazdı. Fakat sonradan sonraya kendi gururu ve kullarının dalkavukluğu sonucunda o da Tanrı birliğinin, tekliğinin tarafılısı oldu. Onun düşüncesinde birlikten esinti bile yoktur, gücü de

sanıldığı denli sınırsız değildir. Benim gibi onun gerçek niteliğini bilenler ona Yaldabaot derler.

— Ne dediniz?

— Yaldabaot.

— Yaldabaot de nedir?

— Sizin tek Tanrı diye taptığınız, ama sayısı az olan ilah.

— Siz keçileri kaçırmışsınız. Rahip Patuy'un yanında da palavralarınızı yinelemenizi öneririm size.

— Ben sizin o kalın duvarlı kafanızın karanlıklarını aydınlatabileceğime emin değilim Moris. Sizin yalnızca şunu bilmeniz yeterli olacaktır: Ben Yaldabaot'a karşı girişeceğim savaşımdan yengin çıkacağımı umut ediyorum.

— Kesinlikle başaramayacaksınız.

— İblis onun göklerinin en yüksek katını sarsmış ve hatta bir aralık yenginin, üstünlüğün hangi tarafta kalacağı bile pek kestirilemeyecek duruma gelmişti.

— Sizin adınız ne?

— Melekler ve azizler katında Abdiel, insanlar için Arkad.

— Pekiyi öyleyse Arkad'cığım, işte çok açık söylüyorum: Ben sizi bu çıkmaz sokakta gördüğüm için gerçekten çok üzgünüm. Gelin şunu itiraf edin, siz bizimle dalga geçiyorsunuz. Gökyüzünü bir kadın için terk etseniz, size gene de bir dereceye kadar hak veririm. Aşk en büyük aptallıkları yaptıran bir güçtür. Fakat sizin gibi Tanrı ile yüz yüze görüşmüş bir yaratık için, gerçeği sonradan Saryet Baba'nın kitaplarında bulma olanağını elde etmiş

olmanız düşüncesi benim için yeterli kanıt değildir. Buna beni inandıramazsınız. Hayır, benim aklım böyle bir olasılığı hiçbir zaman kabullenemez.

— Sevgili Moris, İblis de Tanrı ile yüz yüze geldi, onunla görüştü, ama onun emrine girmek istemedi. Kitaplardan çıkacak gerçeğe gelince, bu öylesi bir gerçektir ki, eşyanın nasıl olduğunu değil, nasıl olmadığını gösterir. İşte bu zavallı gerçek, bana, kayıtsız şartsız iman ettiğim Tanrı'nın tapılacak bir şey olmadığını ve insanlara meleklerin Yaldabaot'a aldanmış olduklarını kanıtlamaya yeterli oldu.

— Yaldabaot yoktur. Tanrı vardır. Haydi biraz çabalayın ve doğru yola gelin Arkad! Bu çılgınlıklardan dinsizliklerden vazgeçin, eski güzel şeklinize dönün, melekliğinizi sürdürün. Görevinizin başına geçin yeniden. Ben sizi affediyorum, ama bir daha insanlara görünmemeniz koşuluyla.

— Sizi memnun etmek isterdim Moris. Size karşı zaafım var, çünkü kalbim bu doğrultuda. Ama elimden bir şey gelmez, kaderim beni bundan sonra düşün ve eylem yeteneği olan yaratıklara doğru itiyor.

Bu sırada söze Bayan des Obel karıştı:

— Bay Arkad, rica ederim, gidin buradan, iki erkek arasında çıplak durmak beni sıkıyor, hem de çok sıkıyor. Emin olun ki ben böyle şeylere alışık biri değilim, utanıyorum, dedi.

ONUNCU BÖLÜM

İntihar etmiş yoksul birinin giysilerini giyerek, Moris'i koruyucusuz bırakarak giden melek.

Karyolanın üstüne çömelen Jilbert'in diz kapakları, odanın loşluğunda dikkat çekecek denli parlıyordu. Karşısında duran melek:

— İçiniz rahat olsun hanımefendi, o denli kötü durumda değilsiniz. Siz burada iki erkek arasında değil, bir erkek ve bir melek arasındasınız.

Jilbert karanlığı delercesine meleğe bir bakış fırlattı ve:

— Beyefendi, sizin melekliğiniz gerçek mi?

Melek o konuda hiç kuşku duymamasını rica etti ve kendisinin geçmişi üzerine birtakım açıklamalarda bulunmaya başladı:

— Melekler üç sınıfa ayrılır, her sınıfta dokuz alt bölüm vardır. Ben üçüncü sınıfın dokuzuncu alt bölümündenim.

Kuşkuları konusunda kendisince birtakım nedenleri olan Bayan des Obel bunlardan yalnız birini söyledi:

— Peki ama sizin kanatlarınız yok!

— Niçin kanatlarım olsun hanımefendi? Ben sizin kiliselerinizdeki melek heykellerine benzemek zorunda mıyım? Tanrı'nın emir erleri havayı döven o tüyleri her zaman omuzlarına takmazlar. Melekler kanatsız da olabilir. Örneğin Hazreti Lut'un evi kuşatıldığında gelip tehlikeli bir gece geçiren iki güzel melek kanatsızdı. İkisi de insan şeklindeydi ve hatta Hazreti Lut ayaklarının tozlarını elleriyle yıkamıştı. Ayrıca hem kolları, hem de kanatları olan yaratık yalnızca bir ucubeden başka bir şey değildir. Her ne kadar Akropol'deki Atena Nike Tapınağı'nda hem kollu, hem kanatlı oldukları halde olağanüstü güzel olmalarının nedeni eski Yunan dehasının sonucudur yalnızca.

Bayan des Obel gene itirazda bulunarak:

— Sizde dinle uğraşır bir hal yok!

— Bendeniz bütünüyle dinle uğraşırım, ve ruhun kendisiyim hanımefendi. Dindar bir Hıristiyan olarak bu konuda kesinlikle kuşkuya kapılmayın. Zaten azizlerden pek çoğu bütünüyle din işlerini ele alan, bunlarla ilgisi bulunan

meleklerin bu yapıda olmayıp yalnızca güzel yaratık olduklarından söz etmişlerdir. Her ne kadar Sent Ogüsten, melekleri ışık saçan yapıda yaratıklar olarak tanımlamışsa da kilise bu düşüncede olmamıştır. Onun için ben ışığı bol olmadığım halde güzel bir yaratığım, ruhum. Zaten ruh nedir? Madde nedir? Eskiden bu iki gerçeği birbirine karşıt sayarlardı, şimdiyse sizin insansal bigileriniz bunları aynı bir şeyin iki türlü hali olarak kabul etmeye başladı.

Fakat Bayan des Obel artık dinlemiyordu, belleğini tutsak alan bir sorun vardı, sonunda sorarak kurtulmak istedi:

— Siz ne zamandan beri buradasınız?

— Ben buraya Moris ile beraber geldim.

Jilbert başını sallayarak:

— Olağanüstü! İşte bu çok güzel!

Fakat koruyucu melek göksel bir suskunluktan sonra sözünü sürdürdü:

— Evrende yuvarlaklardan, eksilerden, artılardan başka bir şey yoktur, gökyüzündeki yıldızların yasası neyse yeryüzündeki tozlar bile aynı yasalar çerçevesinde düzenlenir. Benim vücudum, şeklimin aslını ve kaynağını oluşturan devinim açısından tinseldir, fakat bileşimindeki moleküllerin hareket düzenini değiştirerek şu gördüğünüz şekil ortaya çıkmıştır. Melek bu konuşmadan sonra koltukta duran Bayan des Obel'in siyah çoraplarının üstüne oturdu.

Saatin zil sesiyle Jilbert'in bağırması bir oldu:

— Saat yedi olmuş, şimdi ben kocama ne diyeceğim?

O beni Rivoli Sokağı'ndaki çayda biliyor. Ve akşam da-yemeğe davetliyiz. Haydi gidin, çabuk olun, Bay Arkad. Ben giyinmeliyim artık. Yitirecek zamanım yok.

Melek, Bayan Jilbert'in bu konuşmasını büyük mutlulukla karşıladığını, fakat bu isteğini bu şekliyle yerine getirmesinin olanaksız olduğunu, giysisi olmadan sokağa çıkamayacağını söyledi.

— Eğer sokağa böyle çırılçıplak çıkacak olursam, geleneklerine bağlı insanları kızdırırım, dedi. Bayan des Obel de doğru buldu bu düşüncesini.

— Böyle çıkamaz doğru söylüyor, dedi Moris. Koruyucu meleğine pijamasıyla terliklerini fırlattı. Ama bu kılıkla sokağa çıkılmazdı. Jilbert sevgilisine hemen bir elbise bulmasını söyledi. Moris kapıcıdan bulmayı önerdi. Fakat bu öneri Jilbert'e ters geldi. Böyle bir durumda kapıcıdan yardım istemek çılgınlıktı.

— Demek ona da anlatacaksın... dedi ve koruyucu meleği göstererek sözünü tamamlamadı.

Bunun üzerine Moris giyindi ve bir eskici aramaya gitti.

Jilbert daha fazla gecikemezdi, yoksa rezalet patlayacaktı, ışığı yakıp meleğin gözleri önünde giyinmeye başladı. Yapısı gereği her duruma uyardı, giyinirken hiç sıkılmadı, özellikle böyle alışılmadık, yeryüzüyle gökyüzünü birbirine karıştıran bir durum karşısında utancın söz konusu olamayacağını biliyordu.

Ayrıca vücut güzelliği açısından da bir kuşkusu yoktu.

Bir yandan da bu karşısındaki görüntünün gerçek mi

ya da düş mü olduğunu hâlâ merak ediyordu. Merak ettiği bir konu daha vardı. Acaba gökyüzündeki meleklerin de yeryüzündeki maymunlar gibi paradan başka eksikleri var mıydı?

Bunu meleğe sordu.

Arkad şöyle yanıtladı bu soruyu:

— Evet Jilbert, melekler de bu ölümlü dünyanın kadınlarına tutulabilirler. Zaten bu sorun Kitabı Mukaddes'te açıklığa kavuşturulmuştur. Tekvin'in yedinci bölümünde şöyle bir anlatı vardır: "Yeryüzünde Adem çocuğu üreyip, her birinin çok kızları olunca, melekler (Havva) kızlarının güzelliklerine imrenip hoşlandıklarını eş saydılar".

Jilbert yakınmaya başladı:

— Şu kopçalardan da bıktım artık. Arkamdakileri bir türlü ilikleyemiyorum.

Moris eve geldiğinde koruyucu meleğini Jilbert'in önünde diz çökmüş, ayakkabılarının bağlarını bağlarken gördü.

Jilbert masanın üstünden çantası ve el kürkünü alırken:

— Bir şey unutmadım değil mi? İyi akşamlar Bay Arkad, iyi akşamlar Bay Moris. Bugünü kesinlikle unutmayacağım, dedi ve gitti.

Moris meleğin önüne bir eski giysi atarak:

— Alın, dedi.

Genç adam bir eskicinin camekanında duran bu eski giysiyi on dokuz Franga almıştı. İntihar etmiş birinin es-

kileriydi bunlar. Koruyucu melek bu berbat giysileri yaratılıştan soylu bir tavırla alıp giyindi. Elbise meleğin üstünde bir anda olağanüstü güzel görüntüye büründü.

Melek kapıya doğru yöneldi.

Moris:

— Demek beni yalnız bırakıyorsunuz? dedi. Bu düşünceniz kesin mi? Günün birinde bu tavırlarınızdan pişman olursanız, iş işten geçmiş olabilir.

— Ben hiç arkama bakmadım, sana başarılar Moris!

Moris meleğin avucuna beş altın tutuşturdu.

— Tanrı korusun seni Arkad! dedi. Melek kapıdan çıkar çıkmaz yeniden çağırdı Moris:

— Arkad! şimdi aklıma geldi, demin unutmuşum! Benim koruyucu meleğim yok!

— Orası öyle Moris, meleğiniz falan yok artık.

— Peki, ama ben ne yapacağım? Herkese bir koruyucu melek gerekiyor. Doğrusunu söyleyin n'olur, meleksiz kalmanın tehlikesi var mı?

— Yanıtlamadan önce bir konuyu açıklığa kavuşturmak gerekiyor Moris! İnancınıza, yani Katolik Kilisesi'nin kitabına göre mi, yoksa doğa felsefesine göre mi, yanıt vereyim?

— Sizin doğa felsefeniz beni ilgilendirmiyor. Siz bana, inandığım dine, yaşarken de, ölürken de inanacağım dine göre yanıtlayın sorumu!

— Öyle ise o şekilde yanıtlayayım! Sevgili Moris, koruyucu meleğinizi yitirmeniz belki sizi, bazı dinsel korumadan, manevi destekten, Tanrı'nın bazı iyiliklerinden

yoksun kılabilir. Kilise'nin kanaati bu anlayıştadır. Esenlik yolunda kılavuzun olmayacak. Günaha karşı eski direncinizi yitireceksiniz. Hoş sizin de bu konuda bir direnişiniz söz konusu değildi. Özetle manevi olarak biraz gevşek ve neşesiz olacaksınız. Allahaısmarladık Moris. Bayan des Obel'i gördüğünüzde saygılarımı iletmeyi unutmayın lütfen.

— Gidiyor musunuz?

— Allahaısmarladık.

Arkad gözden yitti, Moris bir koltuğa gömüldü, başını ellerinin arasına aldı, uzun zaman böyle kaldı.

ON BİRİNCİ BÖLÜM

Paris'in Şanzelize'sinde halka moral dağıtırken Buşot adlı bir şarkıcı kadına aşık olup yeryüzünde kalan meleklerden Mirar'ın serüveni.

Kızıl bir sise bürünen sokaklarda yayalara katılan melek, şehri kuzeyden güneye doğru adımlayıp sonunda sol sahilin tenha bulvarına ulaştı. Buğulu camlarının ışıkları yolun üstüne vuran küçük bir lokantanın önünde durdu. İçeriye girdi. Yağ kokularıyla dolu sıcak bir salona daldı.

Arkad burada birçok Rus nihilisti, İtalyan anarşisti, her ülkeden milliyetçi, darbeci, ihtilalci gördü. Bunların saçlarıyla sakalları kayalardan fırlayarak dökülen şelaleye benziyordu. Çökmüş, bakımsız yüzleri ve korkunç bakışları vardı. Arkad burada yalnızca kendi aradığı yüzü göremedi. Salonda melek adına kimse yoktu. Bununla birlikte boş kalan küçük bir mermer masanın yanına oturdu.

Gökyüzünün melekleri acıktıkları zaman aynen yeryüzünün hayvanları gibi yemek yer, yedikleri, hazım eyleminin oluşturduğu sıcaklığın etkisiyle biçim değiştirerek güzel yaratıkların göksel bünyesince özümlenir. İşte bu nedenden dolayı Hazreti İbrahim bir meşe ormanında rastladığı üç meleğe Sarre'nin yaptığı böreklerle, bir tam dana ve yağlı süt vermiş, onlar da bunları yemişlerdi. Lut Peygamber de evine konuk olarak gelen iki meleğe hamursuz ekmek çıkarmış, onlar da bunu yemişti. Tıpkı bu melekler gibi Arkad da pis bir garsonun getirdiği bifteği büyük iştahla midesine indirdi.

Tam yemeğini bitirmişti ki, salona yoksul giysili bir delikanlı girdi, masalara tek tek baktı, sonra meleğe yanaştı, Abdiel diye selamladı, çünkü gelen de koruyucu melekti. Arkad ona bir zamanlar gökyüzünde taşıdığı adıyla yanıt verdi:

— Davetimi geri çevirmeyeceğinden emindim Mirar dedi.

Mirar'ın yeryüzünde kullandığı isim Teofil Böle'ydi ve zavallı melek geçimini sağlamak için gecesini gündüzüne katardı. Gündüz çocuklara müzik dersi verir, geceleri de

keman çalardı.

— Demek ki sen de geldin Abdielciğim, şu ölümlü dünyada seninle görüşmek de varmış demek! Seni gördüğüme çok sevindim. Bununla birlikte, şu durumuna çok acıdığımı da yadsıyamam, çünkü bizim bu dünyadaki yaşamımız çok kötü.

Arkad beklemeksizin karşılık verdi:

— Çektiğin acılar yakında son bulacak. Benim bu konuda bazı çalışmalarım var. Amacım bunları sana da anlatıp, birlikte bir çözüm aramak...

Moris'in koruyucu meleği iki kahve söyledi, arkadaşına düşüncelerinden, gelecek üzerine tezlerinden söz etmeye başladı. Doğayı araştırdığından, göklerdeki efendinin bu konuda söylediklerinden çok farklı sonuçlara ulaştığından söz etti. İşte bu nedenle onu yadsıdığından, onun egemenliğini inkar ettiğinden ve ona karşı bir savaşıma girişmenin gereklerinden söz etti. Amacı, meleklerin eski savaşımlarını yeniden gündeme getirmekti. Savaş istiyor ve zafer umut ediyordu.

— Ama her şeyden önce kendi gücümüzle, düşman gücünü araştırıp, tespitte bulunmamız gerekiyor, dedi. İşte bu nedenle Yaldabaot düşmanlarının yeryüzünde büyük bir güç oluşturup, oluşturmadığını ve etkinliklerini sordu.

Teofil arkadaşına büyük bir şaşkınlıkla baktı. Duyduklarını anlamıyor bir hali vardı.

— Hemşerim, dedi, çok eski bir can yoldaşım olduğun için çağrını kabul ettim. Ama benden ne beklediğini bilmiyorum, onun için hiçbir biçimde yardım ede-

meyeceğim sanırım. Benim siyasetle uzak yakın hiçbir ilişkim yok. Yenilikçilik konusunda hiçbir savım yok. Senin gibi isyancı, teoriler yaratan ve ihtilal özlemcisi değilim. Benim ruhum gökyüzündeki yaratıcıma hâlâ bağlıdır. Hizmetinden çıktığım Tanrı'ma hâlâ ibadet ediyorum. Beni Tanrı'mdan aşk ayırdı. Şarkıcılık yapan bir Havva kızına aşkım nedeniyle gökyüzünü terk ettim.

İkisi de birlikte kalktı. Arkad şehrin ucunda Röşöşuar Bulvarı'na yakın oturan Teofil'i evine kadar götürdü. Issız sokaklardan geçerlerken Teofil başından geçen aşk öyküsünü ve çektiği acıları anlattı.

Melekler dünyasında üçüncü sınıfın sekizinci bölümünde görevli olan bu melek eskiden inançlı insanlara teselli dağıtıyordu. Fransa'da özellikle kara ve deniz orduları içinde inananlar çoktu.

— Bir yaz gecesi Etual Mahallesi'nde birçok inanana teselli ve son nefeslerini vermek üzere olanlara iman esenliği dağıtmak için yeryüzüne inmiştim, gözlerim gökyüzünün ışığına alışık olmasına karşın Şanzelize'nin ateş çiçekleri gözlerimi aldı. Gece sakîndi, kanatlarım yorulmuştu. Konser salonlarından birine indim, seyircilerin gözlerine zaten görünmüyordum, aralarına karıştım, bir sandalyeye çöktüm. Sahneye bir kadın çıktı. Kısa bir etek giymişti ve eteği parlak pullarla kaplanmıştı. Sahne ışıkları yüzünün boyasını ve gülen gözlerini tüm açıklığıyla sergiliyordu. Şehvetli vücudu çok çevikti. Şarkı söyleyip, dans ediyordu. Bu kadının etkili sesiyle, baştan çıkarıcı hareketleri beni o zamana değin tatmadığım bir duyguya

sürükledi. Kızardım, gözlerim karardı, dilim kurudu, yerimden kıpırdayamayacak duruma geldim.

Teofil sonuç olarak bu kadına nasıl aşık olduğunu ve neden gökyüzüne geri dönmediğini iniltiler içinde anlattı. İşte o zaman erkek şekline girip yeryüzünde yaşamaya karar verdiğini söyledi. Bir Yahudi eskiciden giysi alarak şarkıcının evine gitmişti. Kızın adı Buşot'tu, Monmartr'da oturuyordu. Teofil ayaklarına kapanıp kendisine çılgınca aşık olduğundan, uğrunda ailesini, vatanını terk ettiğinden, çalgı çalmasını bildiğinden ve yiyecek ekmeği dahi olmadığından söz etmişti. Kızsa onun gençliğine, yoksulluğuna, aşkına, duygululuğuna acıdığından yedirip, içirmiş, sevmişti.

Birçok girişimden sonra, bir iki müzik dersi verecek insan bulup biraz para kazanmaya başlamış, tüm kazandıklarını sevgilisine veriyormuş. İşte bundan sonra kız onu sevmemeye başlamış. Çok az kazandığı için küçümsemiş, soğuk davranmış, bıktığını belli etmiş. Artık her gün alay edip, azarlamaya, küfür etmeye başlamış. Fakat kovmamış, çünkü ondan daha kötüleriyle de kızın deneyimleri olmuş, kavgaya gürültüye alışıkmış. Teofil'e gelince; o hâlâ onu ilk geceki kadar seviyor, aşkı için acı çekiyormuş.

Teofil, Arkad'a ondan sonra da bir operet hazırlamakta olduğundan söz etti. Bunu Paris tiyatrolarından birinde oynatacaktı. Güftesi genç bir şairindi.

— Ben ahenk kaynağıyım. Fakat orkestrasyon dedikleri şey çok kötü! Bilirsin biz cennette harp, santur ve

orgdan başka müzik aleti bilmezdik.

Arkad kendi teorik tezleri içinde kaybolmuştu:

— Sen ihtilalci meleklerden kimleri tanırsın? dedi. Ben Prens Istar'dan başka kimseyle diyalog kuramadım. Kendisiyle mektuplaştım. Oturduğu yer bir tavan arasıymış, kendime ayrı bir yer bulunçaya değin birlikte oturmayı önerdi. Zaten Paris'te de ev kiraları bana çok pahalı geliyor.

Teofil ihtilalcilerden pek azını tanıyordu. Eskiden tanıdığı meleklerden birine rast gelecek olsa, elini sıkıp geçiyordu. Bazense Prens Istar ile karşılaştığı olurdu. Fakat bu isyancı meleklerin yıkıcı düşüncesi ona ters geldiğinden, onlarla birlikte görünmek istemezdi.

Arkad:

— Demek sen benim düşüncelerime katılmıyorsun? dedi.

Teofil şöyle yanıtladı:

— Dostum, ben senin ne düşüncelerine katılırım, ne de eleştiririm. Ben böyle şeylerden anlamam. Bir sanatçının siyasetle uğraşması bana göre yanlıştır.

Teofil mesleğini seviyordu ve günün birinde başaracağından emindi. Eserini sahneye koyabilmek için başvuracağı tek yol ünlü iki üç imzanın, kendi eserini eserleriymiş gibi onaylamalarıydı. Bunun karşılığında eserinde emekleri olmamasına karşın, yalnızca ünlü adlarından dolayı onlarla geliri paylaşmayı düşünüyordu. Ve bundan dolayı da başka bir şey düşünmüyordu.

ON İKİNCİ BÖLÜM

Kibar meleklerden Zita'nın değişik projelerinden söz etmesi ve Mirar'ın kanatlarının dolap içinde güve tarafından yenmesi.

Konu üzerine konuşa konuşa iki melek sonunda Röşöşuar Bulvarı'na gelmişlerdi. Teofil bir birahanenin önünden geçerlerken kibar meleklerden biri olan İtüriyel'i anımsadı. Yoksul ve güzel bir kadın görünümüne bürünen bu büyük melek bir çatı katında barınır ve her akşam bir birahanede gazete okumaya gelirdi. Teofil ona burada

çok sık rastlardı. Adı Zita'ydı. Müzisyen, bu büyük meleğin düşüncelerini hiç merak etmemişti. Ve bu anlamda soru sormamıştı kendisine. Fakat Rus nihilisti olduğundan söz edilirdi. Teofil onun da Arkad gibi Tanrıtanımaz bir ihtilalci olduğundan emindi. Hakkında epey dedikodu üretilmişti. Örneğin hem erkek, hem de kadın cinsiyetini kendisinde topladığından ve bu iki cinselliği bir anlamda dengelediğinden ayrıca kusursuz bir yaratık olduğundan, tüm olayları tam ve sürekli biçimde duyumsadığından, buna karşın cinsel istek açısından bu duyguları tatmadığından, mutluluk ile mutsuzluğu içiçe yaşadığından söz edilirdi.

Teofil bunları aktardıktan sonra sözünü şöyle sürdürdü.

— Yine de ben bu söylentilere pek inanmıyorum. Kadın cinsiyeti taşıdığına göre, bütün dünyaya egemen olan aşkın onun da üzerinde etkinlik kurduğunu sanırım. Zaten bir gün de yapılı bir köylüye eğilim duyduğunu söylemişlerdi.

Teofil konuşmasına bunları da ekledikten sonra, isterse kendisini tanıştırabileceğini söylemişti.

İki melek içeri girdiklerinde Zita'yı gazete okurken buldular. İki melek yanına yaklaştığında başını kaldırdı, iri gözlerinden kıvılcımlar saçar gibiydi.

Bir zamanlar bu güçlü meleğin üzerine birçok destansal öykü duymuş olan Arkad büyük saygı ve güven gösterdi. Hemen bilimsel araştırmalarından ve gökyüzünde kıvılcımını çakmak istediği ihtilalden söz etmeye başladı. Büyük bir kin duyduğu efendisine karşı her

şeye hazır olduğundan bu büyük harekette uyarılarından yararlanacağı İtüriyel'e rastladığı için samimi olarak mutlu olduğundan söz etti. Zita gülümsedi:

— Sizin ihtilalcilikte yeni olduğunuz hemen göze batıyor! dedi. Bununla birlikte Arkad'ın ne samimiyetinden ne de girişim gücünden kuşkusu vardı. Onun için düşüncelerindeki ataklık ve cesaretten dolayı kutladı.

— Türdeşlerimizin en büyük eksiği işte bu! Düşünmesini beceremiyoruz, dedi.

Teofil'se düşüncelerini şöyle toparladı:

— İnsanlar bilimi yarattılar. Şimdi bizim asıl sorunumuz bu birikimleri gökyüzüne taşımaktan ibarettir. Melekler fizik, kimya, fizyolojiyi kavrayıp bir molekülün içinde dünyalar ve dünyaların içinde de sonunda bir molekül bulunduğunu ve kendilerinin de bu iki sonsuzluk arasında kaybolduklarını anlayacak olurlarsa, uzayı dolduran olağanüstü dünyaların hiçbir düşünce için kavranılmak olasılığı olmayan birtakım güçlere bağlı olduklarını ve her dünyanın ayrı bir Tanrı'sının varlığını ayırt edeceklerdir. İşte bu durum, sonsuzluklarda yitmiş ufacık bir dünyanın minicik bir prensi demek olan Yaldabaot'un bütün evrenin yaratıcısı olmak savıyla öncesizlik ve sonrasızlık anlayışının aslı astarı olmadığını kanıtlayacak ve bunun üzerine melekler onun kendilerinden ayırtsız olmadığını anlayıp tahtından inmesini sağlayacaklardır.

Zita sigarasının dumanını üfleyerek:

— Tüm bu anlattıklarınızın doğru çıkmasını ben de isterim, dedi. Bununla beraber sizin atıfta bulunduğunuz bi-

lim; fizik, kimya, fizyoloji, din anlayışını yeryüzünden bile silememiştir. Bilimin etkinliği insanlar üzerinde bile bu denli önemsiz olduğu halde, melekler üzerinde ne gibi bir etkisi olabilir?

Arkad bağırarak itiraz etti:

— Nasıl? Siz bilimin kiliseye vurduğu darbeleri yadsıyorsunuz demek? Olur şey değil! Kilise sizinle aynı düşüncede değil. Sizin kiliseye karşı bilimin etkisi olmadığından söz etmenizin tam tersi O'nun ödü patlıyor, onun için de bilimi yadsıyor. Galile'nin diyaloglarından Profesör Olar'ın kitaplarına kadar bilimin tüm içeriğini temelsiz olarak gösteriyor. Onun için bugün düşün insanları kiliseden çekilmiş, kilisenin gücü bir gölge konumuna indirgenmiştir. Bilim kiliseyi işte bu duruma getirmiştir.

Zita bu düşüncede değildi. Onun düşüncesine göre melekleri aydınlatmak yerine esirlikten kurtarmak gerekiyordu. Bunun için de düşünceleriyle uğraşmak yerine, duygularına seslenmek, çıkarlarını kaşımak gerekiyordu.

— Onlara mutluluğun özgürlükten geçtiğini anlatmak gerekir, en yapıcı önlem budur, ben buna çalışıyorum. Bu kolay bir iş değil. Çünkü gökyüzü krallığı askersel bir otokrasidir. Orada halkın görüşü yoktur. Bununla birlikte, ben gene de düşünsel bir ortam oluşturmak konusunda karamsar değilim, dedi.

Bir süre durdu, sonra da sözüne şöyle devam etti:

— Zamanın zenginler takımına güven olmaz, onlarla dayanışmaya girilemez. Orta sınıfın bencilliğini, korkaklığını benim kadar siz de bilirsiniz. Devlet

yöneticilerine, milletvekillerine, generallere gelince; onların da yapılarını bilmez değiliz. Suya sabuna dokunmazlar. Ama gücü bizden yana görürlerse, hepsi bizim yana geçer. Her ne kadar erk kolay devrilmezse de, bir kez devrildikten sonra, bütün güç dengeleri kendi aleyhlerine döner. Şimdi biz tüm gücümüzü sizin sınıfınızdan olan koruyucu melekleri kendi yandaşımız yapmak için kullanmalıyız. Arkad, yeryüzünde en çok olan onlardır. Bunlar koruyucu meleklerin en altında yer aldıklarından durumlarından hoşnut değildirler ve yeryüzünde yaşadıkları için zamanın etkisine en fazla bunlar açıktır.

Zita, Paris'in çeşitli semtlerindeki koruyucu meleklerle anlaşmıştı.

Gökyüzünü fethetmek için yeryüzünde büyük bir melek örgütü kurma düşüncesindeydi.

Arkad'ı da bu örgütlenme içinde görmek istediğini söyledi, ayrılırlarken birahanenin kepenkleri büyük gürültüyle kapanıyordu.

Zita:

— Siz öncelikle bahçıvan Nektar'la tanışın. Kırda evi var. Bir gün sizi yanına götürürüm.

Bu konuşmanın başından beri uyuklayan Teofil arkadaşına evine uğrayıp bir sigara içmesini önerdi. Evi çok yakındaydı. Bu olanaktan yararlanarak Arkad, dansöz Buşot'u da görmüş olurdu. Herhalde beğenirdi.

Beş katlı merdiveni tırmandılar. Buşot daha eve gelmemişti. Piyanonun üstünde açılmış bir sardalya kutusu duruyordu. Kutuların üstünden de kırmızı kadın çorapları

sarkıyordu.

Teofil gök yoldaşını mutfağın koridoruna götürdü, elindeki şamdanı yere bıraktı, cebinden bir anahtar çıkarıp, bir dolabı açtı, örtüyü kaldırdı, altından bembeyaz iki büyük kanat çıktı.

— Bak, sakladım ben bunları. Evde yalnız kalınca, arasıra bakarım, içim açılır, dedi ve kızarmış gözlerinden yaşlar süzülmeye başladı.

Heyecan dolu birkaç saniye süren bir sessizlikten sonra, şamdanı eline alarak, yer yer kelleşmiş tüyleri gösterdi:

— Güve! diye mırıldandı. Güve yiyor.

Arkad:

— Biber koymalı! dedi.

Müzisyen melek iç çekerek yanıtladı:

— Koydum. Onu da koydum. Naftalin de koydum, yararı olmadı!

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bir meleğin insan mutluluğu için çalışması ve bir kavalın mucizesi.

Arkad insan şekline girdikten sonra ilk gecesini Kerrubiyyun denilen büyük meleklerden Istar'ın odasında geçirdi. Istar, yoldaşının yeryüzündeki bu ilk gecesinde rahat etmesi için odasını dolduran çatlak potaları, şişe kırıklarını duvarın dibine toplamış, ot minderli demir karyolasını konuğuna ayırmış, kendisi içinse yere birtakım hırtı pırtı atmıştı.

Meleklerin şekilleri rütbelerine, sınıflarına ve şahsi durumlarına göre değişir. Hepsi güzeldir, ama her birinin güzelliği başkadır. Eski Yunan Sanatı'nın en zarif mermerlerle abideleştirdiği ve sonraları Hıristiyan ressamların da onlardan taklitle ortaya koyduğu taze ve sonsuz Venüs'lük hepsinde yoktur. Kimisinin çenesinde bir parça sakal sivrilir, pazıları da derilerinin altında bir sürü yılan gibi kıvrımlar oluşturur. Kimisinin hiç kanadı yoktur. Kimisiyse iki, dört ya da altı kanatlıdır. Bazıları masallardaki ejderlere benzer, hatta canlı araba ve ateşten tekerlek şeklinde olanları bile vardır. Koruyucu meleklerin en üst düzeylerinde yer alan Istar, Kerrubiyyun grubundandı. Bütün Kerrubiler gibi o da gökyüzünde bir zamanlar insan başlı, sakallı, boynuzlu ve kanatlı bir boğa görünümündeydi. O zaman Tanrı'sını sever ve ona bağlılıkla hizmette kusur etmezdi. Ama efendisinin kapısında nöbet tutarken, bir yandan da isyancı meleklerin aldıkları cezaları ve Havva'nın uğradığı sonu düşünmekten kendisini alamazdı. Belleği güçlüydü. Birçok yüzyıl düşünüp taşındıktan sonra, Yaldabaot'un dünyayla birlikte ölümü ve kötülüğü de yarattığı sonucuna vardı ve bundan sonra ona hizmet etmekten ve tapınmaktan vazgeçti. Sevgisi kine, saygısı nefrete dönüştü. Bu duygularını, O'nun yüzüne haykırıp, yeryüzüne kaçtı.

İnsan şekline girdikten ve eski görkemini yitirip, insan küçüklüğüne, dönüştükten sonra bile eski görkeminin bazı özelliklerini yine de koruyordu. Örneğin gökyüzündeki adı olan Istar'ı yeryüzünde de taşıyordu. Kendini beğenmişlik

ve gurur onun özelliklerinden olmamasına rağmen, sırf gökyüzündeki yüksek konumunu ifadelendirmek için Kerrubi unvanını yeryüzünün Fransız dilindeki karşılığı olan prensi ile eş düzeyde olması nedeniyle, kendisine Prens Istar dedirtiyordu. İnsanlığa iltica eden bu melek, insanlara derin bir sevgiyle bağlıydı. Gökyüzünü esirlikten kurtarıncaya değin, öncelikle yeryüzünü değiştirip, insanlığın kurtuluşa kavuşmasını ve bu ölümlü ve kötü dünyayı yıkıp, yıkıntılarının üstüne pırıl pırıl, yepyeni aşk ve mutluluk dünyası oluşturmayı istiyordu. Onun için bir gübre tüccarının yanında kimyagerlik yaparken, bir yandan da anarşist gazetelere yazı yazıyor, halk toplantılarında konuşmalar yapıyor ve sonuda askerlik karşıtı kimliğiyle aylarca hapse mahkum oluyordu.

Istar göksel kardeşi Arkad'ı tüm içtenliğiyle karşıladı, göktekilerle ilişkisini kestiği için kutladı, hatta bu amaçla elli kadar meleğin daha yeryüzüne indiği müjdesini verdi. Sevincinden gülerek :

— Paris'in üstüne melek yağmuru yağıyor, dedi. Hergün yukardan saray halkından biri daha düşüyor, bu gidişle gökler sultanının kuşlardan başka yandaşı kalmayacak!

Bu sevindirici haberle Arkad, sabaha dek mutluluk ve umut içinde derin bir uyku çekti.

Sabahleyin şafakla birlikte kalktı. Prens Istar'ı laboratuvar aletlerinin üstüne eğilmiş, çalışır buldu. Istar insanlığın geleceği için çalışıyordu.

O günden sonra Arkad gözlerini açar açmaz Prens Is-

tar'ı hep aynı özveri ve sevgiyle işinin başında gördü. Prens Istar artık koruyucu meleklerin kurtuluşunu unutmuştu. Fakat Arkad gökyüzünü fethedip yurduna yengin bir kurtarıcı olarak girmekten başka bir şey düşünmediği için, bu umudu erteleyen Kerrubi'ye kırılmıştı. Prens Istar da onun bu durumunun ayırdında idi, zaman zaman bir kahkaha atar, melekleri insanlara yeğlemediğini söylerdi.

Adem soyunun gereksinim duyduğu her şeyi duyumsayan Arkad, bu gereksinimlerini bastıracak araçlardan bütünüyle yoksundu. Prens Istar bu durum karşısında, ona bir matbaada iş buldu. Arkad zekasının gökselliği nedeniyle çok geçmeden çok iyi bir mürettip oldu.

Kadın gördükçe heyecanlanıyor, Bayan des Obel'in o dağınık ' yatakta parlayan bacaklarını bir türlü unutamıyordu. Yakışıklılığına yakışıklıydı, ama hem parasız hem de kılıksızdı, bu nedenle kimse yüzüne bakmıyordu. Yalnızca Zita ile görüşüyor, pazar günleri onunla birlikte doğa gezilerine çıkıyor, bu anlamda bir parça isteklerini bastırıyordu. Bu gezilerde, ölümlü dünya kuruldu kurulalı insanların düşlerinden bile geçmemiş büyük projeler üzerinde tartışmalar yaparak yürürlerdi.

Zita ona sürekli şu sözleri yinelerdi:

— Istar çok namuslu melek, fakat çok saf. Bütün varlıkların ve yaratıkların iyi olduğunu düşünüyor. Eski dünyayı yıkıp, yerine yükselecek olan dünyanın düzenlenmesini anarşinin yapabileceğini sanıyor. Size gelince, siz de bilime iman ediyorsunuz. İnsanlarla me-

leklerde salt bilinç olduğuna inanıyorsunuz, aslında bunlar anlamak için değil, yalnız ve yalnız duyumsamak için yaratılmışlardır. Şuna kesin olarak emin olun ki bu yaratıkların zekalarına seslenmekle hiçbir şey kazanamazsınız. Çıkarlarıyla, duygularına yönelmekten başka yöntem tanımıyorum ben.

Arkad, Prens Istar'ın kendisiyle tanıştırdığı isyankar meleklerin ziyaretlerine gider ve çok iyi karşılanırdı. Fakat konu dönüp dolaşıp gökyüzünün kurtuluşuna gelince karşısındakiler hemen tavır alırlardı. Arkad bunların eğlencelerini, işlerini yitirmek istemediklerinin ayırdında idi. Olayları yorumlamadaki sığlıkları, zekalarının kısırlığı, ona çok dokunurdu. Birbirlerine karşı besledikleri kıskançlık, çekememezlik öyle bir boyuta varmıştı ki, artık bunların bir amaç çevresinde toparlanabilmelerine olanak yoktu. Çıkar ilişkilerinin yaşamı ne denli bozduğu, zekayı ne denli körelttiği çok açık bir gerçekti. Bu durumun ayırdına varan Arkad cesaretinin sarsıldığını duyumsar gibi oluyordu.

Bir akşam Zita'ya bunlardan söz etti, o güzel melek de ona şöyle bir öneride bulundu:

— Hadi gidip Nektar'ı görelim. Nektar'da bezginlik ve karamsarlığı tedavi edecek ilaçlar vardır.

Zita arkadaşını Monmoransi Ormanı'na götürdü, mevsimin yağmalayıp yok ettiği bir bostana bitişik bembeyaz bir evin kapısında durdu.

Nektar kapıyı açtı, konuklarını çini soba ile ısıtılan alt

salona aldı. Beyaz badanalı duvarda, soğan salkımları, başak desteleri arasında bir kaval asılıydı. Yuvarlak bir ceviz masanın üstünde bir çanak tütün, bir çubuk, bir şişe şarap ve birkaç kadeh vardı. Bahçıvan konuklarına birer hasır sandalye verdi. Kendisi de masanın yanında bir tahta sandalyeye oturdu.

İriyarı bir ihtiyardı. Kır saçlarının sertliği kafasında fırça taşıdığı izlenimini yaratıyordu.

Konuklarına şarap sundu. Biraz içtikten ve havadan sudan şeylerden söz ettikten sonra Zita ev sahibine:

— Bize biraz kaval çalmanızı rica edeceğim. Size getirdiğim konuğu mutlu kılmış olursunuz, dedi.

İhtiyar nazlanmadı. Hantal görünümlü kavalı eline aldı, bir iki garip ses çıkardı. Sonra olağanüstü bir ses dalga dalga kavaldan yayılmaya başladı. Yaratıcı bir nefesle canlanıp, yetenekli parmaklarla yön bulan bu kamış parçası gümüş bir fülüt gibi sesler yayıyordu. Hiç değişmeyen hafif ve pürüzsüz bir sesi vardı. Bütün bülbüllerin, bütün şiir perilerinin, bütün doğanın ve bütün insanlığın sesi bir bütün olmuş o aletten çıkıyordu. İhtiyar sanatçı duygularıyla düşüncelerini zarif ve cesur bir ahenkle ifade ediyor gibiydi. Aşktan, korkudan, insanların kavgalarından, kahkahalarından, zekanın saf aydınlığından, cahillikle kini altın ucuyla delen düşünce oklarından söz ediyordu. İkiz başlarını yeryüzüne doğru eğen üzüntüyle sevinci ve bunlarla birlikte dünyaları yaratan ve adına arzu denilen duyguyu tanımlıyordu.

Nektar'ın kavalını gecenin tüm sessizliği ve derinliği

dinledi, çıkan seslere tanıklık etti. Ufukta çoban yıldızı yükseliyordu.Zita ile Arkad hareketsiz, devinimsiz dinliyordu. Yakın bir yerlerden bir tarla kuşu bu yepyeni, olağanüstü sese kapılıp havaya yükseldi, birkaç saniye boşlukta durdu, sonra ani bir devinimle ihtiyarın kavalına atıldı. Yıkıntılardan fırlayan cıvıl cıvıl bir serçe sürüsü pencerenin kenarına kondu. Pencereden yükselen müzik nameleri bunlara arpa ve yulaf tanelerinden daha tatlı geliyordu. Damdan inen bir erkek kedi sessizce kavalcının yanına sokuldu, ciddi bir tavırla oturup kavgalarda hasar görmüş kulaklarını sese dikti. Bakkalın dişi kedisi de onun peşi sıra gelip, havadaki ahengi kokladı, sonra sırtını kamburlaştırıp mavi gözlerini yumarak vecd içinde dinledi. Tahtaların altından çıkan fareler, kedilerin çevresinde halka oluşturuyor ve hiçbir diş ve tırmık korkusu olmaksızın pembemsi ellerini davetkar tavırlarla göğüslerine dayayıp donuk bir heykel gibi duruyorlardı. Ağlarından kopup gelen örümceklerse tavanda bacakları titreyerek gruplar oluşturuyorlardı. Eşikten içeri kayan küçük bir kertenkeleyse kapının önünde büyülenmiş gibi duruyor ve hatta yiyecek deposunda tırnaklarıyla başaşağı asılı uyuyan yarasa bile şimdi o derin uykusundan uyanır gibi bir pozisyon alarak bu sihirli kavalın o olağanüstü ahengine uyup sallanıyordu.

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Genç Moris'in koruyucu meleğini yitirdiğine üzülmesi ve Rahip Patuy'u yeniden tarih sahnesine çıkmaya çalışan meleklerin isyanı söylentisini tehlikeli ve uçuk bulması.

Moris'in garsoniyerinde meleğin ortaya çıkışından on beş gün sonra idi. Jilbert bu kez Moris'ten önce gelmişti. Böyle bir şey ilk kez oluyordu. Moris dalgın, Jilbert'in suratı asıktı.

Bayan des Obel isim zikretmekten kaçınarak sordu:

— O günden sonra bir daha görmedin mi?

Moris ağır ve üzgün bir tavırla başını olumsuz anlamda salladı. Sevgilisi sözüne devam etti:

— Elinden kaçırdığına üzülür bir halin var. Fakat itiraf etmelisin ki sen de çok korktun. Ayrıca üstüne üstlük saygısızlık da yaptı.

Moris bu sözlerden alınmadı:

— Evet saygısızlık etti, dedi.

Yatağın ortasında çenesi dizlerinde yarı çıplak oturan Jilbert aşığının yüzüne sorgular gibi baktı.

— Bana bakar mısın Moris, benimle olmaktan sıkılmaya mı başladın? Demek kalbindeki aşkı yüzeye çıkaracak bir meleğe gereksinimin var. Bu yaşta, bu ilgisizlik... dedi. Son tümcesini tamamlamamıştı.

Moris duymamazlıktan geldi, ciddi ciddi:

— Jilbert, sen koruyucu meleğin varlığını duyumsar mısın? dedi.

— Ben mi? Kesinlikle! Düşünmem bile... Bununla birlikte ben Tanrıtanımaz değilim. Zaten Tanrıtanımazların hayvanlardan ayırdı yoktur. Hem insanda din duygusu olmazsa namus da olmaz, olanaksız bu!

Moris:

— Evet, orası öyle, dedi. İnsanın koruyucu meleği olursa, tabii ki öyle şeyler düşünmez. Ama onsuzsa eğer öyle yalnız duyumsar ki kendisini!...

— Demek üzgünsün?

— Yani... Herhalde...

— Evet! Evet! üzgünsün. Fakat sana doğrusunu söyleyeyim mi? İnsanın öyle bir koruyucu meleği olacağına hiç olmasın daha iyi. Bulunmaz Hint kumaşı değil ya! Hani o gün yok mu, o korkunç gün. Sen ona hırtı pırtı almaya gitmiştin hani. Sen dışardayken sözde elbisemi ilikleyecek oldu, ama işlemi bir türlü bitirmiyordu. Hatta bir ara çok iyi duyumsadım, eli vücudumun... Neyse, sen beni dinlersen aldanma derim...

Moris bir sigara yakıp, daldı gitti. Biraz havadan sudan şeylerden konuştular, sonra öpüşmeye başladılar. Fakat Jilbert heyecan doruk noktaya ulaşmışken birden:

— Aman Moris! Koruyucu meleğimin beni gördüğünü niye bana anımsattın! Gözlerinin üzerimde oluşu ve bunu duyumsamam beni öylesine rahatsız ediyor ki...

Moris artık hep Arkad'ı görmek istiyor, başka bir şey düşünemiyordu. Ayrılırken adresini almadığı için kendine kızıyordu, bir daha ona rastlayabilmek için gece gündüz önlemler düşünüyordu, işin içinden çıkamıyordu.

Belki yararı olur diye bir gazetenin küçük ilanlar sayfasına şöyle bir satır koydurdu.

"Moris'ten Arkad'a. Acele geliniz."

Aradan günler geçti, fakat Arkad görünmedi.

Bir sabah saat yedide Moris, Sen Sülpis Kilisesi'nde Rahip Patuy'un ayinine gitti. Papaz kiliseden çıkarken yanına yaklaşıp, görüşmek istediğini söyledi. Kilisenin merdivenlerini birlikte indiler, hava açık olduğundan gezi temposunda yürümeye başladılar. Moris koruyucu me-

leğinin kendisine nasıl göründüğünden, meleğinin yeni bir isyan düzenlemek için kendisinden nasıl ayrıldığından üzgün üzgün söz etti. Ve yokluğuna dayanamadığı göksel muhafızını nasıl bulabileceğini ve bulduktan sonra onu yeniden Hıristiyanlığa nasıl kazanabileceğini sordu.

Rahip Patuy sevgiyle titreyen üzgün bir sesle aziz evladının rüya gördüğünden, hastalıklı bir düşü gerçek sandığından ve oluşumları güzel olan koruyucu meleklerde isyan eğiliminin düşünülemeyeceğini, bunun akıldan geçirilmesinin bile günah olduğundan söz etti.

— Eğlence, zekayı kargaşaya ve aklı bulandırmaya götürür. Şeytan günahkarların beş duyusuna hakim olup, ruhuna girer. Size de işte öyle yapmış, birtakım kaba hilelerle sizi kandırmış Moris, dedi.

Fakat Moris ısrarlı oldu:

— Aman papaz efendi, o sırada yanımda bir de kadın vardı. İsmini saklı tutuyorum, işte o kadın da gördü ve söylediklerini duydu. Dahası da var! Hatta bu kadın meleğin ellerini şeyinde... şeyinin üstünde... yani bir tarafında somut olarak duyumsamış. İnanın doğru söylüyorum. Dünyada bundan daha belirgin daha somut bir örnek veremem. Bu melek kumral, genç ve çok yakışıklı. Şeffaf cildi odanın karanlığında bembeyaz görülüyordu. Tatlı, berrak bir sesi vardı.

Papaz birden Moris'in sözüne girdi:

— Sizin düş gördüğünüze kanıt olarak bu bile yeterli evladım. Asi meleklerin sesi boğuk olur, paslı kilit gıcırtısını andırır. Bunda bütün din bilginleri mutabıktır. Hem o hain

melekler yüzlerini güzelleştirseler bile, sadık meleklerin seslerini temiz ve tatlı bir biçimde taklit edemezler. En doğru tanıkların tanıklıklarıyla sabit olan bu sorunda kesinlikle kuşkunun yeri yoktur.

— Öyle ama papaz efendi, ben kendi gözlerimle gördüm, hatta çırılçıplaktı. Üstünde bir çift siyah çorap duran bir koltukta, anadan doğma oturuyordu. Daha nasıl söyleyeyim, ne diyeyim?

Rahip Patuy bu sözlerden de sarsılmadı.

— Sözün kısası, ben ne dersem ona inanın sevgili evladım. Sizin şu anlattıklarınızın hiçbiri gerçek değil. Siz koruyucu meleğinizi görmüş değilsiniz.

— Aman ne diyorsunuz papaz efendi? Ben onu hem bir hanımın ayakkabılarını bağlarken, hem de intihar etmiş bir yoksulun pantolonunu giyinirken gördüm.

Papaz bu sonu belirsiz konuşmanın bir an önce bitmesini istiyordu artık:

— Bunların hepsi bütünüyle düş evladım. Hepsi temelsiz! dedi. Siz Hıristiyansınız, bir Hıristiyan gibi düşünün. Gerçek Hıristiyan aslı astarı olmayan düşlere aldanmaz, kalbindeki inanç, şeytanın oyunlarına karşı bir kalkandır. Saflığın bu kadarı Tanrıtanımazlara yakışır. Zaten onların yutmayacağı bir şey yoktur. Üzülmeyin Moris, siz koruyucu meleğinizi yitirmediniz. Onun bütün kanatları gene sizin üzerinizde, size düşen görev de onun işini zorlaştırmamak, kolaylaştırmaktır. Tanrı sizi korusun Moris. Hava bozuyor galiba, bacağımda bir sızı duyuyorum.

Saygın Rahip Patuy, bu sözlerden sonra dua kitabını

koltuğunun altına sıkıştırıp, bir piskopos tavrıyla topallaya topallaya uzaklaştı.

— Gene o gün, Arkad ile Zita bir park merdiveninin parmaklıklarına dayanmış o muhteşem şehirden yükselen sisleri izliyorlardı.

Arkad:

— Öyle sıradan bir tahta parçasına o denli duygusal, o denli güzel ses veren o ihtiyar bahçıvan da kim Tanrı aşkına?

Zita yanıtladı:

— Yakında anlayacaksınız!

ON BEŞİNCİ BÖLÜM

Sahnede falcı Mira'yla uğursuz Amede...

Aydın sayılabilecek din adamını ikna etmekte başarılı olamayan ve koruyucu meleği dinsel yollarla bulamayan, bu yüzden de üzülen Moris, sonunda fal yolunda çözüm aramaya karar verdi. O günlerin en çok başvurulan ve ünü de yaygın olan Bayan Mira adında bir falcıya gitti.

Bayan Mira, kayıp kişinin üstünde taşıdığı ya da elini sürdüğü bir şeye bakarak kehanette bulunurdu. Moris koruyucu meleğinin insan şekline girdiği gün ne gibi şeylere

dokunduğunu düşündü ve Jilbert'in koltuk üstünde duran, Arkad'ın üstüne oturduğu çorapları anımsadı. Ayrıca Arkad, Jilbert'in giyinmesine yardımcı olmuştu. Bunun üzerine Moris, Jilbert'ten bu büyülü giysilerinden birini istedi. Fakat Jilbert hiçbirini bulamıyordu. Bu durumda olsa olsa kendisi tılsım konusu olabilirdi. Çünkü koruyucu melek ona karşı saygısız davranmış, eli Jilbert'in olmadık yerlerinde dolaşmış, bunu yaparken de çok çevik davranmıştı, karşısındaki insana direniş hakkı bile tanımamıştı. Moris bu itiraf karşısında çok kızmış, aklına gelen tüm küfürleri birbiri peşisıra yinelemiş, eline geçtiği gün kıçına bir tekme savuracağına yemin etmişti. Sonra da Jilbert'e yöneltmişti öfkesini, itiraf ettiği rezalete onun neden olduğunu, baştan çıkarıcı davranış içine girmese koruyucu meleğin buna cesaret edemeyeceğini söylemiş, namussuzluk ve hayasızlığı içeren ne kadar sözcük varsa hepsini sıralamıştı. Bununla birlikte Arkad'a duyduğu ilgi büsbütün canlandı, dünyada yapayalnız kaldığını anımsayan genç adam dizleri üzerine çöktü hıçkırıklara boğularak ağladı.

Moris uykusuz gecelerinde meleğin insan şekline dönüşmeden önce karıştırdığı kitapların da bir büyü malzemesi olabileceğini düşündü. İşte bu düşüncelerin uykusuz bıraktığı bir gecenin sabahında katalog düzeniyle uğraşan Bay Saryet'in yanında aldı soluğu. Zavallı Saryet, o ne olduğu belli olmayan yağmacının elinden kurtulan kütüphanesinin sessizliği ve düzenliliği içinde gülücükler saçıyor, fakat geçmiş günlerin getirdiği bezginlik ve yor-

gunluktan bir gölgeyi andırıyordu.

Moris, Bay Saryet'e derdini şöyle açtı:

— Bay Saryet, hani kitaplarınız her gece karıştırılır, yer değiştirir, sokağın çamurlarına fırlayıp giderdi, anımsadınız sanırım. Ne güzel günlerdi, o günler. İşte o günlerde en çok yer değiştiren kitap hangi kitapsa, gösterin lütfen onu bana!

Bay Saryet bu sözcüklerden hiçbir şey anlamadığı için anlamsız anlamsız bakınıp duruyordu. Moris tümcesini birkaç kez yenilemek zorunda kaldı. Sonunda ihtiyar, Kudüs'te yazılmış eski bir Talmut'u gösterdi.

— Fakat o gizemli yaratığın en fazla kullandığı kitap, herhalde kırmızı maroken kaplı küçük bir Lükres'ti sanırım. Sayfa kenarlarında Volter'in el yazısıyla birtakım notlar da var. O korkunç okur, seçici birisiymiş, en güzel yapıtı sürekli yerinden kaldırıyordu. Ama ne yazık ki, o bilemediğim canavar 137. sayfaya mürekkep damlatmış, dünyanın tüm kimyagerleri bir araya gelseler o lekeyi silemezler.

Bay Saryet derin bir iç çekti. Moris'se o kitabı istedi. Kütüphane kurdu ihtiyar, kitabın onarım için mücellite verildiğinden söz ettiyse de bir işe yaramadı. Bitişik salona girip, bir koltuğa oturdu Moris.

— Bekliyorum, dedi.

Bay Saryet aynı eserin bir başka çevirisini önerdi. Latince'den Fransızca'ya aktarılan benzerlerinin olduğunu söyledi. Moris kestirip attı.

— Bana çeviri değil, orijinali gerekiyor. Kırmızı kaplı o-

lanı isterim!

Bay Saryet bu kitabın bulunduğu dolaba elleri titreyerek anahtarı uzattı, adeta kuyumcu vitrinine uzanır gibiydi, son bir çabayla elini geri çekti ve Moris'e Garniye Koleksiyonu'ndan başka bir kitap önerdi:

— Çok işlevlidir, dedi.

Fakat hiçbir yanıt alamayınca kırmızı kaplı kitabı ağır ağır çıkarttı, masanın üzerinde ellerini dolaştırdı, tozlu olmadığına ikna olduktan sonra Aleksandr Esparviyö'nün torununun torunu önüne koydu.

Moris hemen 137. sayfayı açtı, nohut kadar mor mürekkep lekesini gördü.

Saryet Baba:

— İşte o lanet canavarların eseri leke, dedi.

Moris elinde olmaksızın haykırdı:

— Nasıl? Bay Saryet, o göze görünmez canavarlar birden fazlaydı, öyle mi?

— Ne bileyim ben, Tanrı bilir.

Moris, Lükres'i cebine kaydırdı, kitap muhafızına selam verip oradan ayrıldı.

İşte bu büyü malzemesiyle Bayan Mira'nın evinin yolunu tuttu. Kırmızı bir salona alındı. Burada falcılığı çağrıştıracak hiçbir iz yoktu. Bayan Mira kibar birisiydi ve kehanetlerinde bilime, felsefeye, dine göndermeler yapıyordu. Moris'in uzattığı kırmızı kaplı kitabı aldı, önünü arkasını çevirdi, elleriyle kitabın üzerinde bazı anlaşılmaz hareketler yaptı, gözlerini yumdu, fakat aralık kalan göz kapaklarının arasından kitabın üstündeki armayı süzdü,

ama uzun süre böyle kalmasına karşın hiçbir şey anlayamadı. Genellikle yüzük, mendil, mektup, saç gibi şeyler üstünde yorum yapmaya alışıktı. O nedenle için bu kitabı elinde tutan için herhangi bir sezgide bulunamıyordu. Bununla birlikte, bu doğal şaşkınlığını yapay bir biçimde gizleyecek kadar profesyonel idi.

— Olur şey değil! Olacak şey değil! İyi göremiyorum. Gözümün önünde bir kadın silueti beliriyor... diye mırıldandı.

Fakat bu kadın sözcüğünü kullanırken, belli etmeksizin Moris'i göz ucuyla süzdü, üzerindeki etkiyi anlamak istedi. Yanlış iz peşinde olduğunu anladı, hemen yöntem değiştirdi.

— Fakat bu kadın görüntüsü çok çabuk siliniyor... Olacak şey değil... Gözümün önünde belli belirsiz yeni şekiller oluşuyor, tanımlayamayacağım görüntüler... dedi.

Bu kez tutturduğunun ayırdına vardı, buradan yürümeye başladı. Gördüğü kişinin belirsizliğinden, çevresinde sis perdesi bulunduğundan uzun uzun söz etti.

Durum böyleyken, o belirsiz şekil Bayan Mira'nın gözünde gittikçe aydınlanıyor ve o da bu sayede adım adım iz sürüyordu.

— Büyük bir cadde... Ortasında heykel yükselen bir meydan... İnsansız bir sokak, bir merdiven... Tamam! İşte orada, mavimsi bir oda... Genç bir erkek, uçuk benizli, düşünceli... Bir şey yapmış, pişman, bir kez daha deneyecek gücü yok...

Bayan büyük bir efor harcamış, gücü kalmamıştı. Yor-

gunluğu iz sürmesini engelliyordu. Son söz olarak Moris'e Tanrı yolundan ayrılmamasını, aradığını ancak Tanrı'ya hizmet yolunda bulabileceğini söyledi.

Moris dışarıya çıkarken şöminenin üstüne bir altın bıraktı ve derin bir heyecan içinde Bayan Mira'nın kerameti olmasına karşın, dozunun yeterli olmadığı sonucuna vardı.

Eve döndüğü zaman karşısına korkunç bir gölge dikildi. Bu düşsel yaratık Bay Saryet'ten başkası değildi. İhtiyar kitap yorgunu kuzey rüzgarlarına benzeyen bir sesle kırmızı kaplı kitabını istiyordu. Moris elini pardösüsünün cebine atıp, kitabı çıkarttı:

— Ağlamanın gereği yok Bay Saryet, işte zamazingonuz! dedi.

İhtiyar hazinesini göğsüne bastırarak götürdü, büyük bir özenle masanın üstüne koydu. Şimdi bu kıymetli hazineyi nereye koyacaktı, onu düşünmeye başladı. Fakat dünyada aklına güven olan insan var mıydı? İnsanlar kaç karış ötelerini görürlerdi?..

O gün mücellit günüydü. Her sene iki kez mücellit gelirdi. Bay Saryet sabahtan beri mücellite verilecek kitapları hazırlıyordu. Onarılacak ciltli kitaplarla, ilk kez ciltlenecek olanları masanın üstüne yerleştirmişti. Tam saat beşte mücellit çırağı ihtiyar Amede gelmişti. Ciltlenecek kitapları bir torbaya doldurdu, ağzını bağladı, omzuna aldı, sonra Bay Saryet'e:

— Allahaısmarladık deyip merdivenlerden indi.

Bu sahne de her zamankinden farklı olmadı. Yalnız A-

mede, kırmızı Lükres'i de diğer kitaplarla birlikte toparlamış, masanın üstünde bunu unutan Bay Saryet'se durumun ayırdına varmamıştı.

İhtiyar kitapçı işini tamamlayıp, akşam olunca her zamanki gibi adet yerini bulsun diye Dört Piskopos Muhallebicisi'nde yemeğini yedi, her zamanki alışkanlığıyla La Croix Gazetesi'ni okudu. O gece sakin ve rahattı. Ertesi gün kütüphanenin küreler ve filozoflar salonuna girince Lükres'i anımsadı, kırmızı kaplı kitabı masanın üstünde göremeyince aramadık yer bırakmadı, sonuç olarak da hiçbir yerde bulamadı. Amede'nin yanlışlıkla onu da götürebileceği olasılığı aklının ucundan bile geçmedi. Ve o göze görünmez canavar ziyaretçinin yeniden ortalarda dolaşmaya başladığı sonucuna vardı, heyecanlanmıştı.

Aradan birkaç gün geçince postadan Moris'e bir mektup çıktı. Polis müdüriyetinin eski memurlarından biri mektubunda bir araştırma bürosu açtığını ve en gizli araştırmaları en ucuzundan yaptığını anlatıyordu. Moris bu araştırma bürosuna bir ölçüde para kaptırdıktan sonra, bu işi kendisi yapmaya karar verdi. Cebinde beş parası olmayan koruyucu meleğinin sokak serserileriyle yatıp kalktığı sonucuna vardı. Çeşitli ülkelerin siyasi mültecileriyle ihtilalcilerin de girip çıktıkları kuşkulu yerleri, meyhaneleri taramaya başladı. Nihilistlerle, anarşistlerin lokantalarını gözledi. Erkek giysili kadınlarla, kadın giysili erkekleri gördü, masum ihtiyarlar ile hain bakışlı çocuklara rasgeldi. Araştırdı, soruşturdu, dedektif zannedildi, çok güzel bir kadının bıçak darbeleriyle karşılaştı ve gene de

yılmadı, ertesi gün işine devam etti.

Annesi onun bu perişan, bitkin haline üzülüyor, onun adına telaşlanıyordu.

— Bu çocuğu artık evlendirmeli. Ama ne yazık ki Bayan Dö la Verdöliyer'in parası yok! diyordu.

Rahip Patuy da kuşkusunu gizleyemiyor;

— Bu çocuk manevi bir buhranın içinde sürükleniyor!

Fakat Röne d'Esparviyö bu düşüncede değildi:

— Bana da kötü yolda olan bir kadına aşık olmuş gibi geliyor. Hem bütün zamanını kapsayacak, hem de onurumuzla eş düzeyde bir iş bulmalı ona. Örneğin, köy kiliselerini koruma derneğinin memurluğuna ya da katolik kurşuncular sendikası hukuk müşavirliğine tayin ettirebilirim.

ON ALTINCI BÖLÜM

Altın için gökyüzündeki vatanına para ve kredi kaynağı, Fransa topraklarını yeğleyişi ve zenginlerin değişimden hoşlanmaması

Arkad bir matbaada çalışıyor ve bir çatı katında yaşıyordu. Günün birinde arkadaşları grev yapmaya karar verdi. O da atölyeden çıktı ve öyle etkili bir propagandaya başladı ki sonunda yirminci yüzyıl düşünceleriyle doldurusa gelmiş ve durumlarından hoşnut olmayan ko-

ruyucu meleklerden tam tamına elli bin tanesini ihtilal örgütüne çekti. Ama parası yoktu, bu nedenle özgür değildi, zamanını koruyucu meleklerin aydınlatılması ve kurtuluş yoluna harcayamıyordu. Gene aynı nedenle Prens Istar da gereken ölçüde bomba yapamıyordu, yaptıklarıysa sıradan şeylerdi. Bununla birlikte mini cep bombaları üretiyordu. Hatta Teofil'in kaldığı apartman katını bunlarla doldurmuştu, günde birkaçını da kahvehane masalarında unuturdu. Gösterişli, hafif, kullanımı kolay aynı zamanda birkaç binayı birden havaya uçurabilecek denli etkili bir bomba yirmi, yirmi beş Franga çıkıyordu. Prens Istar'da böylesi bombalardan yalnızca iki adet vardı. Bu durumda hem Arkad, hem de Istar aynı nedenle, sermayesizlik nedeniyle birlikte Maks Everdingen adlı bir bankerin kapısını çaldılar. Hem Fransa'nın, hem de dünyanın sayılı büyük zenginlerinden olan ve dünyanın en büyük kredi kuruluşlarından birini yöneten bu bankeri tanımayan yoktu. Fakat Maks'ı bir Havva kızının doğurmayıp, gökten inenlerden olduğunu bilen yoktur. Ama bu bir gerçektir. Bir zamanlar gökyüzünde Sofar adını taşıyan bu melek, büyük bir altın ve mücevher tutkunu olan Yaldaboat'ın hazine sorumluluğunda bulunmuştu. Sofar, bu görevi yaparken servet hırsına kapılmış ve gökyüzü gibi borsa, banka, faiz bilmeyen bir çevrede bu gereksinimini tatmin edememişti. İbranilerin Tanrı'sına karşı kalbinde büyük bir sevgi ateşi bulunmakla birlikte, sonuç olarak yirminci yüzyılın başında gökyüzünden yeryüzüne bakıp, Fransa'yı kafaya taktı, bu

ülkenin cumhuriyet adı altında bir zenginler kulübünün etkinliğinde olduğunu ve demokrat hükümetin perde arkasında gizlenen zenginlerin kontrolünde ve tehlikesiz bir egemenlik kurduklarını gördü. O günden başlamak üzere gökyüzünde huzursuzlanmaya başladı. Sonunda bir gün dayanamayıp, korumakla görevli olduğu hazineden taşıyabildiği kadar kıymetli taşla birlikte yeryüzünün Paris Kenti'ne süzüldü ve yerleşti. Ve bu hırslı melek Paris'te çok büyük işler becerdi. İnsan şeklini aldığından beri yüzünde melekliğinden hiçbir iz kalmadı, göksel güzelliğini yitirmişti. Yahudi tipini bütün özellikleriyle benimsemişti, o yüz, banker yüzünün tüm özelliklerini taşıyordu artık. Paris'te kendisi gibi çirkin bir kadınla da evlenen melek eskisi, kendisinin ve karısının tüm özelliklerini taşıyan çocuklara da sahip oldular.

Maks Everdingen'in Trokadero'da boy gösteren konağı Hıristiyan Avrupa'nın bütün ganimetleriyle doluydu.

Baron, Arkad'la Prens Istar'ı yazı odasında kabul etti. Konağın sade odalarından sayılan bu bölümde Fransa Saltanat Vekili Filip d'Orlean'ın yazı masası, Fragonar'ın Levhaları, Sen Lui'nin saltanat asası, Kraliçe Mari Antuanet'in inci kolyesi, Şarl Ken'in tören giysisi, Papa Beşinci Marten'in tacı, Bonapart'ın kılıcı ve benzeri birtakım şeyler vardı.

Prens Istar ziyaret nedeni olarak:

— Arkadaşımla birlikte sizden para istemeye geldik.

— Anlıyorum! Parayı herkes ister, fakat herkesin amacı farklıdır. Siz neden istiyorsunuz?

Prens Istar'ın yanıtı yalın oldu:

— Fransa'da ihtilal için!

— Baron bu tümceyi yineledi.

— Fransa'da mı dediniz? Fransa'da mı? O halde ben size para verememem. Hiç umutlanmayın.

Arkad söze girdi:

— Ama bizim projemiz çok büyük. Hem yeryüzünü, hem de yukarıyı içeriyor. Tüm ayrıntılarıyla projelendirdik. İlk önce Fransa'da, Avrupa'da, tüm yeryüzünde sosyal devrimi gerçekleştireceğiz, sonra da gökyüzüne savaş açıp, barış içinde demokratik bir yönetim kuracağız. Fakat gökyüzünün kalelerini zaptetmek, arş dağını parçalamak, gökyüzündeki vaat olunmuş yeryüzünü fethedebilmek için büyük bir orduya, sonu gelmez bir savaş gerecine, olağanüstü yıkıcı araçlara, şimdiye dek görülmemiş elektrik makinelerine gereksinim var. Ama bunları bize sağlayacak paramız yok. Avrupa ihtilali daha az harcamayla gerçekleşebilir. Zaten bizim de amacımız işe Fransa'dan başlamak

Baron Everdingen birdenbire kendini tutamayarak haykırdı:

— Siz keçileri kaçırmışsınız, hem de ileri derecede delisiniz, budalalar! Şimdi de siz beni dinleyin. Artık Fransa'da yapılabilecek hiçbir yenileşme olamaz, gerek kalmamıştır. Burada her şey tıkır tıkır işliyor, her şey düzenli, hiçbir şey değişmez. Anlıyorsunuz değil mi? Hiçbir şey değişemez! Değişemez! Değişemez!

Baron Everdingen sözcüklerine güç katabilmek için

Saltanat Vekili Filip d'Orlean'ın masasına peşpeşe üç yumruk indirdi.

Arkad tatlı bir sesle yanıt verdi:

— Bakış açılarımız farklı, biz bu ülkede her şeyin değişmesi gereğine inanıyoruz, siz olaya farklı açıdan bakıyorsunuz. Fakat tartışmaya gerek yok. Artık iş işten geçti. Sevgili Sofar, biz size yarın harekete hazır halde bekleyen ve dünya devrimini gerçekleştirmeye kararlı beş yüz bin melek adına konuşmaya geldik!

Baron tümünün budala olduğunu, söylediklerini dikkate almayacağını, dünyanın kutsal ve güzel özelliklerini, yeryüzünü gökyüzünden farklı kılan, daha güzel bir şekle sokan esaslara kastetmenin hem cinnet, hem cinayet olacağından söz etti.

— Para, borsa ve kredi sayesinde Fransa dünyanın bütün ülkelerine egemen yeni bir vaadedilmiş yeryüzü cenneti oldu. Yeryüzünün bütün hükümdarları onun altın ayaklarını öpüp, pay kapmaya geliyor. Sonra da siz böyle bir yapıyı yok etmek istiyorsunuz. Sizler kafirsiniz, din düşmanlarısınız! dedi.

Banker melek konuşurken, sesinde gizli bir böbürlenme vardı ve bakışlarında da yıldırımlar çakıyordu.

Banker konuşurken, Saltanat Vekili Filip d'Orlean'ın masasına laubali bir tavırla dirseğini dayayan Arkad da onun önüne Paris'in yeraltı, yerüstü ve hava planlarını serip bomba konulacak noktalardaki kırmızı haç işaretlerini gösteriyor ve uçak filolarıyla bombalanacak caddelerle alanları belirliyordu.

Tüm sanayi tesislerinin ve Everdingen Bankası'yla şubelerinin üzerleri de kırmızı haç işaretiyle saptanmıştı.

Baron omuzlarını silkti:

— Haydi işinize. Sizler mutlaka polislerce aranan birtakım kopuklarla, serserilerdensiniz. Cebinizde beş paranız yok. O müthiş aletleri nasıl yapacaksınız.

Prens Istar bu soruya yanıt olarak cebinden küçük bir bakır kutu çıkarıp, aristokrat tavırlarla Baron Everdingen'e uzattı.

— Şu minicik kutucuğa dikkatinizi çekerim baroncuğum! İşte şu içinde bulunduğumuz koskoca konağı içindekilerle birlikte bir anda küle çevirecek bu aleti yere düşürmem yeterli, ayrıca bu alet salt burayı değil bu bölgeyi, tüm Trokadero Mahallesi'ni de kül yığını haline getirir. Ve bende bundan tam on bin tane var, günde üç düzine üretim kapasitem var.

Baron saygılı bir sesle melekten o aleti cebine koymasını istedi, önceki tavırlarından bütünüyle uzaklaşmıştı.

— Bana bakın arkadaşlar! Sizler doğru gökyüzüne yönelin, ihtilalinizi orada gerçekleştirin. Bu dünyayı rahat bırakın. İşte size yüklü bir çek imzalıyorum. Gökteki vaat edilmiş topraklara saldırmanız için gereksiniminiz olan malzemeyi alabilirsiniz.

Baron Everdingen bir yandan bunları söylerken, bir yandan da belleğinde olağanüstü bir elektrik ve silah işi tasarımlıyordu.

ON YEDİNCİ BÖLÜM

Bahçıvanın dünyanın yazgısına ilişkin muhteşem öyküsü.

Bahçıvan, Arkad ile Zita'yı meyve ağaçlarının sonunda bulunan asmalı çardağın altına oturttu.

Zita:

— Arkad, senin merak ettiğin şeyleri Nektar biliyor, dedi.

Arkad da rica etti ve ihtiyar Nektar çubuğunu bırakıp anlatmaya başladı:

— Ben onu gördüm. En büyük meleklerin en güzeli o

idi. Zeki ve yiğitti, bir güneş gibi parlıyordu. Büyük kalbinde gurur ve ayrıca tüm yetenekler üzerinde toplanmıştı. Cesur, dayanıklı, umutluydu. Zamanlardan evvelki zamanlarda gökyüzünün yedi yıldızı tarafından aydınlatılan kuzey yarısında altın ve elmaslarla döşenmiş bir sarayda otururdu, sarayın içersi kanat sesleri, zafer şarkılarıyla dolardı. Yahova bile göğün en yüksek katından İblis'i kıskanırdı. İkiniz de bilirsiniz, insanlar gibi melekler de nefret ve sevgi duyar, onlar da çıkarlarını gözetir, onların da korku yanları gelişmiştir. Bugün olduğu gibi, o gün de meleklerin en belirgin özelliği Tanrı korkusuydu. Tembellikten hoşlanmayan İblis, törenlerde soytarı toplulukları oluşturmaktan başka bir şey yapmayan bu miskin esirler topluluğundan iğrenirdi. O yalnız özgürlük ateşiyle yanan meleklere yönelik olumlu düşünceler taşır, onlar da onun bu davranışını boş çıkarmazlardı. İşte bu özgürlük yanlıları toplu olarak gökyüzünün en yüksek katından kaçıp İblis'in çevresinde toparlanırlardı ve öteki de bu durumu kıskanır dururdu. Ben gökyüzünde kibar melekler sınıfındandım. Taşıdığım Alasiyel adının şan ve şöhreti tüm gökyüzüne yayılmıştı. İçimdeyse sonsuz bir bilgi açlığı vardı. Taşların, havanın, suyun yapısını inceler, maddelere egemen olan kanunları araştırırdım. Uzun uzun araştırmalarım sonucunda dünyanın hiç de savlandığı gibi yaratılmış olmadığı, gerçeğin bambaşka olduğunu anladım. Her varlığın kendiliğinden varolduğunu, Yahova'nın yaratmadığını, dünyanın kendi kendini yarattığını ve düşünceyi yaratan düşünce olduğunu öğrendim. İşte o

araştırmalarımdan sonra Yahova'dan nefret ettim. Benim güzel bulduğum her şeye onun düşman olduğunu anladım. Nefretim bu yüzdendi. Onu özgürlük, merak ve kuşku düşmanı olarak gördüğüm için kinlendim. Bu duygular beni İblis'e itti. Ona hayran oldum, onu sevdim ve onun ışığında yaşadım. Sonuç olarak ötekiyle onun arasında seçim yapmaya gelince, İblis'in yanında saf tuttum ve geleceğimi onun geleceği ile eş düzeyde tuttum. Artık ikisi arasında mutlak bir savaş çıkacaktı, İblis yorulmaz bir kararlılıkla buna hazırlandı, ülkesinin çevresindeki dağlardan demir üretti, gökyüzünün mağaralarında bunları silah haline getirdi. Sonra ıssız ovalarda sayısız meleği toparladı, silahlandırdı, eğitim yaptırdı, bilinçlerini geliştirdi, yeni bilgi ufukları verdi onlara. Tüm hazırlıklar gizli olmakla birlikte düşman durumdan bilgi sahibi oldu. O zaten sarayını kale, meleklerini ordu biçiminde örgütlemiş ve kendisine ünvan olarak da Ordular Tanrısı'nı kullanıyordu. Yıldırımlarını hazırladı. Gökyüzü halkının yarısından fazlası kendisine bağlıydı, çevresinde yıkılmaz bir çember oluşturmuşlardı. Korkuyu tanımamış cesur Mikail de bu sadık alayların komutanlığını üstlenmişti. İblis'se ordusunun artık yeterli bir güce ve eğitime kavuştuğu sonucuna varınca, zaman geçirmeksizin düşmana karşı saldırıya geçti, askerlerine şan, şeref, servet, ganimet vaat ederek göklerin en yüksek katına yöneldi. Bilirsiniz ki melekler ölüm denen şeyi tatmamışlardır. Yalnız tunç, demir ve elmas gibi aletlerle, alevli kılıçlar güzel görüntülerini yırtacak olursa, insanların hiçbir zaman duyamayacakları

şiddetli bir acı duyarlar, eğer işlevsel organlarından biri kırılacak olursa, cansız düşer, yavaş yavaş bölünür, buharlaşır ve çevreye dağılarak zamanlar boyu öylece kalırlar. Sonunda yeniden kendilerine gelip, eski şekillerine dönerler, ama belleklerini yitirdiklerinden eski yaşamlarını anımsayamazlar. O yüzden melekler ölümden değil, acıdan, karanlıkta kalmaktan ve belleklerini yitirmekten korkarlar. Neyse dönelim konumuza. İblis saldırı emrini verince, herkesten önce kendisi ileri atıldı. İhtilal için en önde savaşmayana önder denmez. İblis ve bizler de arkasında olmak üzere hep birden düşmana saldırdık. Bir saldırıda gökyüzünü fethedeceğiz sanıyorduk. Fakat bizimkilerin ataklığı ölçüsünde bir direnişle karşılaştık. Mikail büyük bir cesaret ve kararlılıkla komuta ediyordu. Tam üç kez savunma hatlarını yarmaya çalıştık, ama üçünde de püskürtüldük. Milyonlarca güzel yaratık yuvarlanıp yuvarlanıp gidiyordu. Sonunda kapkaranlık kesilen göklerden şimşekler fışkırmaya başladı, Gökler gürül gürül gürledi, bulutlar yıldırım toplarına dönüştü. İşte bu dağları deviren yıldırımlar, bizim orduyu karma karışık bir halde yuvarladı, baygın, bitkin bir durumda zamanlarca yuvarlanıp gittik. Ben gözlerimi açtığımda karanlıklar içinden iniltiler duydum. Gözlerim karanlığa alışınca binlerce silah arkadaşımı soluk alevler yayan kükürtlü bir toprağın üstünde çevreme dağılmış buldum. Görebildiğimiz tüm çevre buz dağları ve zulüm deniziyle çevrilmişti. Bulunduğumuz bölgenin öyle dehşetli bir görünümü vardı ki, kol dirseklerimizi dizlerimize, ellerimizi yüzlerimize ka-

patarak zamanlarca ağlayıp durduk. Zamanlarca ağlayıştan sonra bir sesle başımı kaldırdım, karşımda İblis dikiliyordu. Görüntüsü kule gibiydi. Arkadaşlar, diyordu, birbirimizi kutlamalıyız, sevinmeliyiz. Çünkü artık gökyüzündeki esirlikten kurtulduk. Burada hürüz. Cehennemdeki özgürlük, cennetteki esirlikten daha iyidir. Biz yenilmiş sayılmayız. Çünkü içimizde hâlâ başkaldırı özlemi var! Kalkın arkadaşlar, hem toparlanın, hem de cesaretinizi toplayın. Evet böyle demişti İblis. Ve şimdi İblis artık daha da büyümüş, Şeytan olmuştu, Şeytan! O bu savaşın sonunda devleşmişti. Ona bağlı askerler çevresinde toparlanıyordu. Arkadaşlar, diyordu, bizim yenilmemiz, yengiye hazır olmayışımızdandır. Eksiğimizi saptamalıyız. Dünyaya egemen olmanın, doğaya etkin olmanın, Tanrılaşmanın tek yolu bilgidir. Biz yıldırımı zaptetmeliyiz, işte buna çalışmalıyız. Tanrı'nın bu korkunç mermisini, aptalca bir cesaretle karşılayamayız. Ancak bunu belli bir bilgi birikimiyle başarabiliriz. Doğayı araştırmalıyız, ondaki sonsuz büyüklükle, sonsuz küçüklüğün gizine nufüs etmeliyiz. Karışımındaki unsurları nasıl toplayıp, dağıttığını, soluduğumuz güzel havadan, elmas ve benzeri sert kayalara kadar maddenin bütün aşamalarındaki gizemi anlamalıyız. İşte ancak biz bunları öğrendikten sonra doğa bize baş eğer, bizse ancak bu yolla Tanrılaşmış oluruz. İblis'in bu konuşması, bizlere güç verdi, bizlere yeni ufuklar açtı. İçimizde sonu gelmez bir bilgi açlığı oluştu. Bu sıralarda yeryüzü henüz oluşum halindeydi. Üzerini örten sular yeni yeni çekilmeye başlamıştı. Kıtalarla denizler ya-

vaş yavaş beliriyor, ılık çamurlar içinde canavarlar dolaşıyor, dağlar yeşil ormanlarla bezeniyor, giderek çeşitli hayvan cinsleri gün ışığı görüyordu. Sonunda mağaralarla taş kovuklarında vahşi hayvanları sivri taşlarla delen yaratık oluştu. Bu yeni yaratık, diğerlerinden farklı beyniyle ormanlara ve dağların en eski yaratıklarına egemen oluyordu. Fakat hem zayıf, hem de çıplaktı. Soğuktan korunacak denli tüyleri yoktu. Bizim savaştan yenilmiş olarak çıkan melekler, işte bu zayıf, bu çıplak yaratığa acımaya başladılar. İçlerinden birçoğu bu acıma duygusuyla yeryüzüne inip, insanlarla birlikte yaşamaya zorunlu duyumsadı kendisini. Amaçları insan beynini geliştirmek, onlara bilmediklerini öğretmekti. İnsanlar Şeytana çeşitli adlar taktılar. Şeytan ormanlarda yaşayan bu yaratıkları kaba bir odun durumundan müzik aleti çalan bir nesil konumuna getirinceye değin akla karayı seçti. Fakat derin bilgisi, insanlara olan sevgisi bütün engelleri yok etti.

ON SEKİZİNCİ BÖLÜM

Öykünün devamı.

Aradan zamanlar, zamanlar geçti. Şeytanın doğru yolu gösterdiği insanlar birçok uygarlık kurdu. Eski zamanların muhteşem medeniyetleri parıldarken, aydın şeytanların amansız düşmanı Yahova'yı Suriye çöllerindeki sefil aşiretlerden başka tanıyan yoktu. Ama Yahova dünyanın kendisi tarafından yaratıldığını savlıyordu. Yaşlı Tanrı bu durumda Roma egemenliğinin uluslar arasında oluşturduğu ticaret ve düşünce gelişiminden yararlanarak yeryüzünün her yanına egemen

olmaya heveslendi. Fakat bu girişiminde bile rakipsiz değildi. kendisiyle birlikte Mitra, Tamus, İsis, Öbülos gibi birtakım Tanrılar, yarım tanrılar ve büyük şeytanlar da dünyaya egemen olmak istiyordu. Yine de bu durumda en haksız olanı Yahova'ydı. Onun şekilsizliği, renksizliği, göze görünmezliği şeytandan şekilcilik dersi alan Eski Yunanlılarla Latinlerin hoşlarına gider gibi değildi. Bu durumda Yahova için hileye başvurmaktan başka çözüm kalmıyordu. İnsanların düşüncelerini çelmek için bir masal uydurdu. Bu masal biz şeytanların eski insanlara öğrettiğimiz esaret öyküleri kadar parlak bir sanat eseri olmamakla birlikte, halkın her yerde çoğunluğunu oluşturan zayıf zekalı insanlar arasında etkili oldu. O yüzden Yahova tüm insanların kendisine karşı kalıtımsal bir cinayetle bağlı olduklarını ve bu cinayetin cezasını dünyada ve öbür dünyada çekmeye mahkum olduklarını ilan etti. İnsanların bu kalıtımsal günahlarını kanıyla yıkamak üzere kendi oğlunu yeryüzüne gönderdiğini söyledi. Acının günah silebileceği akla aykırı olduğu gibi, suçlunun cezasını suçsuzun çekmesi de inanılır gibi değildir. Bir suçsuzun çekeceği acı hiçbir günahı silmez, ancak eski kötülüğe yeni bir kötülük katmış olur. Bununla birlikte, Yahova ile oğluna tapınacak birçok kişi ortaya çıktı. Bu çılgınlık çok doğaldı, Yahova bütün ruhları teslim almıştı. Fakat bu tavrıyla umut ettiği sonuca varamadı. Şan ve şöhret kendisine değil, bu yeni dine adını veren oğlunun payına düştü. Kendisi yeryüzünde adeta bilinmez kaldı. Yeni din önce Suriye ve Afrika'da oluştu. Önce en ilkel insan kit-

leleriyle, yurt edinilmiş limanlara, ondan sonra da İtalya'ya girdi, şehirlerin aşağı tabakalarına, esirleri, fahişeleri etkiledi, onların arasında kabul gördü. Hıristiyan kitapları yakılıyor, tapınakları yıkılıyor, şehirleri ateşleniyor, hatta çölleri bile altüst ediliyordu. Yeni dinin bütün yeryüzündeki taraftarları, misyonerleri ve kurbanlarının iniltileri gökyüzündeki Yahova'ya güzel sesler gibi yükseliyordu. Eski Yunan'la Roma'nın varisleri aptallardan oluşuyordu. Bilim artık tarihe gömülmüştü. Kilisede ilahi söylemek büyük bir yetenek sayılıyor, Kitabı Mukaddes'ten küçük bir parça ezberleyen bilgin geçiniyordu. Bizim artık eski uygarlıklardaki önemimiz, değerimiz kalmamıştı. Bununla birlikte biz gene de cesaretimizi yitirmedik ve o zor dönemlerde insanlara karşı kara gün dostu olmaya devam ettik. Bazen sihir ve büyü gibi birtakım araçlara başvuruyor ve işte bu sayede insanları, doğanın araştırılmasına ve eski bilgilerin izlerini bulmaya teşvik ediyorduk. Bu cehalet çağında Avrupa'nın Hıristiyan derebeyleri birbirlerinin gırtlağına çökmekten başka bir şey yapmadıkları için ortalık kan gölü içindeydi. Sonunda bu beyler birbirleriyle boğuşmaktan vazgeçip Doğu'ya saldırmaya karar verdiler. Aklımda kaldığı kadarıyla bunlar Tanrı'nın oğlunun mezarını kurtaracaklarını savlıyorlardı. Savları buydu, ama asıl amaçları macera, kadınlar, esirler, altınlar, baharatlar, buhuratlar ele geçirmekti. Fakat bu saldırıları kendi felaketleriyle sonuçlandı. Ülkelerine dönen Avrupalının tek kazancı, Doğu sanatıyla, uygarlığından aldıkları dersti. Bu durum Avrupa'da muhteşem bir

Hıristiyan sanatı, Hıristiyan mimarisi oluşumuna neden oldu. Fakat tutuculuk, bilim karşıtlığı da at başı Hıristiyan uygarlığıyla birlikte yol aldı.. Yahova'nın yeryüzündeki temsilcileri olan papalar, şeytana uyup gerçeği anlamaya çalışan kadınlarla erkeklerin çanlarını çalıp, ilahiler söyleyerek diri diri yakılmasına ön ayak olarak Hıristiyanlıkta bunun alışkanlık haline gelmesine neden oldular. Her yerde odun yığınlarını ateşe verip, üzerinde yanan insanın kokusu çevreye yayılıyor, her yerde işkenceler yapılıyor, kemikler kırılıyor, diller kesiliyordu. Bunlar yapılırken, bu dehşetengiz tutuculuk içinde bir yandan da bazı insanlar Eski Yunan ve Roma eserlerini örten kalın perdeleri aralayıp altında ne olduğunu anlamaya çalışmaktan da kendini alamıyordu. Papalarla reformcuların kavgaları insan düşüncesinin ateş ve işkence içinde uyanmasına neden oldu. Ateşten ve işkenceden yeni bir durum doğdu. İnsan zekası akıl ve bilim denilen eski düşmanlarının egemenliğine baş eğdi. İnsanlığın iyiliğine çalışan şeytanlar bu yeni dönemin yükselen düşüncelerine olağanüstü komedilerle güzel öyküler ilham ettiler. Kadınlar dedikoduyu, içtenliği ve nazikliği icat etti. Eski dönemlerin sert ahlakçılığı, yerini zerafet ve yumuşaklığa terk etti. Sonunda en yüksek beyinlerden biri yüzyılın bu yeni anlayışı şöyle bir tümce ile ifadelendirdi. "Kendini bir zevkten yoksun kılmak, günah işlemektir"... Şeytan'ın katkısıyla insan düşüncesinin ne büyük bir gelişim geçirmiş olduğuna bu tümceden daha güzel bir kanıt olamaz, fakat bu gelişim çizgisi bile insanların birbirlerini

boğazlamasına engel olamadı. Uygar yaratıkların topla tüfeğe gösterdiklerl ilgi samimi olarak acınacak bir şeydi. Bilim, sanat ve ticaret bağıyla birbirine sımsıkı bağlı toplulukların birbiriyle boğuşmasının aptalca bir şey olduğunu kimse anlamak istemiyordu. Aynı uygarlığı paylaşan Avrupalının birbirinin boğazına çökmesini anlamak olanaklı değildi. Bu denli aptalca bir şey olamazdı. Ben de işte bu nedenden ötürü bu delilerle bağlarım, kopartıp, bu köye çekildim, bahçıvan oldum. İnsanlara olan eski sevgime biraz beğeni, biraz da acıma karıştı. Önderimiz olan İblis'in bir gün yeryüzüne eski neşesiyle, güzelliğini yeniden getireceğinden, altın çağı başlatacağından hiç kuşkum yok. O zaman ben de tüm benliğimle onu izleyeceğim. Fakat acaba insan denen yaratık yeryüzündeki varlığını koruyabilecek mi? İnsanla insan zekasının yaratacağı yıkıntılar üzerinde birtakım başka yaratıkların yükselmeyeceğini kim savlayabilir? Örneğin o zaman yeryüzüne bazı kanatlı yaratıkların egemen olmayacağını kim söyleyebilir? Fakat önceleri insanlara önderlik eden şeytanların görevleri o zaman da bitmeyecek. Şeytanlar sanat ve cinsellik alanlarında kuş türünü de eğitip yönlendirecektir.

ON DOKUZUNCU BÖLÜM

Zoru yenen Buşot'un aşka yenik düşmesi.

Prens Istar, Baron Maks Everdingen'in konağından çıktıktan sonra bir meyhaneye uğradı, biraz istiridye ile birlikte beyaz bir şarap içti. Sonra da cebindeki bombaları saklamak için eski koruyucu meleklerden Teofil Böle'nin evine gitti. Teofil evde yoktu. Buşot aynalı bir dolabın karşısında yeni bir rolün çalışmalarını yapıyordu. Bu rol müzikhollerden birinde sahneye konacak olan Apajlar adındaki bir operetin başrolüydü.

Piyanocu gitmişti. Piyanonun başına Istar oturdu, Buşot işini sürdürdü. Hareketleri kimi kez kötü, kimi kez de iyi oluyordu. Kısacık etekliğinin üstünde incecik bir gömlekten başka bir şey yoktu. Bu gömleğin omuz bağı sağ kolunun üstünden kaymış ve yarı karanlık koltuk altının bir bölümü ortaya çıkmıştı. Nemli cildinden menekşe kokusunu andırır bir koku yayılıyordu. Prensin burun deliklerinin açılıp titremesine neden olan bu kadın kokusu Buşot'u bile kendisinden geçiriyordu. Prens Istar aniden ayağa kalktı, hiç ses çıkarmaksızın kızı kollarının arasına alarak kanepenin üstüne attı. Büyük melek o tüy gibi vücudun üstüne bir külçe gibi çöktü, demirci körüğü gibi soluk alıyordu. Ama Istar böyle davranmayıp, Buşot'a arzusundan söz etseydi, Buşot da onu o heyecan içinde reddetmezdi. Fakat kız onurluydu, onun o onuru herhangi bir baskı karşısında derhal şahlanırdı. Kendi isteğiyle ilişki kurabilirdi, ama saldırıya asla ödün vermezdi. Aşk, merak, acıma, hatta bunlardan daha önemsiz nedenlere çok kolay kapılırdı, ama zora gelemezdi. O yüzden ilk şaşkınlığını, büyük bir şiddet izledi. Zor karşısında bütün varlığı harekete geçti. Uzun tırnaklarıyla meleğin yanaklarını, göz kapaklarını tırmaladı ve o dağ parçası vücudun altında belinin yayını öyle bir geriş gerdi, dizlerini öyle bir kullandı ki o insan başlı boğayı kendi üstünden piyanonun üzerine savurdu. Piyanodan boğuk bir ses çıktı, meleğin ceplerindeki bombalar yere savruldu. Buşot zorla sürüklendiği kanepeden fırladı, saçları dağılmış, memelerinden biri gömleğinden sıyrılmış ve açılmıştı. Güzel,

vahşi ve korkunç bir devinimle yerdeki iriyarı meleğin üstünde bir maşa sallıyordu.

— Çek arabanı buradan! Yoksa gözlerini oyarım! diye bağırıyordu.

Prens Istar mutfakta yüzünü yıkadı, hiçbir şey olmamış gibi, hareketlere yanıt vermeden çıktı gitti.

Istar'ın çıkışıyla, kapının çalınışı bir oldu. Buşot sırtına bir şeyler geçirdi, kapıyı açtı. Giyimi düzgün, bakımlı yüzlü bir genç kibarca selamladı onu. Özür dileyerek kendini tanıttı. Adı Moris d'Esparviyö idi.

Moris durup dinlenmeden koruyucu meleğini arıyordu. Umutsuz bir umutla en olmadık yerlerde arıyordu. Sihirbazlara, büyücülere, üfürükçülere başvuruyor, dünyanın tüm hazinelerine sahip oldukları halde, yırtık pırtık giysiler giyip, yemek diye hayvan yemi yiyen keramet sahiplerinin pis evlerini teker teker dolaşıyordu.

O gün Moris, Bayan dö la Verdöliyer'in önerisiyle Buşot'a gelmişti. Kır Kiliselerini Koruma Derneği yararına bir eğlence düzenleyen Bayan dö la Verdöliyer o sıralarda yıldızı parlayan Buşot'un da bu eğlencede yer almasını istiyordu. Buşot konuğunu çiçekli koltuğa aldı, kendisi de Moris'in yanına oturdu, kibar ve saygılı genç şarkıcıya kontesin ricasını iletti, Kontes onun ünlenen apaj şarkılarından birini söylemesini istiyordu. Ama ne yazık ki kontes, bayan şarkıcının yetenek ve değeriyle eş düzeyde bir ücret veremeyecekti, çünkü iş bir hayır işiydi.

Buşot, sanatçıların kibar çevrelere karşı göstermek eğiliminde olduğu incelikle bu az paralı görevi

düşünmeksizin kabul etti. Ayrıca Buşot paraya pek de önem vermezdi.

Moris bu güzel vücudun yaydığı kokuyla sarhoş olmuştu. Aynı koltukta oturan genç kadının yaydığı ısı artık ona da yansımaya başlamıştı. Genç şarkıcının yeteneklerinden söz etmeye başladı. Kız ondan en çok sevdiği rolünü sordu, Moris hiçbirini bilmiyordu! Bununla birlikte kızın çok hoşuna gidecek yuvarlak yanıtlar verdi. Aslında bu yanıtları kız kendi ifadeleriyle ayırdında bile olmaksızın Moris'e kopya olarak vermişti. Ayrıca Buşot, kendisinden nasıl söz edilmesini istiyorsa, o kanaldan konuyu götürüyordu. Moris işi biraz daha ileri götürdü, kızın güzelliğinden, vücudunun zarifliğinden söz etmeye başladı. Buşot'sa vücudunun eksiği ve fazlası olmadığını söyledi, hafif doğrularak elleriyle vücudunu tarayarak şuh bir görünüme büründü. Moris bu hareketlerden etkilendi, tüm organlarına ateş düşmüştü.

Gün batıyor, ortalık kararıyordu, kız ışık yakacak oldu, Moris engelledi.

İlk önceleri kahkahalar içinde neşeli geçen konuşmaları, onları birbirine daha da yakınlaştırdı, tatlılaştılar, ikisini de garip bir rehavet sardı. Moris çok ince hesaplar yapmaya başladı, kızın güzelliğini öyle bir yineledi, öyle bir yineledi ki sonunda kızda kumaşlarla örtülü güzelliklerini de göstermek arzusu dile geldi. Sabahlığı kendiliğinden açıldı, üstünden kaydı, güzel kızın canlı vücudu akşamın esrarengiz griliğinde parlamaya başladı.

Kendilerine geldiklerinde Moris, Buşot'a:

— Sana sarılmak çok hoş bir duygu. Adeta kemiksiz gibisin! dedi.

Buşot gözlerini yumup yanıtladı:

— Aşk benim kemiklerimi bile eritir!

Tam bu sırada Teofil içeri girdi. Akşama kadar verdiği derslerden bitkin düşmüştü. Buşot, Moris'i tanıştırınca elini sıktı, sonra küçük koltuğa öyle bir şekilde kendini bıraktı ki, kanepe dayanamadı, dört ayağı birden eğrildi ve çöktü. Melek yere yuvarlandı.

YİRMİNCİ BÖLÜM

Kırmızı kaplı kitabın başından geçenler.

Mücellit Leja Masyö'nün işçileri iyiydi, ama azdı, bu yüzden de müşterileri sabırlı insanlardı. Bay Saryet'in kitapları altı haftadır sıra beklediği halde mücellit henüz elini bile sürememişti. Bu işi tezgaha alabilmek için elli üç gün geçmesi gerekmişti ve her bir kitabı onarmaları ya da ciltlemeleri için ayrı ayrı işçilerine dağıttı. Fakat Sayret'in listesinde kırmızı kapaklı Lükres'ten söz edilmiyordu, o yüzden bu kitabın başka bir müşteriye ait olduğu sonucuna varıldı. Fakat hiçbir listede adı geçmediği için

mücellit dolabına atıldı. Leja Masyö'nün, Ernest adında bir oğlu vardı, günün birinde bu oğlan kitabı dolaptan alıp cebine kaydırdı. Ernest, Roz adında bir çamaşırcı kıza tutkundu. Roz'sa doğayı sever, ormanlarda kuşların cıvıltısını dinlemeye bayılırdı. Sevgilisini bir pazar günü kırlara götürüp yemek yedirmek isteyen Ernest, cebine indirdiği Lükres'i, Eskici Moranje Baba'ya on Franga okuttu. Moranje Baba, Lükres'i aynı gün gezici Kitapçı Pusar'a altmış Franga sattı. Bu gezici kitapçı da, Lükres'in üstündeki kütüphane damgasını sökerek Josef Meyer adındaki ünlü bir armatöre beş yüz Franga aktardı. Lükres'in macerası bitmemişti. Yine üç bin Frank karşılığı, armatörden Kitapçı Ardon'a geçti. Kitapçıysa vakit geçirmeksizin Paris'in ünlü kitap toplayıcısı ve meraklısı Bay R.'ye altı bin Franga sattı. Sonunda Bay R. de yasal bir kâr karşılığında Kontes dö Gors'a verdi. Bu kadın tablo, kitap ve porselen koleksiyonlarıyla ünlüydü. Temmuz ayı içinde Kontes dö Gors, Normandiya'daki şatosuna gitmişti, Paris'te korumasız kalan konağına, bir gece koleksiyoncu adı takılan, yalnızca sanat eserlerini çalan hırsız girdi.

Hırsız birçok dolabı karıştırmış, yükte hafif pahada ağır ne varsa yüklenmiş ve bu arada kırmızı kapaklı Lükres'i de unutmamıştı.

Suçlu bir türlü ele geçmedi. Ancak aradan iki ay geçmişti ki, bir gün Ginardon Baba'nın antikacı dükkanına nazik bir genç gelip o meşhur, elden ele dolaşmış kitabı gösterdi. Antikacı kitabı evirdi çevirdi beş Frank verip çekmecesine yerleştirdi.

YİRMİ BİRİNCİ BÖLÜM

Moris'in koruyucu meleğine kavuşması.

Buşot, sahneden indikten sonra tiyatronun soyunma odasında yüzünün boyalarını çıkartıyordu. Yavaşça kapı açıldı, içeriye bir sürü hayranı girdi. Buşot başını çevirmeksizin niye geldiklerini ve niçin öyle aval aval baktıklarını sordu. Sonra şaşkın topluluğa dönüp:

— Hadi bakalım, çekin arabanızı! diye bağırdı. Hiçbirini, hatta boynu bükük, solgun, dalgın miyop aşığı Teofil'i bile diğerlerinden ayırt etmedi. Yalnız içlerinde Moris'i görünce yüzü değişti, gülümsedi.

Moris güzel şarkıcıya acemice iltifatlar yağdırıyordu.

— Olağanüstüydünüz, olağanüstü!

— Gerçek mi bu düşünceniz? Doğru mu söylüyorsunuz?

— Tek sözcükle enfes!

Moris böyle konuşurken birdenbire bir çığlık kopardı. Aynadaki gözleri oda kapısından giren bir yüze ilişmişti. Moris hemen döndü ve kollarını açıp Arkad'ın boynuna atıldı, koruyucu meleğini çekip koridora sürükledi.

Buşot:

— Bu ne biçim şey! diye bağırdı.

Moris koruyucu meleğini sokak kapısına doğru sürükledi. Sokağın karanlığı ile temiz havası içinde sevincinden çıldıracak duruma gelen Moris bu mutlu rastlantıya hâlâ inanamıyordu.

— İşte yakaladım, diyordu. Sonunda sizi elime geçirdim. Arkad mısınız, Mirar mısınız ne iseniz o olun. Bilseniz sizi ne çok aradım, ne çok! Siz benim koruyucu meleğimi aldınız, verin bana meleğimi! Siz beni hâlâ seviyor musunuz Arkad?

Arkad, melekliğin çok dışında bir görev üstlendiğinden dostluk, sevgi, aşk ve acıma gibi duyumları benliğinden çıkarıp attığını, ancak bu yeni yetersizlikler ve acılar içindeki yaşamında insanlığı sevmeye eğilim duyduğundan dolayı Moris'e karşı sıradan bir sevgi duyduğunu anlattı.

Moris, koruyucu meleğinin bu sözlerinden sonra bağırmaya başladı:

— Pekala, madem beni seviyorsunuz, az da olsa seviyorsunuz, gelin bana, dönün bana, benim yanımda kalın! Ben sizden vazgeçmem. Siz benim yanımda olduğunuz sürece ben sizin varlığınızın ayırdında bile olmamıştım. Fakat siz gider gitmez ben kendimi bir boşlukta duyumsamaya başladım. Siz olmayınca ben cansız bir cesetten farksızım. Hatta Jilbert'in yanında bile hep sizi arıyorum. Hani o gün yok mu, işte o gün olduğu gibi hep sizi görmek, hep sizi dinlemek istiyorum. Siz de hak verirsiniz ki o gün bana çok kötü davranmıştınız. Aslınız o kadar yüksek, ruhunuz o kadar asil olduğu halde öyle bir uygunsuz davranış içine girdiniz, öyle bir halt ettiniz ki sormayın! Jilbert sizi hâlâ bağışlayamadı. Hele elbisesini iliklerken yaptığınız şeyi hiç unutamıyor! Fakat ben hepsini unuttum. Hayır Arkad, hayır, siz benden ayrılamazsınız. Siz benim koruyucu meleğim, siz benim malımsınız!

Arkad, artık kendisinin inançlı bir Hıristiyana koruyucu meleklik yapamayacağını, melek sınıfından kaçtığını söyledi. Müthiş bir hale geldiğini, kin denizine battığını, artık şeytanlaştığını anlattı.

Moris gülümsüyor, bir yandan da gözlerinden iri gözyaşı damlaları süzülüyordu.

— Palavra, palavra, hep atıyorsun! dedi.

— Kanatlarımız, geleceğimiz, her şeyimiz bizi birbirimizden ayırıyor yavrum! Biz birleşemeyiz! Bununla birlikte durumunuz bana çok dokundu, sizi sevmeme zorluyor bu olgu.

— Hayır siz beni sevmiyorsunuz. Zaten hiçbir zaman

sevmediniz. Kötü bir yaratıksınız siz. Nefret ediyorum sizden Arkad.

— Fakat ben sizi çok sevdim Moris, hâlâ da seviyorum. Doğduğunuz günden beri sizi korudum. On dördünüze bastığınız zaman olgunlaşmanız için elimden ne geliyorsa yaptım, fakat başaramadım. Daldan dala konan bir insan oldunuz. Annenizin oda hizmetçisiyle başlayan ilk serüveniniz, sonraki her yaşınızda çeşitlendi. Her yaşta, her düzeyde kadınla yinelediniz bu eyleminizi. Güzel demediniz, çirkin demediniz, bulduğunuza eyvallah dediniz. Ben de sizin bu tavırlarınızdan umutsuzluğa kapıldım, bilimsel araştırmalara verdim kendimi, evinizdeki olağanüstü kütüphaneden yararlandım. Ondan sonrasını siz de biliyorsunuz.

— Peki ama sizin hiçbir geliriniz, hiçbir işiniz yok sevgili Arkad! Adeta düşkün bir durumdasınız. Serseri bir görüntünüz var. Söyleyin bakayım bana, ne yapacaksınız bundan sonra siz?

— Söylemiştim ya Moris! Gökyüzündeki sultanı tahtından indirip, yerine şeytanı geçirmek istiyorum.

— Siz o sevdadan vazgeçin! Her şeyden önce şimdi zamanı değil bunun. En azından halk böyle bir şeye hazırlıklı değil. Şu anda tutuculuk, gericilik egemen. Hem sanmam ki siz o denli kötü kalpli olasınız. Her halde siz de herkes gibisiniz. Tanrı'yı siz de seversiniz.

— Bundan önce de size söylemiştim Moris. Sizin Tanrı dediğiniz, gerçek Tanrı değil, kendinden üstün olan gerçeklerden habersiz bir yarım Tanrı'dır. Bu yarım

Tanrı'nın Hıristiyan kaynaklarındaki adı da Yaldabaot'tur. Artık zamanım kalmadı. Hoşçakal!

— Gitmeyin kalın!

— Olası değil!

— Dünyada bırakamam. Siz beni koruyucu meleksiz bıraktınız. Neden olduğunuz zararı karşılamak zorundasınız. Olmazsa bana başka bir koruyucu melek bulun!

Arkad gökyüzüyle ilişkisini kesmesi nedeniyle, o semtten hiçbir şey sağlamasının olası olmadığını söyledi. Sonra gülümseyerek ekledi:

— Sevgili Moris, siz onu bizzat Yaldabaot'tan talep edin!

Moris haykırdı:

— Hayır, hayır, hayır! Yaldabaot yoktur. Siz benim koruyucu meleğimi aldınız, verin meleğimi geri!

— Üzgünüm, elimden bir şey gelmez.

— İsyancı olduğunuz için mi elinizden bir şey gelmez?

— Evet.

— Tanrı'ya düşman olduğunuz için mi?

— Evet.

— Şeytan olduğunuz için mi?

— Evet.

Moris gene haykırdı:

— Öyleyse pekala. Bundan sonra ben sizin koruyucu meleğiniz olurum. Ve sizin ardınızdan hiç ayrılmam! dedi ve Arkad'ı bir birahanede istiridye yemeye davet etti.

YİRMİ İKİNCİ BÖLÜM

Görüşme.

Arkad ile Zita'nın çağrısı üzerine o gün isyancı melekler Sen Nehri sahillerinde Prens Istar'ın kiraladığı döküntü bir tiyatro salonunda toplandılar. Localarla sıraları üç yüz melek doldurmuştu. Sahnede bir masa, bir koltuk ve birkaç da sandalye vardı. Prens Istar topluluktan, başkanlık divanıyla, onursal bir başkan seçilmesini isteyince, herkesin aklına gelen aynı isim oldu. Toplantıya katılmamış olan Nektar alkışlarla onursal başkan ilan edildi. Sonra da Zita ile Japonyalı bir meleğin arasındaki kol-

tuğa Arkad davet edildi.

Arkad hemen söze başladı:

— Ey göklüler, arkadaşlarım!

Gökyüzü esirliğinden hepiniz kurtuldunuz. Adına Yahova dendiği halde, bizim burada asıl adıyla dile getireceğimiz Yaldabaot dünyanın gerçek sahibi değildir. O ancak yarım bir Tanrı'dır. Bu yarım Tanrı dünyanın pek küçük bir bölümünü zaptedip ölüm ve acı ekmiştir. Ey gökyüzünün çocukları soruyorum sizlere, Yaldabaot ile boğuşup, onu yok etmek ister misiniz?

Tüm sesler birleşip tek bir yanıt oldu:

— İsteriz!

Bunun üzerine birçok meleğin çenesi çözüldü. Yaldabaot'un dağına tırmanacaklarına, surları yıkacaklarına ve gökyüzündeki baskıcıyı sonsuzluğun karanlıklarına yuvarlayacaklarına ant içmeye başladılar.

Fakat bu uğultulu bağrışları birden bire yükselen billur gibi bir ses bastırdı:

— Ey Tanrıtanımazlar, kafirler, aptallar, ahmaklar, titreyin! Tanrı'nın yok edici eli tepenizdedir!

Bağıran melek, birdenbire inançları baskın çıkan ve din şehitlerinin sonuna özenen bir melekti. Tek başına Tanrıtanımazlara meydan okuyup, hak yolunda şehitlik katına ulaşmak için ortaya atılmıştı.

Tüm topluluğun kin ve kızgınlığı onun üzerinde toplandı. Çevresinde bulunanlar yumruklarını savurmaya başladı.

İnançlı melek keskin ve berrak bir sesle:

— Tanrı'ya şükür, Tanrı'ya şükür, Tanrı'ya şükür! diyordu.

İsyancılardan biri boğazını sıkıp şükreden sesi kıstı. Melek yerlerde sürüklenmeye başladı, tekmelendi, çiğnendi.

Sonunda Prens Istar, meleği yerden kaldırdı, iki parmağıyla kanatlarından tuttu, ayağa kaldırdı, hiç kimsenin erişemeyeceği üst pencerelerden birini açtı, inanmış meleği salıverdi. Ortalık anında sessizleşiverdi. Arkad konuşmasına kaldığı yerden devam etti:

— Arkadaşlar, madem sorunun özünde aynı düşünceleri paylaşıyoruz, şimdi artık amacımıza varmak için başvuracağımız en etkili araçları saptayalım. Bu konuda iki yol var: Ya düşmana karşı şiddet uygulamak ya da uzun ve düzenli, sabırlı bir propaganda ile gökyüzünün bütün unsurlarını amacımız doğrultusunda bilgilendirip yanımıza çekmek... Hangi yolu yeğlersiniz?

Bütün topluluk:

— Savaş! Savaş! diye bağırdı. Boru ve davul sesleri yükselir gibi oldu.

Toplanan meleklerin en aydın üyelerinden Mammon adında biri Arkad'ın düşüncelerini pek sağlıklı bulmuyordu.

Bu melek düşüncelerini şöyle koydu ortaya:

— Düşünün bir kez; Yaldabaot'un genel bilgisi kıttır, ama askerliğine söz söylenemez, o tam bir askerdir. Cennetin iç örgütlenmesi bütünüyle askeridir. Bu örgüt birbirine bağlı, ast üst ilişkileriyle organize olmuş ve korkunç bir disipline sahiptir. Oradaki en önemli kural, daha

doğru ifadeyle kanun, kesin itaattir. Hiçbir şey sorgulanamaz, yalnızca emirlere uyulur. Yani melekler bir ordudur. Latin Şair, Virjil'in tasvir ettiği cennetle Yaldabaot'un cennetini birbiriyle bir kıyaslayın bakalım. Virjil'in cennetinde özgürlük, akıl ve bilgelik etkindir, ebedi mutluluğu tadan ruhlar o cennetin ormanlarında konuşup görüşürler. Ama Yaldabaot'un cennetinde sivillere yer yoktur, bütün herkes askerdir, herkesin bir numarası vardır, bu cennet bir kışladır. İyi düşünün!

Arkad bu sözleri yanıtladı. Cennetin askeri örgütünün, Büyük Frederik'in ordularından çok bir aşiret reisinin kuvvetlerine benzediğini söyledi. Bu denli tutucu bir örgütün yirminci yüzyılın tekniğine direnemeyeceğini söyledi.

Konu paraya geldi, Zita savaşı başlatacak kadar paraları olduğunu, büyük elektrik aletlerinin ismarlandığını, ilk başarılarından sonra kredilerini yükseltip para bulabileceklerinden söz etti.

Çok bağırtılı ve zaman zaman da boş sözcüklerle süslenen bir tartışma başladı. İnsan toplantılarını aratmayacak denli yararsız alanlarda çözüm aranmaya başlanıldı.

Sonunda başkomutanlığa sıra geldi. Zamanlar önce ilk başkaldırı bayrağını açmış olan İblis'te birleşti herkes. Ancak alt kadroların komutanlığında sorun çıktı. Bu komutanlarda aranacak özellikler sıralanırken, her konuşmacı kendi özelliklerini sayıp döküyordu! Örneğin isyancı meleklerin en genci olan Alkor gençliği şart olarak gösteriyordu, felsefe ile uğraşan bir melekse komutan ni-

teliklerini sıralarken, olmazsa olmaz özellik olarak filozofluğu baz alıyordu.

Ondan sonra nutuk atılan kürsü zafer bağrışlarıyla sarsılmaya başladı. Baskıya karşı özgürlüğü savunan kılıç ululanıp, yüceltildi. İsyancı meleklerin gelecek zaferleri belki yirmi kez alkışlandı. Yaşasın mücadelemiz sesleri gökyüzünün sessizliklerine erişti.

Tam da işte bu dağınıklık içinde Prens Istar bir dev gibi ayağa dikildi, döşeme tahtaları şekil değiştirdi.

— Arkadaşlar, dedi, siz zafer arzuluyorsunuz, bundan doğal özlem olamaz. Ama herhalde beyinleriniz şiir ve edebiyat içinde erimiş olmalı ki zaferi savaşta arıyorsunuz. Bugün savaş düşüncesi yalnızca sersem, romantik ve kafayı yemiş tiplerin savunabileceği bir tezdir. Bugünün aydınları arasında savaş bir fantazidir. Savaşın yerini bugün kimya almıştır. Yeni bilgi, yeni bilim, bir zaferi bir cebir problemine indirger.

Prens Istar bu konuşmayı yaptıktan sonra cebinden bir şişe çıkarıp topluluğa doğru tuttu. Muzaffer bir tebessümle haykırdı:

— Zafer mi? İşte zafer!

YİRMİ ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Devletleri, halkları birbiriyle vuruşturup, yenenleri de yenilenleri de mahveden gizli neden.

Arkad ile Zita, Sen Nehri'nin çevresindeki söğütlerin gölgesindeki çimenlere oturmuş suların akışını izliyor, şuradan buradan söz ediyorlardı.

Karşıdaki yoldan toz bulutları kaldırarak bir otomobil geçiyordu. Ve otomobil gelip iki meleğin yanında durdu, pencereden Baron Everdingen'in gaga burnu sarktı.

— Selam ey koruyucu melekler, merhaba! dedi. Sizi

gökte ararken yerde buldum. Çok önemli haberlerim var.Gözlerinizi dört açın uyumayın! Silahlanın, silahlanın! Yaldabaot'un ani bir saldırısı ile karşılaşabilirsiniz. Savaş bütçenizi devreye sokun. Mikail'in gökyüzünde birçok yıldırım siparişi varmış, son günlerin en güncel dedikodusu bu. Sizler de siparişlerinizi verseniz yararınıza olur. Bu siparişlerinizi karşılamayı ben taahhüt ediyorum. Hoşçakalın sayın melekler! Yaşasın gökyüzündeki vatan!

Baron Everdingen bu sözleri söyledikten sonra, yanındaki güzel artistle basıp gitti.

Arkad merakla sordu:

— Yahova'nın silahlanma hareketine giriştiği doğru mu acaba?

Zita yanıtladı:

— Olasılık bu ya gökyüzünde de başka bir Baron Everdingen onları silahlanmaya özendirmiştir.

Moris'in koruyucu meleği düşünceye daldı, sonra şöyle mırıldandı:

— Yoksa biz bankerin elinde oyuncak mı olduk?

Zita:

— O da laf mı? Savaş bir alışveriştir, iştir, iş! Bu böyle gelmiş, böyle gidecek.

İsyancı meleklere tiyatro salonunu kiraya veren Barattan, polisti. Emniyet müdürlüğüne verdiği raporda, gizli toplantı yapanların Alabalot adını taktıkları kalın kafalı bir baskıcıya karşı suikast girişiminde bulunacaklarından söz ediyordu. Söylenenleri yazan memurun aldığı izlenime

göre de bu ad altında kamufle edilen asıl kişi, olsa olsa Fransa Cumhurbaşkanı olabilirdi! Suikastçilerden birisi toplantı sırasında çok küçük, ama çok etkin bir el bombasını elinde sallayarak bir şeyler söylemişti. Barattan bu ihtilalcilerin en militanlarından Arkad adlı bir erkekle, Zita adında bir kadını, peşleri sıra izlemişti. Bunların ikisinin de geçim kaynakları bir sırdı, hiçbir yerde çalışmıyorlardı.

Emniyet müdürü de sorunu çok ciddi gördü ve her şeyden önce bir kez başbakanla görüşmeye karar verdi.

Fransızlar o sıralar güçlü bir yönetim istiyorlar, kendilerine kurtarıcı arıyorlardı. Kurtarıcı olabilmek için de engellenmesi gereken, çok büyük bir tehlike olmalıydı. İşte bu nedenden dolayı suikast haberi başbakanın hoşuna gitti. Sorunun çapı ve önemi üzerine emniyet müdürünü sorguya çekti. Müdür, bu adamların paralı, akıllı, direngen gibi göründüklerini söyledi. Başbakan koltuğuna gömüldü, düşünceye daldı. Biraz düşündükten sonra, suikast girişiminin iyice olgunlaşmasını beklemelerini, olgunlaşıp dolgunlaşmasını ve hatta bu amaçla onlara yardım edilmesini, iyice dal budak sardıktan sonra da bastırılması ve suikastçilerin yakalanması için emir verdi.

Emniyet genel müdürüne olayın yakından izlenmesini, günü gününe bilgileri kendisine aktarmasını, bu ilk aşamada kendisinin muhbiri olmasını emretti.

— Ben bu işi sizin söz götürmez yetki ve bilginize bırakıyorum. Sürekli peşlerinde olun, fakat kesinlikle müdahele etmeyin! dedi.

Başbakan bir sigara yaktı. Bu suikast işi onun ek-

meğine yağ sürmüştü. Karşıtları sinecek, kabinesi güçlenecek, öteki bakanları gölgede bırakacak, kendisi de herkesin özlemini duyduğu ve beklediği kurtarıcı olacaktı.

Arkad sokağa çıktıkça kapısının önünde sarı eldivenli, gereğinden fazla şık bir adam görürdü. Adamın kravat iğnesinde yumruk büyüklüğünde bir tek taş vardı. Yeryüzünün düzenbazlıklarına alışkın olmayan isyancı meleğin bu rastlantılara değil kuşkulanmak, dikkat bile ettiği yoktu. Fakat koruyucu meleği korumaya karar veren Moris kapının önünden hiç ayrılmayan bu adama hiç de hoş görülü bakmıyordu. O yüzden Moris, günde birkaç kez Arkad'ı uyarıyor, tehlikeyi haber veriyor, ev değiştirmesini salıklıyordu.

Bazı akşamlar çalgıcı meleğin evinde yemek yerlerdi. Bu toplantılara Prens Istar da ceplerinde bombalar, ellerinde şaraplarla gelirdi. Buşot büyük meleği hoşnutlukla kabul eder, onu görünce çiçekli koltuğun üstünde kazandığı zaferi görmüş gibi duyumsardı kendini.

Bir gece Moris koruyucu meleğini Buşot'un evinden kendi evine otomobille götürüyordu. Gökyüzü kararmıştı, kapının önündeki adamın kravatındaki elmas, tıpkı bir fener gibi parlıyordu. Otomobil yaklaşırken çeşitli yönlere üç bisikletli dağıldı. Arkad aldırış etmedi, fakat Moris tehlikenin büyüklüğünü anladı, hemen kararını verdi.

Ertesi sabah erkenden gelip, meleğini Roma Sokağı'ndaki bekar apartmanına götürmek istediğini

söyledi.Melek yatakta idi. Moris, hemen giyinmesini, birlikte çıkmaları gerektiğini, yitirilecek zamanları olmadığını söyledi.

— Haydi gidelim, dedi. Artık sizin bu evde güvenliğiniz yok. Gözaltındasınız: Bugün, yarın büyük olasılıkla tutuklanacaksınız. Cezaevinde yatmak istemiyorsanız, haydi bakalım, çıkın buradan. Ben sizi sağlam bir yere götüreceğim.

Koruyucu melek temiz kalpli koruyucusuna bakıp gülümsedi:

— Siz bilmez misiniz ki Sen Piyer'i zindana tıktıklarında, kapıları kırıp o havariyi kurtaran bir melekti! Siz beni o arkadaşımdan daha yeteneksiz mi sanıyorsunuz! Moris'ciğim o meleğin Tabariye balıkçısı için yaptığını ben kendim için yapamaz mıyım sanıyorsun! Neyse, zararı yok! Nereye isterseniz gelirim. Yalnız izin verin de iki mektup var onları yakayım. Bir de okumak istediğim birkaç kitabım var onları toparlayayım.

Otomobil, Kolej dö Frans'ın önünde bekliyordu, Morls direksiyonun başına geçti. O kadar çok ve öyle hızlı döndü dolaştı ki bütün bisikletli polisler bir araya gelse izini bulamazlardı. Şehrin hemen bütün sokaklarına girip çıktıktan sonra Roma Sokağı'ndaki koruyucu meleği ile tanıştığı apartmanın önünde durdu.

Arkad on ay önce terk ettiği apartmana girerken Jilbert'in kokusunu aldı, burun kanatları oynadı. Madam des Obel'in sağlığını sordu.

Moris:

— Çok iyi, dedi. Şimdi çok daha güzel. Geçen defa yaptığınız saygısızlıktan ötürü size kırgın. Bununla birlikte benim gibi onun da bir gün sizi bağışlayacağından, o bağış kabul etmez davranışınızı unutacağından eminim. Ama şu an çok kızgın.

Moris konuğuna apartmanın her yanını gezdirdi. Kendi evi gibi davranmasını, kimi isterse kabul edebileceğini söyledi.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bir aile dramı.

Moris'in birlikte olduğu kadınlar, yalnız namuslu görüntü veren kadınlardan oluştuğu sürece, hiç kimse bunda eleştirecek bir yan bulamıyordu. Fakat Buşot'la olan maceraları başlayınca işin rengi değişti. Gizli ve zarif girişimlerine göz yuman annesi, oğlunun bir şarkıcıyla kendisini teşhir etmesini olumlamıyor, üzülüyordu. Bir yandan da Bay Röne d'Esparviyö çok önemli bir olayla karşılaştı. Oğlu kendi imzasını taklid ederek birtakım senetler düzenlemişti, bu bonoların ödeme günü ve emri gelmeye

başlamıştı. Tabii ki bu düpedüz bir sahtekarlıktı. Bay Esparviyö bu sorunu karısıyla gözden geçirdi. Kendisi oğlunu azarlayacak ve karısı da o sırada habersizmiş gibi yanlarına gelecek babayı yumuşatacaktı. Bay Röne d'Esparviyö ertesi gün oğlunu çalışma odasına çağırttı. İşe daha ciddi bir görünüm vermek için redingotunu sırtına geçirdi. Moris babasını böyle görünce işin ciddiyetini kavradı.

Babası soluk bir yüz ve titrek bir sesle oğlunun bu vurdumduymaz yaşam biçimine daha fazla izin veremeyeceğini, bu duruma kesin bir son vermesi gerektiğini, bundan başka da çıkar yolu olmadığını söyledi. Dağınıklığa, serseri yaşama, borca, birtakım orospularla düşüp kalkmaya bir son vermeli, çalışmaya başlamalı, iyi bir çevre edinmeliydi.

Moris konuşulanları sessizce dinledi, fakat suskunluğunda bir küstahlık vardı. Moris suskun kaldıkça Bay Röne d'Esparviyö azarlarını yinelemek zorunda kaldı. Önündeki antika çalışma masasının bir gözünü çekti, içinden Moris'in sahte senetlerini aldı.

— Şu başvurduğun yolun bir sahtekarlık olduğunu sanırım sen de kabul edersin oğlum, değil mi? Şimdi bu cinayetini gidermek için...

Aralarında kararlaştırdıkları gibi işte tam bu sırada Bayan d'Esparviyö sokak giysileriyle içeriye girdi. Moris yüzünü başka yana döndürdü. Bunu görünce annesi de çıkışmaya başladı:

— Teyzen seni, sokakta öyle bir şırfıntıyla görmüş ki,

bu yaratıkla yürürken selam bile vermemişsin, ama bunun için sana kırılmamış, tam tersi çok sevinmiş!

Moris bu sözler üzerine artık duramadı, patladı:

— Teyze mi, dedin, teyze mi dedin? Öyle şeylerden çok utanır doğrusu! O kendisine baksın. Kendi gözündeki merteği bırakıp, başkasının gözündeki çöpü görür. İkiyüzlü karı, kendi verir talkını, ama bir yandan da yutar salkımı.

Moris artık boşalmıştı. Dili iyice çözüldü. Annesinin dayanma gücünü aşan sözcükleri birbiri peşisıra yinelemeye başladı:

— İşin gerçeğini söyleyeyim mi anne? Sen para pul beklemeden benimle olan değerli bir şarkıcı ile ilişkimi kesmemi söyleyinceye kadar, sevdiği pis herifi koluna takıp orada burada kendini rezil eden ablamın hareketlerine engel ol! Yazısını değiştirip, kendine yazdığı mektupları sana getiren masum kız kardeşimle ilgilen! Yedi yaşında, bacak kadar boyuyla dadısıyla giriştiği rezaletlerini engelle küçük erkek kardeşimin! Oda hizmetçin olan edepsize bak biraz!

Bay Röne d'Esparviyö birden haykırdı.

— Çık buradan, çık, defol! Kovdum evimden seni! dedi. Bembeyaz kesilmiş bir suratla, titreyen parmakları bir bütün olmuş sokak kapısını gösteriyordu.

YİRMİ BEŞİNCİ BÖLÜM

İnsan görüntüsüne bürünen meleğin, insan hareketlerini de benimsemesi, başkasının karısına göz koyup arkadaşına ihaneti.

Koruyucu melek yeni evinden hoşlanmıştı. Sabahları çalışıyor, öğleden sonra gözlenmeye ve izlenmeye önem vermeyerek dolaşmaya çıkıyor, ancak yatmak için sokaktan eve dönüyordu. Moris'se, o yine haftada iki üç kez Bayan des Obel'i meleğinin ortaya çıktığı odada kabul edi-

yordu.

Bir akşam önce kadife çantasını mavi odadaki masanın üstünde unutan Jilbert'in ertesi sabah çantasını almak üzere gelmesine dek böyle sürdü durum. Ve Jilbert içeri girdiğinde Arkad'ı pijama ile koltuğa uzanmış, sigara içerek gökyüzüne bakışlarıyla dalmış buldu. Kadın bir çığlık attı.

— Siz ha, siz!.. Eger sizin burada olduğunuzu bilseydim... Kesinlikle emin olun ki... Hem ben buraya bitişik odadaki çantamı almaya geldim... İzin verirseniz... dedi ve tıpkı bir ateşin önünden geçercesine meleğin önünden tüm dikkatiyle hızla geçti.

Beyaz bir etek ceket giyen Bayan des Obel o sabah çok çekiciydi. Eteği dardı ve vücut hatları ortaya çıkmıştı, her adımında insanı baştan çıkarıyordu.

Jilbert yandaki odadan çantasını alıp geldi.

— Sizden yeniden af dilerim. Sizin burada olacağınızı düşümde görsem inanmazdım.

Arkad hemen gitmemesini ve biraz yanında oturmasını rica etti.

Hava birdenbire kararmıştı. Odanın içine kızıl bir gölge dolmuştu. Bayan des Obel biraz yürüyüş yapmak amacıyla otomobilsiz geldiğini, fakat şimdi otomobilsiz dönemeyeceğini, fırtınanın başlamak üzere olduğunu söyledi. Bir otomobil buldurmanın olanaklı olup olmadığını sordu.

Arkad, Jilbert'in önünde diz çöktü, güzel kadını değerli bir vazo gibi kollarıyla sardı, öyle sözcükler söyledi ki, ar-

zularını tam anlamıyla tanımlamıştı. Jilbert elleriyle meleğin gözlerini ve dudaklarını örttü:

— Sizden iğreniyorum, dedi.

Sonra hıçkırıklara boğuldu ve bir bardak su istedi. Boğulacak gibi olmuştu. Melek kadının elbise düğmelerine el attı. İşte bu en tehlikeli durumda bile Jilbert kendini korumak için çaba gösterdi.

— Hayır, hayır!.. Ben sizinle olamam. Eğer sizinle olacaksam, bu sürekli olmalı! dedi. O da bu tümcelerle meleğe karşı ilgisiz olmadığının ipuçlarını vermiş oldu.

Heyecanlı dakikaları izleyen tatlı bir sususuştan sonra güzel kadın duygularını şöyle dile getirdi:

— Ben sizin haberlerinizi her zaman alıyordum. Dans salonlarına gittiğinizi, çok kez yanınıza hiç de güzel bir kadın olmayan Bayan Buşot'u aldığınızı, çok şık olduğunuzu ve çok para kazandığınızı biliyordum. Fakat başarılarınız beni şaşırtmıyordu, çünkü siz başarı için yaratılmışsınız. Hani o gün yok mu, o gün!..

Jilbert sözcüklerini eliyle tamamlamak için, aynalı dolapla pencerenin arasındaki köşeyi parmağıyla gösterdi:

— Yani, dedi, sizin insan şeklini aldığınız gün Moris'in size gidip eskiciden elbise almasına çok kızmıştım. Çünkü siz eskiciden alınan elbiselere layık biri değildiniz. Yani çok hoşlanmıştım o gün sizden.

Odanın koyuluğu giderek artıyordu.

Jilbert en sonunda:

— Siz melek falan değilsiniz, değil mi? Moris inanıyor, ama Moris her şeye inanır...

Güzel kadın Arkad'a anlamlı anlamlı bakıyor, gözlerinin içi parlıyordu.

Arkad yanıtladı:

— Ben dünyada size hoş görünmekten başka bir şey istemem. Siz, melek mi, insan mı olmamı istiyorsunuz? Söyleyin onu olayım. Siz hangisinden hoşlanıyorsanız o-yum.

Jilbert, Arkad'ın melek olmadığında karar kıldı. Çünkü her şeyden önce melek olmak olası değildi. Ayrıca aşk konusundaki bu tavırları Jilbert'i olumluyordu. Arkad onun bu savlarına karşı çıkmadı.

Dışarda gök gürlüyor, şimşek çakıyordu. Jilbert korkusundan Arkad'ın kollarının arasına sığınmıştı. Tam bu sırada Moris içeri girdi. Sakindi, emindi, mutluydu ve ıslanmıştı.

Koruyucu meleğiyle Havva kızını böyle birbirine kenetlenmiş görünce küplere bindi, tüm kanı beyninde toplandı, alın damarları şişti, yumruklarını sıkıp Jilbert'in üstüne hamle yaptı, fakat birdenbire durdu.

Bu ani duruş ani bir kızgınlığa dönüştü. Ateş püskürüyordu. Kadına müthiş bir küfür savurdu.

Jilbert'in de sabrı tükenmişti:

— Ben senin Arkad'ının peşinden koşmadım ya! Onu buraya ben değil, sen getirdin! Hem de ne durumda getirdiğini bilirsin! Hem senin amacın beni ona peşkeş çekmekti, bu şekilde benden kurtulacaktın. Sonunda amacına vardın sanıyorsun, ama yanılıyorsun yavrum. Aldanıyorsun yavrum ne yaparsan yap bir sonuç ala-

mayacaksın!

Moris başka bir şey söylemeden yalnızca:

— Defol, orospu! diye bağırdı. Ayağıyla kadını kapı dışarı atar gibi yaptı. Jilbert dimdikti, üsttən bir bakışla Moris'in yüzüne baktı:

— Haydi git, bana bir araba getir! dedi.

Ne kadar da olsa Moris kibar bir gençti. O durumda bile Jilbert'in isteğine uyup, taksi çağırmaya gitti. Az sonra da Moris'in taksiyle dönüşüyle Jilbert kayıtsız tavırlarla odadan çıktı. Moris hemen zaman geçirmeksizin meleğe döndü:

— Çok alçak birisiniz! dedi. Hem de gereksiz yere alçaklık ettiniz, bu kadın madem hoşunuza gidiyordu, bana söyleyebilirdiniz. Zaten ben de ondan bıkmıştım. Bırakmak için neden arıyordum. Eğer söylemiş olsaydınız sevinerek size devrederdim.

Moris üzüntüsünü gizlemek için böyle söylüyordu. Gerçekte Jilbert'i her zamankinden çok daha fazla seviyordu, yapılan ihanet içine oturmuştu. Arkad büyük bir soğukkanlılıkla şöyle yanıtladı:

— Sevgili Moris, canlı yaratıkların bütün benliklerine etken olan gereksinim, böylesi hiç istenmeyen durumlarla karşılaşmalarına da neden olabilir bazen. Eğer doğa yasasını kavramış olsaydınız, şimdi benimle bu biçimde konuşmazdınız. Kimyasal birleşimler gibi, fiziksel gereksinimlerin de bu yasaya bağlı olduğunu, böyle durumlarda iradenin bir şeyi çözemeyeceğini bilirdiniz. Size bu gerçekleri anlatmak, deveye hendek atlatmaktan

daha zor. Bu yüzden benim için en doğru tavır buradan çıkıp gitmektir.

Moris:

— Gitme! diye bağırdı, onun için şeref ve namus her şeyden üstündü. Onuruna, şerefine bulaştırılan bu kara lekeyi ancak kan temizlerdi.

— Bu apartmandan siz değil ben çıkıp gideceğim ve bir daha da buraya ayak basmayacağım. Siz izlendiğiniz için burada kalabilirsiniz. Benim düello şahitlerimi de lütfen burada kabul edersiniz.

Koruyucu melek bıyık altı bir gülüşle:

— Sizi hoşnut etmek için kabul ederim, dedi.

Fakat unutmayın ki bana kurşun işlemez, kılıç geçmez! Melekler maddeleşseler bile onlar yine eski özelliklerini taşırlar. Siz bu eşitsiz durumda benimle nasıl düello edebilirsiniz sevgili Moris?

Moris:

— Orasını daha önce düşünecektiniz! dedi. Şahitleri bulmak için gururlu bir tavırla orayı terk etti.

YİRMİ ALTINCI BÖLÜM

Düello.

Versay'da bir albayın bahçesi düello için uygun bulundu. Arkad'ın şahitleri Prens Istar ile Teofil idi. Bahçede düellocular, şahitleri, doktorlar, Versay Garnizonu'nda görevli birkaç subay ve epeyce gazeteci vardı. Çevredeki evlerin pencerelerinde de kibarlar dünyasına ait meraklılar vardı. Yine bu pencerelerde gazete fotoğrafçıları olayı görüntülemek için hazır bekliyordu. Düellonun bir kadın yüzünden oluşu insanların ilgisini daha da artırmıştı. Bazıları Buşot'un adını yinelerken, çoğunluk Bayan des O-

bel diyordu.

İlk girişimler sonuçsuz oldu. Şahitlerin görüşlerine göre Moris çok sinirliydi, buna karşın hasmı hiç yorulmayacak görüntüsü veriyordu. İkinci girişimde Moris daha sık saldırılarda bulundu. Yürür gibi yaparak şiddetli bir darbe indirdi, kılıcının ucu Arkad'ın omzuna vurdu. Orda bulunanlar Arkad'ın yaralandığı sonucuna vardı. Fakat şahitler Arkad'ın değil, hamlede bulunan Moris'in bileğinin çizildiği tespitini yaptılar. Şaşkınlaştılar. Moris bileğinden bir sorunu olmadığını söyledi, doktor bileğe baktı ve bu görüşe o da katıldı. Düellonun sürmesini istedi.

Karşılaşma on beş dakikalık bir aradan sonra yeniden sürdü. Moris'in hücumu şiddetli oldu. Fakat Arkad ona zarar vermeyecek gibi hareket etmesine karşın kendini korumaya da hiç önem vermiyordu. Moris'in kolları artık çalışamayacak hale gelmişti, hasmına omuzlarıyla yükleniyordu. Sonunda bir hamle daha yapayım derken Arkad'ın kılıcına hedef oldu, dirseğinden derin bir yara aldı.

Tam bir buçuk saat süren düelloya son verildi. Moris duvarın dibindeki bir koltuğa oturtuldu. Doktorlar yaralı kolu sararken, yaralı olmayan kolunun bir hareketiyle Moris, Arkad'ı çağırdı. Zaferinden üzgün olan yengin düşman yaklaştı, Moris hasmını derin bir sevgiyle kucaklayıp öptü.

— Gel, ihanetinden ötürü seni bağışladım! Vuruştuk, artık barışabiliriz! dedi. Sevgili koruyucu meleğini ağlayarak kucakladı. Bir yandan da kulağına:

— Eve gel ve beni gör! Jilbert'i de birlikte getir, diye fısıldadı.

Moris ailesiyle arasının hâlâ bozuk olmasından ötürü Roma Sokağı'ndaki apartmana götürüldü.

Yatağına uzanır uzanmaz, Arkad'la Jilbert'in yaklaştıklarını gördü. Yarası acımaya başlamıştı. Ateşi yükseliyordu, ama sakindi. Durumundan hoşnuttu. Melekle kadın yatağın ayak ucuna yaklaştılar. Moris ikisini de yanına yaklaşmaları için çağırdı. Her ikisinin birer elini sol eline aldı, birleştirdi, yüzlerine bakıp gülümsedi, alınlarına birer öpücük kondurdu.

— Bundan sonra her ikinize de darılmayacağım. Emin olabilirsiniz buna. Her ikinizin de ihanete eğiliminiz olduğunu saptadığımdan beni bir daha aldatamayacaksınız! dedi.

Jilbert ihanet etmediği üzerine bin bir yemin ettiyse de Moris'i ikna edemedi. Israrlı oldu fakat sonunda teslim olmuş bir ses tonuyla:

— Pekiyi sen öyle istiyorsan, öyle olsun, ben artık inkar etmeyeceğim. Ama yalnızca seni hoşnut kılmak için inkar etmeyeceğim, dedi.

Jilbert gittikten sonra Arkad, Moris'e kendi görüşlerini aktarmaya başladı:

— Tüm isyankar melekler benim yerimde olsalar Jilbert'e benim gösterdiğim ilgiyi gösterirlerdi. Havarilerden birinin çok ünlü bir deyişi vardır. "Kadınlar ibadet ederlerken bile her yanlarını örtmelidirler, erkekten kaçar gibi meleklerden de kaçmak gerekir!" Bu havarinin bu ifadeyi kullanmasının nedeni, meleklerin kadın güzelliğinden etkilendiğini bilmesinden kaynaklanıyor. Yeryüzüne inen

melekler Havva kızları için can verirler!

Moris bu kadarına dayanamadı:

— Haydi oradan edepsiz adam, diye bağırdı.

Koruyucu melek kararlı bir şekilde:

— İnanmazsanız size din kitaplarından istediğiniz kadar kaynak gösterebilirim!

— Sus Arkad, Tanrı adı için sus! Sus, sus!

Moris'in sağlığını sormaya gelenlerin ardı arkası kesilmiyordu. O gün Moris'in amcası Bay Gaetan da geldi. Moris amcasına Arkad'ı tanıştırdı:

— Koruyucu meleğim Arkad, amcacığım. Geçen sene ilk kez olarak bana işte bu odada görünmüştü. İnanmıyor musunuz? Fakat doğruyu söylüyorum!

Sonra koruyucu meleğine dönerek:

— Ne dersin Arkad? dedi. Senin melek olduğuna ne Rahip Patuy inanıyor, ne de dinle imanla uzak yakın bir ilgisi olmayan amcam! Her ikisi de seni yadsıyor. Biri dindar olduğu için, diğeri de Tanrıtanımaz olduğu için!

Arkad omuzlarını silkti, Gaetan'a dönerek:

— Sizin inanmayışınıza şaşırmam efendim, dedi. Çünkü Yahudilik ve Hıristiyanlık ile sizin aranızın olmadığını biliyorum.

Onun bu sözünü Gaetan şöyle tamamladı:

— Efendim bendeniz Yahova'ya inanmıyorum ki onun meleklerine inanayım!

— Efendim, sizin Yahova dediğiniz bir yarım Tanrı'dan başka bir şey değildir. Onun asıl adı ise Yaldabaot'tur.

— Öyleyse bendeniz kendilerine derhal inanmaya başlıyorum efendim. Bence onun varlığını kabule bir engel kalmıyor! Sağlığı nasıldır, iyidirler herhalde!

— Sağlığı pek iyi değildir sanırım, çünkü biz onu gelecek ay tahtından indireceğiz.

— Siz o düşü bir kalem geçiniz efendim. Bendeniz de o zatın kayınbiraderinin tam otuz senedir Fransa Cumhuriyeti'nin başından devrilmesini beklediğim haide, o bile hâlâ yerli yerinde efendim!

Moris'in ziyaretine Bay Saryet'te geldi. Moris bu ziyaretten çok etkilendi, yer gösterdi.

— Şöyle buyrun Bay Saryet. Bayan des Obel'i tanıyorsunuz, tanıştırmama gerek yok. İzin verirseniz size koruyucu meleğim Arkad'ı tanıştırayım. İnsan şekline girmeden önce kütüphanenizi iki yıl boyunca alt üst eden işte bu zattır. Siz işte bu zat yüzünden aklınızdan olacaktınız! Sizin kütüphaneden benim köşke sayısız kitabı taşıyan melek işte bu melektir. Hatta bir gün değerli bir kitabınızı gözünüzün önünden kaldırmıştı da siz kitabı izleyeyim derken merdivenlerden yuvarlanmıştınız. Kusurunu bağışlayın Bay Saryet, o zaman cebi yoktu ve onun için öyle yapmıştı. O zamanlar ayrıca gözle görülemiyordu. Keşke o zamanlar bütün kitaplarınız yanıp kül olsaydı da, benim meleğim okuyup baştan çıkmasaydı. Böyle insan şekline girip, dinsiz olmasına onlar neden oldu. Şimdi artık o bana değil, ben ona koruyucu meleklik yapıyorum. Tanrı sonumuzu iyi etsin!

Bay Saryet bu konuşmaları dinledikçe yüzüne bir

mumya hüznü çöktü. Ve izin isteyip kalkınca Arkad'ın kulağına eğilip fısıldadı:

— Zavallı çocuk çok hasta. Sayıklıyor!

YİRMİ YEDİNCİ BÖLÜM

Nektar'ın kavalı.

Rahip Patuy birkaç gün sonra gelip, yaralı kahramana öğütlerde bulundu, olur olmaz kişilerle birlikte olmamasını, çevresindekileri daha dikkatli olarak seçmesini ve artık ailesiyle barışmasını önerdi.

Moris, Rahip Patuy'un öğütlerini dinledi ve sordu:

Papaz efendi, size koruyucu meleğimi tanıştırayım mı, ister misiniz? Ama biraz beklemeniz gerekiyor, sigara almaya gitti.

Rahip Patuy'un canı sıkıldı, yanakları sarktı:

— Zavallı çocuk, dedi.

Moris'in, altı haftalık dinlenmesinden sonra, doktor, araba ile gezmesine izin verdi.

Kolu sargılıydı, yanında sevgilisi ve meleği vardı. Bolonya Ormanı'na giderek, ağaçlar ve yeşillikler arasında dolaşmaya başladılar. Her şeye gülerek bakıyorlar, her şey onlara gülümsüyormuş gibi geliyordu.

Moris, Jilbert'i hâlâ seviyor, kusurlarını görmemezlikten geliyordu. Bu güzel kadını koruyucu meleği de arzuluyordu, ama onun bu istekliliğinin ilk ateşinden eser kalmamıştı. Jilbert de bu beğenilerden memnundu ve bu durum onu bütünüyle hoşnut kılıyordu. Artık her üçü de masumlaşmıştı.

Arkad'la arkadaşları apartmana döndüklerinde, Zita'nın beklemekte olduğunu gördüler.

Zita:

— Siz artık acınacak durumdasınız! Yaradılıştan beri gelmeyen ve kıyamete dek gelme olasılığı olmayan büyük gün geliyor. Biz Yaldabaot'u sarayında alt etmek üzereyiz, siz ki şimdiye dek gökyüzünü kölelikten kurtarmak aşkıyla tutuşup, kurtarılan yurdumuza yengin birisi olarak girmek için sabırsızlanıyordunuz, şimdiyse o amaçlarınızı unutmuş, Havva kızlarının koyunlarında gaflet uykusuna dalıyorsunuz! O pis, o iğrenç hayvancıklarla birlikte olmaktan, birbirlerinin vücutları için durmadan değişiklik gösteren o yaratıklarla ilgilenmekten ne zevk alıyorsunuz?

Moris'in koruyucu meleği:

— Yanlış konuşuyorsunuz Zita. Gökyüzünün oğulları

için Havva'nın kızlarını sevmek yapıları gereğidir. Bununla birlikte, hiçbir şey bana nefret ve sevgi duygularımı unutturamaz, onun için ben Yaldabaot'a karşı isyana gene hazırım!

Zita arkadaşının kararlılığı karşısında memnun oldu. Zaten Zita da onu katılması gereken bir toplantıya götürmeye gelmişti. Bu toplantıda isyancıların kuvvetleri gözden geçirilecekti.

Zita daha fazla bir şey söylemedi, yalnız:

— Nektar da gelecek! demekle yetindi.

Moris, Zita'nın o itici güzelliğinden hiç hoşlanmadı, hele onun da isyancı meleklerden olduğunu, kendi koruyucu meleğini isyancıların toplantısına götürmeye geldiğini anlayınca büsbütün itici geldi ona. Zavallı çocuk arkadaşını göndermemek için çok uğraştı, ikna etmeye çalıştı. Fakat koruyucu meleği ikna olmuyordu.

— Zita ile gideceğim, diyordu.

— Niçin gideceksin?

— Gökyüzünü fethetmek için.

— Hâlâ o sevdadan vazgeçmedin mi? Gökyüzünün fethi... Peki ama ben sana öyle bir şey olamayacağını, olmasının olası olmadığını bütün kanıtlarıyla ortaya koymamış mıydım?

— Hoşçakal Moris...

— Gidiyor musun? Ben de geliyorum öyleyse.

Moris kolu sargılı, Arkad ile Zita'nın peşi sıra Monmartr'da bir birahaneye kadar gitti. Masa bahçede bir çardağın altında hazırlanmıştı. Prens Istar ile Teofil de ora-

da idi, yanlarında sarı yüzlü bir Japon meleği de vardı.

Zita:

— Hepimiz geldik, bir Nektar yok, dedi. Tam o böyle konuşurken ihtiyar bahçıvan da sessizce çıkageldi. Bir sandalye alıp oturdu, köpeği de ayağının dibine uzanmıştı.

Yemekten sonra kahveler içilirken Prens Istar, Zita ve Arkad'la Japon meleği, Yaldabaot'a karşı toplanan kuvvetlerin sayısı üzerine sırayla açıklamada bulundular. Melekler gökyüzünün sonsuz mutluluğundan yeryüzünün acı dolu yaşamına atıldıkları zaman zekaları artar, birbirlerini aldatmak, bir diğerini gölgede bırakmak yetenekleri onlarda da gelişir. Onun için bu melek toplantıları da insan toplantıları gibi çok gürültülü olur. İsyancılardan biri bir rakam söylediği zaman bir diğeri hemen onu yadsımaya kalkar. Tabii bu durumda kavgasız gürültüsüz iki rakam üzerinde uzlaşmaya varılamıyor, sonuç olarak işin içine yine duygular giriyor ve istenen sonuca ulaşılamıyordu.

O gece gökyüzü yıldızlıydı. Bahçıvan sessizce oturuyordu.

Güzel Zita:

— Nektar, dedi, eğer yerin de göğün de aşka gelmesinden çekinmiyorsan bize biraz kaval çal.

Nektar kavalını eline aldı, Moris bir sigara yaktı. Kibritin alevi gökyüzünün yıldızlarını bir an karanlıkta bıraktıktan sonra yavaş yavaş azaldı ve söndü. Nektar, bu alevden ilham aldı. Gümüşi bir ses yükseldi kavaldan, o bir anlık alev adeta kavala şunları söyletiyordu:

— Bu alev bütün kaderini birkaç saniyede bitiren bir evrendir. Bu evrende güneşler oluşmuş, yıldızlar yaşam bulmuştur. Onların üzerlerinde bitkiler, hayvanlar, düşünceler doğmuştur. Bu evrenin doğmasıyla ölmesi arasında geçen yirmi saniye içinde uygarlıklar oluşmuş, asırlar süren gelişme dönemlerinden sonra imparatorluklar devrilmiştir. Kim bilir ne analar ağlamış, sessiz göklere ne aşk sözleri yükselmiş, ne kin tohumları ekilmiş, ne şehit inlemeleri duyulmuştur! Şimdi başlarımızın üstünde birkaç parçanın parladığını gördüğümüz şu büyük evren ne kadar sürecekse, o evren de kendi küçüklüğüne oranla işte o kadar sürmüştür. Bunların her ikisi de sonsuzluk içinde birer ışıktan başka bir şey değildir.

O gece çok güzel bir geceydi. Bu gecenin güzelliğinde Arkad, Moris, Teofil ve Prens Istar, Japon meleğiyle birlikte Zita'yı evine kadar götürmüşlerdi.

YİRMİ SEKİZİNCİ BÖLÜM

Korkunç bir suikast ve Paris'in dehşet içine düşmesi.

Bütün şehir uyuyordu. Issız kaldırımlarda ayak sesleri yankı yapıyordu. Küçük topluluk güzel meleğin kapısında durdu. Arkad, Zita'ya kibar meleklerden söz ediyor, parmağını zile dayayan Zita çalmakta tereddüt ediyordu. Prens Istar bastonunun ucuyla kaldırımın üstünde yeni bomba planları çiziyor, Teofil'se yeni bestelediği operanın ikinci perdesinden bir parçayı bağıra bağıra okuyordu. Moris de, sağ elini kullanamadığından, sol koluyla Japon me-

leğine eskrim hareketleri yapıyordu.

Yan sokağın köşesinde Grol adında bir komiseri memleketini, evini, zeytinliğini, bir daha göremeyeceği ihtiyar annesini düşünerek dalıp gitmişti. Gecenin sessizliğini bozan gürültü onun bu düşler dünyasına son verdi. Sokağın başına dek ilerledi, koku almaya koşullanmış burnu o patırtıcı topluluğun düzen düşmanlığına ilişkin duyumlar alıyordu. Hem sabırlıydı, hem de dirençliydi. Uzun süre sesini çıkarmadı, ama sonunda dayanamadı kükredi:

— Dağılın, dedi. Ama aldıran olmadı.

Komiser Grol emrini yineledi:

— Dağılın diyorum size, haydi dağılın!

Bu kez melekler komiserin bu kesin emrini duydular, ama ya ilgilenmediklerinden ya da önemsemediklerinden gene ciddiye almadılar, yaygaralarına, şarkılarına, nutuklarına devam ettiler.

Komiser Grol iri elini Prens Istar'ın omzuna attı:

— Canınız tutuklanmak istiyor galiba?

Komiserin elinin vücudunda yarattığı etki üzerine sinirlenen Istar, dönüp bir yumruk savurdu, yumruğun dehşeti komiseri sokağın ortasına boylu boyunca uzattı. Fakat bu sırada Polis Fözande, komiserinin yardımına koştu, iki polis birlikte prensi dövmeye başladılar. Ve hatta prensin gücüne kuvvetine karşın az kalsın sürükleye sürükleye karokola götüreceklerdi. Japon melek duruma el koydu ve iki polisi haklayıp çamurların içine üst üste yığdı.

Tam bu sorunlar bitti derken elleri hamurlu, beyaz

önlükleriyle iki fırıncı çırağı ortaya çıktı. Bunlar polislerin yanında tavır koydular. Teofil kaçmaya başladı, çıraklarsa peşine takılıp yakaladılar, olaya Arkad'la Zita da karıştı. Teofil çırakların elinden kurtulmuştu. Arkad, Zita ve çıraklar arasında eşit olmayan bir savaş başladı. Arkad uzun boylu dev görünümlü çıraklardan birini kollarının arasında boğdu. Güzel Zita'ysa kendine saldıranı bıçakladı. Çırakların ikisi de kaldırıma yuvarlanmıştı.

Polis Fözande çamurların içinde baygın yüzüstü yatıyordu. Komiser Grol'se başını yerden kaldırmış, düdüğünü öttürmeye başlamış ve yerden fırlayarak Moris'in üstüne atılmıştı. Moris yalnızca sol kolunu kullanabiliyordu, tabancasını çekti, polise doğrulttu ve ateşledi. Komiser Grol elini kalbinin üstüne götürdü, sendeledi ve yıkıldı. Ağzından derin bir son nefes çıktıktan sonra sonsuz karanlıklara gömülüp gitti.

Sokağa bakan pencereler birer birer açılıyor, aşağıya başlar sarkmaya başlıyordu. Sokak başında birden bire iki bisikletli polis göründü. Prens Istar çaresizlik içinde bombalarından birini kullandı. Yer sarsıldı, fenerler söndü, evler yıkıldı, Moris'le meleklerin kaçışını gizleyen koyu bir duman ortalığı sardı.

Arkad'la Moris bu maceradan sonra kapağı Roma Sokağı'ndaki apartmana attılar. Büyük meleğin bombası olayın şahitlerini ortadan kaldırdığından, bundan sonra polislerce izlenmelerinin olanağı da ortadan kalkmıştı.

Ertesi sabah koruyucu meleğiyle kahvaltı ederken düşüncelerini şöyle anlattı Moris:

— Ben şimdiye dek cinayetin zor bir şey olduğunu sanıyordum. Demek ki yanılmışım.

Melek:

— Bu cinayet olayı insanlığa atalarından kalma eski bir gelenektir. Bu geleneğin bugün bile şerefli sayıldığı durumlar vardır. Örneğin sen sevgiline yan baktığım için beni öldürmeye kalktığında herkes sana arka çıktı. Ama bir komiser öldürmek senin gibi kibar insanlara yakışmaz doğrusu!

Moris dayanamadı, bağırmaya başladı:

— Sus, sus, haydut, cani herif! Ben o zavallı komiseri elimde olmadan öldürdüm. Çok pişmanım. Fakat asıl katil ben değilim, sensin! Beni bu uçurumun kenarına sen sürükledin. Beni mahvettin, benim rahatımı, mutluluğumu kendi boş girişimlerin uğruna yok ettin. Bak, sana söyleyeyim Arkad, sen o giriştiğin olayda kesinlikle başarılı olamayacaksın!

Kapıcı gazeteleri getirdi. Moris şöyle bir göz gezdirdi, suratı bembeyaz kesildi. Bütün gazeteler Fötriye Sokağı olayından iri başlıklar altında söz ediyorlardı. Üç bina yıkılmış ve birçok ölü vardı.

Gazete Moris'in elinden düştü, zavallı genç zayıf hafif bir sesle inledi:

— Arkad, niçin sen beni Versay'daki bahçede öldürmedin?

Bu sırada Paris dehşet içindeydi. Esnaf dükkanlarının önünde bu cinayetlerin sorumluluğunu anarşistlere, sosyalistlere, sendikalistlere, radikallere yüklüyor, düzeni

sağlayacak kanunlar yapılmasını istiyordu. Daha karmaşık düşünenler, işin içinde Yahudi ve Alman parmağı görüyor, yabancıların ülkeden atılması gerektiğinden söz ediyorlardı. Bir yandan da gazete haberlerine, ayaklı yayınlar karışıyor, iş daha da abartılıyor, her yanda bombalar keşfediliyordu.

Aynı zamanda adalet bakanlığını da üstlenmiş olan başbakansa, emniyet müdürüyle yaptığı uzun görüşmelerden sonra, Paris'in otuz bin serserisinden beş altısını tutuklattırarak Parislilerin tansiyonunu düşürmeye karar verdi. Rus Çarlığı emniyet müdürlüğü de bu katliamın düzenleniş biçimini nihilistlerin eylem şekline benzettiğinden, Paris'te bulunan Rus mültecilerden on kişinin Rusya'ya teslimini istedi ve talep kabul edildi. İspanya Kralı'nın güvenliği için de birkaç kişi sınır dışı edildi.

Bu şiddetli önlemler Paris'e geniş bir nefes aldırdı, gazeteler hükümeti kutladı. Yaralılardan da iyi haberler gelmeye başlamıştı. Artık birçoğu ölümcül tehlikeyi atlatmıştı. Yalnız bunlardan kim teşhir amacıyla kendilerine gösterilirse olay sırasındaki canilere benzetiyorlardı. Başbakan hastanedeki yaralıları ziyarete gitmişti ve komiser Grol'ün cenazesinde de göğsüne bir madalya takmıştı.

Olayı izleyen gecelerde bazı semtlerde zaman zaman panik olmuştu. Örneğin bir gece boş bir arsada bulunan cambaz arabasını polisler saldırgan bir gruba ait zannetmiş ve müdüriyetten yardımcı güçler isteyip arabayı çevirmişler. Bazı vatandaşlar da harekata silahlarıyla

katılmış ve binlerce mermi yakıldıktan sonra, araba ayrıca bir de dinamitlenmiş ve enkaz altından çıka çıka yalnızca bir maymun cesedi çıkmıştı.

YİRMİ DOKUZUNCU BÖLÜM

Meleklerin gökyüzüne yönelişi.

Bir akşam yemeğini yedikten sonra koruyucu meleğini görmek amacıyla Roma Sokağı'ndaki apartmana gitmişti Moris. İçerden sesler geliyordu. Kapıdan girince Arkad'ı Zita'yı, müzisyen meleği, pipo içen Prens Istar'ı gördü. Melekler Moris'i tek tek kucaklayıp artık gökyüzüne hareketlerinin zamanı geldiğini söylediler. Yüzleri katı, cesaret ve sevinç içindeydi. Yalnızca müzisyen meleğin gözlerinden yaşlar akıyor, dehşete kapılmış bir halde gökyüzüne bakıyordu. Prens Istar bu zavallıyı zorla is-

yancıların yanına çekmiş ve bu girişiminde yeryüzünün cezaevleriyle, gökyüzünün fethi arasında seçeneksiz bırakmıştı.

Gökyüzü ordusu meleklerin ilk isyanına karşı zamanlar önce kazandığı meşhur zaferden beri hiçbir gelişme göstermemişti. Silah donanımı ve anlayış olarak Fas ordusu kadar tutucuydu. Komutanlar da tembellik ve cahillik içinde yüzüyordu. 1914 isyancılarına gelince, onlar özellikle gelişmiş silahlar ve bilimin en ileri savaş yöntemleriyle donanmıştılar. Özetle her şey hazırdı. Yüzer bin melekten oluşan kolordulara ayrılan isyan ordusu yeryüzünün bütün kırsalını, çöllerini, bozkırlarını, buzullarını doldurmuş, gökyüzüne sıçramak üzere emir bekliyordu.

Melekler, bünyelerini değiştirerek çeşitli iklimlerde yaşama özelliğine sahiptiler. Yalnız yeryüzüne inen melekler insan şekline girerken çok yoğun bir bileşim halini aldıklarından kendi kendilerine uçamazlar, kölelerin bulunduğu yüksekliklere çıkabilmek için, kendileri gibi isyancı olmakla birlikte yeryüzüne inmeyip gökyüzünde kalan kardeşlerinin yardımına gereksinim duyarlardı. Onların da cisimleri vardır, ama cisimleri farklıdır, zaten evrende ne varsa hepsi birer cisimdir. Yeryüzündeki meleklerin yapacağı yalnızca bir şey vardır. Kendi güçleriyle belli bir yüksekliğe ulaşmak, ilk köle katına dalabilmek. Bunun için de öyle müthiş bir efor gerekiyordu ki, bu en cesur melekleri bile düşündürüyordu. O farklı kata ulaştıkları zaman kendi cisimleri de farklılaşıyor, devingenleşiyor ve insan

kimliğinin hantallığından kurtulup bizim dünyamızın büyüklüğünden daha büyük bir bulut haline gelmesi gerekiyor. Hatta gittikçe bizim teleskopla izlediğimiz gezegenlerden daha büyük görüntüler alıp, o gezegenlerin hareketlerini engellemeksizin yörüngelerinden geçmek zorundadırlar. Meleklerin harcayacağı en büyük güç budur, onlar bu işi yaparken cisimleri bazen ateşten kızgın ve bazen de buzdan daha soğuk olur. Bu değişimden duydukları acı ölümle kıyas kabul etmez.

Moris, Arkad'ın gözlerinde işte böyle bir girişimin vereceği ataklık ve cesaretle acıyı birlikte gördü. Gözlerinden yaşlar akarken sordu:

— Demek gidiyorsun ha?

— Nektar'la birlikte bizi zafere ulaştıracak büyük meleği bulmaya gidiyoruz.

— Ne demek bu, hangi büyük melekten söz ediyorsun?

— Sizin papazların iftiralarla saldırdığı büyük melek!

Moris iç çekti:

— Vah zavallı! dedi ve başını elleri arasına alıp hıçkırıklarla ağlamaya başladı.

OTUZUNCU BÖLÜM

Şeytanın büyük düşü.

Beş melek, aradıkları şefi Ganj Nehri'nin kıyılarında vahşi bir bahçenin içinde buldular. Bu melek altın alevlerle işlenmiş siyah yastıklara yaslanmıştı. Ayak ucunda aslanlarla ceylanlar uyuyordu. Ağaçlara sarılmış uysal yılanlar sevgi dolu gözlerle onu izliyordu. Büyük melek göksel konuklarını görünce yüzünü bir hüzün kapladı. Yeryüzüne düştüğü günden bu yana yüzü hiçbir zaman bu denli hüzünlenmemişti.

Zita yeryüzünde kolorduların bütün çölleri, kırları,

dağları doldurduğundan, gökyüzü şehirlerinde de ihtilal organizasyonunun hazır olduğundan söz etti. Sonra da:

Prens, ordun seni bekliyor. Haydi kalk askerlerinin başına geç, onları zafere götür, dedi.

Büyük melek bu çağrıyı şöyle yanıtladı:

— Arkadaşlar, sizin buraya niçin geldiğinizi ben zaten biliyorum. Şu ağacın gölgesinde sizleri yemiş sepetleriyle, bal petekleri bekliyor. Güneş nerdeyse kutsal ırmağın pembe yüzüne inecek. Bir şeyler yedikten sonra, bu zeka ve şehvet bahçesinde tatlı bir uyku çekin. Ben size yanıtımı yarın veririm.

Bahçe gecenin mavimtrak örtüsüyle kaplandı. Şeytan uykuya daldı, bir rüya gördü, rüyasında yeryüzünün üstünde uçarken bütün kırların keskin bakışlı, güzel gözlü isyancı meleklerle kaplandığını, bir kutuptan öbür kutba sayısız seslerden oluşan tek bir sevgi ve umut yumağının kendisine yöneldiğini duydu.

Şeytan bu durumu görünce:

— Haydi! Eski düşmanınızın üstüne, ileri! diye haykırdı.

Sonra o sonsuz ve sayısız melek ordusunu gökteki ovalarda yürüttü. Bu ikinci isyan girişimi gökyüzünün tahtından duyulunca, Baba, Oğluna şöyle seslendi:

— Ebedi düşmanımız gene ayaklanmış. Vaziyet önemli. Kendimizi iyi savunmalıyız, yoksa hanedanımız yıkılır.

Baba ile aynı anlayışta olan Oğul:

— Büyük Konstantin'in zaferini sağlayan haçın

gölgesinde eminim ki biz yengin çıkacağız!

Düşman görünür görünmez, Mikail kibar meleklerden üçünün komutası altında üç ordu harekete geçirdi. Bu muhteşem ve olağanüstü orduların durumu hakkında üç gün üç gece yukarıya hiçbir haber ulaşmadı. Dördüncü gün şafakla, dağınık bilgiler, birbirini yadsıyan, çelişkili duyumlar gelmeye başladı. Önemli kazanımlardan, çelişkili zaferlerden söz ediliyordu. Fakat bu şanlı yengi müjdelerine, bozguna uğrama diye de yorumlanabilecek kara haberler de karışır gibi oluyordu. Örneğin meleklerin en alt tabakasından Arkad adında önemsiz bir koruyucu meleğin bir çevirme hareketiyle gökyüzü ordularını dağıttığı ve yok ettiği üzerine de birtakım söylentiler yayılıyordu. Fakat gökyüzünün düzene bağlı sadık yandaşları bu rivayetleri ciddiye almıyor, işin yalnızca kendilerini sevindirecek zafer söylentilerine bel bağlıyorlardı. Gökyüzünün çevresi zafer çığlıklarıyla çınlıyor, huriler harplarla şarkılar çalıyordu. Cennetteki ruhların sesleri de düzen meleklerinin sesiyle bütünleşerek Yaldabaot'un şan ve görkemini yineliyordu.

Fakat zafer şarkıları bir yandan sürerken, öncü güçlerden Yaldabaot'un ordusundan ilk kaçakların haberi geliyordu. Kolları kanatları kırık, üstleri başları perişan melekler düzensiz bir biçimde uçuşuyordu. Düşmanın üstüne gönderilen o güçlü ve görkemli ordunun o şanlı ve perişan döküntülerini içeri almak için kale kapıları açılır açılmaz, gökyüzünün büyük dağına ateş yağmuru yağmaya başladı. Şeytanın ordusu henüz görünmediği halde, sarı

yakut surlar, zümrüt kubbeler, elmas damlar elektrofor yaylımları altında müthiş gürültülerle yıkılıyordu.

Göze gözükmeyen düşmanın saldırısına uğrayan sadık melekler sonunda savunma bölgelerini bıraktılar. Mikail, gökyüzü yönetim bölgesinin yirmi dört saat içinde şeytanların eline geçeceğini, kaçmaktan başka kurtuluş olmadığını Tanrı'ya arz etti. Huriler Gökler Sultanı'nın bütün mücevherlerini sandıklara yerleştirdiler.

İsyancıların ordusu o akşam saraya girdi. İblis ateşten bir at üstünde şeytanların başına geçmişti. Arkasında Istar, Arkad ve Zita vardı. İhtiyar Nektar da bu topluluğa bir eşekle katılmıştı. Bunların arkasında, daha gerilerde de kara bayraklar dalgalanıyordu. Kale muhafızları silahlarını İblis'in önüne bıraktılar. Mikail alevden kılıcını yengin şeytanın önüne bıraktı. Büyük şeytan:

— Silahını al Mikail! Kılıcını sana geri veriyorum. Bundan sonra bunu barışın, kanunların savunulmasında kullanırsın! dedi. Sonra gözlerini gökyüzünün yeni komutanlarına çevirerek:

— Ey Mikail, ey komutan meleklerim, ey diğer meleklerim! diye gürledi. Yeni Tanrı'nıza bağlılıktan ayrılmayacağınıza hepiniz yemin edin şimdi!

Karşısındakiler hep bir ağızdan:

— Yemin ederiz!

Bunun üzerine şeytan, meleklere:

— Ey meleklerim, eski Tanrı'nız iş başında iken ona gösterdiğiniz bağlılık, şimdi bana ettiğiniz yemine de sadık kalacağınıza kanıt oluşturduğundan, geçmiş hatalarınızın

tümünü bağışlıyorum!

Ertesi gün Şeytan'ın Tanrı sıfatını yüklenerek taç giyme töreni gerçekleştirildi. Cennetteki havariler, şehitler, bakireler ve tüm cennetlikler töreni sonsuz bir sevinçle izlediler. Acıyı yasaklayan yeni Tanrı'nın emrini yerine getirerek şükür ilahileri okudular.

Büyük şeytan sonsuz bakışlarını, sonsuz uzaklıklardan geçirip, bir zamanlar üstünde yaşadığı küçücük yer yuvarlağına yöneltti. Eski Tanrı'nın dinine merkez olarak seçtiği Roma'yı görür gibi oldu. O sırada papalık koltuğunda azizlerden biri oturuyordu. Şeytan bu azizin gözyaşları içinde dua ettiğini görüp şöyle seslendi:

— İletişim yetkimi dünyada sana emanet ediyorum. Göreyim seni, iyi koru bu yetkini! İman esaslarıyla, ayin kurallarının düzenlenmesini, ahlakın korunmasına ilişkin kanunların yayımlanması yetkilerini de sana bırakıyorum. Bütün Hıristiyanlar emirlerini kayıtsız şartsız yerine getirmekle mükelleftir. Benim kilisem sonsuzdur, durumda hiçbir değişiklik olmayacaktır.

Papa Hazretleri bu duyuruyu derin bir saygı içinde dinledi. Hemen secdeye kapandı, alnını mermer taşlara dayayarak şu yanıtı verdi:

— Seni sesinden tanıdım. Tanrım! Kutsal nefesin kalbime serinlik verdi. Şükür, şükür! Yerler, gökler emrine hazır Tanrım! Biz kullarını doğru yoldan ayırma Tanrım! Her türlü kötülükten sen koru Tanrım!

Gittikçe şeytan bu şükürlerden, ikiyüzlülükten hoşlanmaya başladı. Gücünün yinelenmesi, yağ çekilmesi

havaya soktu onu. Nimetlerine şükreden hurilerin ilahilerinden büyük tat alıyor ve Nektar'ın doğayı dile getiren, böceklerle otlara bile aşk ve güç duyguları aşılayan, özgürlük ve mutluluktan söz eden kavalından hiç hoşlanmıyordu. Bir zamanlar yeryüzünün acı içinde bulunduğunu düşündükçe yüreği yanan şeytan, şimdi o yüreğin taştan kesildiğini duyumsuyordu. Ölümle acıyı güçlü yönetiminin iki mutlu sonucu gibi görüyordu. Bu duygular ve şehit kanlarından yükselen dumanlar ona güzel kokular olarak ulaşıyordu. Hem artık zekadan da nefret etmeye başlamıştı, onu bir cinayet sayıyordu artık. Bilgisinin geçmişten beri her şeye yeterli olduğuna herkesi ikna için, yeni bir şey öğrenmeye çaba göstermiyordu. Zihni en karanlık ilahiyat esaslarıyla örtülmüştü. Günün birinde eski Tanrı gibi kendini üçlemeden oluşan tek bir tanrı ilan etti. Bunu ilan ettiği gün Arkad'ın gülümsediğini görüp huzurundan kovdu. Zaten Istar ile Zita çoktan yeryüzüne kaçmışlardı. Ve ondan sonra yüzyıllar birer saniye imişçesine gelip geçti.

Şeytan kan ter içinde gözlerini açtı.

Nektar, Istar, Zita ve Arkad başucundaydı. Müzisyenler Hint havaları çalıyordu.

İblis çevresindekilere baktı:

— Olmaz arkadaşlar, olmaz, dedi. Biz bu sevdadan vazgeçelim. Gökyüzünü fethedecek kadar güçlü olmakla yetinelim, daha ilersi bizler için karanlık. Çatışma

çatışmayı doğurur, kan kanı çağırır, zafer yenilginin ilk adımıdır. Yenilen Tanrı şeytan, yenen şeytan da Tanrı olur!

— BİTTİ —

Anatole France'ta din alanında olsun, siyaset konusunda olsun, yapıtlarında şüpheci düşünce büyük bir yer tutar. 1896'da Académie Française'e seçilmiş, 1921'de de Nobel Edebiyat Ödülü'nü almıştır. Döneminin ideal Fransız edebiyatçısı sayılan, alaycı ve şüpheci yazılarıyla tanınan yazar, Hümanist bir kültürle yetişmiştir. Yapıtlarında ortaya koyduğu derin bilgisi, ince nükteleri ve alaycılığı, toplumsal adalet tutkusu ve berrak üslubuyla Denis Diderot ve Voltaire geleneğinin mirasçısı sayılır. Onu Voltaire geleneğine bağlayan özelliği, yapıtlarında acıma ile alayın birbirine karışmasıdır.

Meleklerin İsyanı (La Révolte des Anges) adlı yapıtı bir mizah romanı olmakla birlikte, Anatole France dini iyi kavramış bir araştırmacı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yapıtında dine şüpheci ve alaycı yaklaşımı, yapıt okunurken fark edileceği gibi, kesinlikle sağlıklı bir araştırmanın sonucudur.

Anatole France bu yapıtında Tanrı'ya karşı ihtilali örgütleyen meleklerin macerasını mizahi bir dille romanlaştırmıştır. Çok seveceğiniz bu mizah romanını yayınevimiz yayınlamaktan büyük keyif almıştır.

ISBN 975 - 488 - 042 - 5

9 789754 880427